

S t r a c o n e c z t e r y l a t a :

**POLITYKA
MAKROEKONOMICZNA
PiS 2016-2019**

**i jej konsekwencje
dla Polski,
ze szczególnym
uwzględnieniem
czasu pandemii**

Stracone cztery lata: polityka makroekonomiczna PiS 2016-2019 i jej konsekwencje dla Polski, ze szczególnym uwzględnieniem czasu pandemii

Andrzej Bratkowski

Ludwik Kotecki

Warszawa, styczeń 2021

ISBN 978-83-63874-78-0

© Copyright by Platforma Obywatelska RP, 2021

Spis treści

Streszczenie	7
Wstęp	9
1. Równowaga wewnętrzna i zewnętrzna – główne wskaźniki makroekonomiczne	15
a. Wzrost gospodarczy	15
b. Równowaga zewnętrzna	20
c. Polityka pieniężna i inflacja	21
2. Sektor finansowy	23
3. Sektor finansów publicznych (cykliczna ściągłość, reguła, deficyt, dług)	26
a. Deficyt strukturalny, czyli deficyt sektora finansów publicznych oczyszczony z wpływu koniunktury	27
b. Ściągłość VAT	28
c. Inne problemy w sektorze finansów publicznych	32
4. Warunki życia Polaków – ubóstwo, konsumpcja, zdrowie, długość życia	34
5. Strategia Odpowiedzialnego Rozwoju – ocena realizacji do 2019 roku	41
a. Omówienie SOR	41
b. Ocena SOR	42

6. COVID-19 jako test sprawności państwa	54
a. (Wstępna) ocena działań w systemie ochrony zdrowia	54
b. (Wstępna) ocena działań antykryzysowych	60
Podsumowanie: ocena polityki gospodarczej.....	66
Aneks do Raportu	70

Streszczenie

Niniejszy raport analizuje ekonomiczne i społeczne efekty polityki gospodarczej PiS w latach 2016–2020. W pierwszej części przeprowadzono analizę najważniejszych obszarów polityki gospodarczej w tym okresie: wzrostu gospodarczego, równowagi zewnętrznej i wewnętrznej, w tym polityki monetarnej i polityki wobec rynkowego sektora finansowego. W analizie równowagi wewnętrznej szczególny nacisk został położony na politykę fiskalną i jej efekty dla bieżącej i długookresowej równowagi sektora finansów publicznych. Zbadano także podstawowe wskaźniki dotyczące warunków życia Polaków.

W przypadku większości wskaźników gospodarczych zmiany miały pozytywny kierunek. Ocena zmian wymagała jednak określenia, w jakim stopniu były one efektem polityki gospodarczej PiS, w jakim opóźnionym efektem polityki prowadzonej we wcześniejszych latach przez rząd PO-PSL, a w jakim poprawy koniunktury gospodarczej. W tym celu dokonano dwojakiego rodzaju analizy. Po pierwsze, zmiany wskaźników opisujących daną dziedzinę porównywano ze zmianami tych samych wskaźników dla innych krajów będących, podobnie jak Polska, nowymi członkami Unii Europejskiej. Chodziło o ustalenie, jak wypadła Polska na tle innych krajów Europy Środkowo-Wschodniej i czy względna pozycja dla lat 2008–2015 uległa poprawie czy pogorszeniu w latach 2016–2019. Badanie pokazało, że z reguły w latach 2016–2019 mieliśmy, niestety, do czynienia ze względnym pogorszeniem sytuacji Polski. Po drugie, sprawdzono, jak wypada polityka PiS z punktu widzenia celów i kryteriów, które rząd PiS sam sobie wyznaczył w swoim podstawowym dokumencie programowym, czyli Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.). Na podstawie ekstrapolacji wyników uzyskanych w 2019 roku oceniono, że przytłaczająca większość spośród 74 wskaźników uznanych przez rząd PiS za kluczowe cele jego polityki nie osiągnie w 2020 roku zakładanego poziomu. Kilka z nich ten poziom osiągnęło, lecz w znacznej części stało się to, zanim opublikowano SOR (a więc był to przede wszystkim efekt polityki poprzedniego rządu),

natomiast osiągnięcie planowanego poziomu prawie całej reszty wskaźników z dużym prawdopodobieństwem jest efektem poprawy koniunktury i może nie być trwałe. Osiągnięcie zaledwie kilku z 74 celów można przypisać polityce rządu PiS.

Na tej podstawie można generalnie ocenić, że w latach 2016–2019 PiS nie wykorzystał w polityce gospodarczej szans wynikających ze znacznej poprawy światowej koniunktury gospodarczej. Błędne założenia ekspansywnej polityki makroekonomicznej i podporządkowanej interesom rządzącej partii polityki mikroekonomicznej będą negatywnie wpływały na długofalowe perspektywy rozwojowe Polski. Dało się to zauważyć już w roku 2020, kiedy pandemia dramatycznie zmieniła warunki prowadzenia polityki gospodarczej i była testem sprawności organizacyjnej rządu PiS w sytuacji kryzysowej. Testu tego rząd nie zdał – co pokazuje ostatnia część raportu.

Wstęp

Gdy w końcu 2015 roku PiS przejął władzę po wygranych wyborach parlamentarnych, gospodarka Unii Europejskiej znajdowała się w fazie silnego ożywienia wzrostu. Trwało ono przez całą pierwszą kadencję rządów PiS, z kulminacją w 2017 roku. W poprzedzających ten okres latach rządów PO-PSL gospodarka światowa była pogrążona w długotrwałym kryzysie – największym od lat trzydziestych XX wieku. Po nim nastąpił kryzys strefy euro. Dopiero w 2014 roku PKB Unii Europejskiej odbił się do poziomu z 2008 roku. Polska gospodarka radziła sobie w tym okresie nieporównywalnie lepiej niż reszta Europy. Wzrost krajów UE w latach 2008–2015 wyniósł przeciętnie tylko 3,3%, a w Polsce osiągnął 28,6%. Jednocześnie był to wzrost znacznie wolniejszy niż w ostatnich latach przed kryzysem finansowym. Dodatkowo na skalę spadku tempa wzrostu gospodarczego w latach 2012–2014 miało wpływ spóźnione i niedostatecznie silne poluzowanie polityki monetarnej w tym okresie. Dlatego poprawa warunków życia uległa spowolnieniu, a osoby najbardziej dotknięte skutkami kryzysu odczuły wręcz pogorszenie.

Podtrzymanie wzrostu w warunkach globalnej recesji wymagało ekspansywnej polityki fiskalnej, co spowodowało znaczny wzrost długu publicznego. Ekspansję fiskalną w latach 2009–2010, nastawioną na podtrzymanie popytu i maksymalne wykorzystanie środków Unii Europejskiej, w drugiej fazie kryzysu, czyli w latach 2012–2013, trzeba było zastąpić szeregiem niepopularnych działań hamujących dalszy wzrost długu publicznego. Najważniejsze z nich to zmiany wysokości stawek VAT, w tym podwyżka podstawowej stawki o 1 pkt proc., i szereg zmian w systemie emerytalnym: ograniczenie możliwości przechodzenia na wcześniejszą emeryturę, zmniejszenie udziału kapitałowego filaru systemu emerytalnego w składce emerytalnej, wprowadzenie dobrowolności uczestnictwa w OFE, transfer obligacji Skarbu Państwa z aktywów OFE do ZUS, wreszcie – podwyżka wieku emerytalnego. Te niepopularne zmiany w znacznym stopniu zdominowały w społecznym odbiorze ocenę polityki gospodarczej lat 2008–2015, zwłaszcza że krytyka płynęła nie tylko ze środowisk populistyczno-etatystycznych, ale także liberalnych. Krytyka środowisk liberalnych dotyczyła w pierwszym rządzie zmian w kapitałowym filarze emerytalnym, i choć żaden z krytyków nie pokusił się o ocenę, jakie w świetle obecnej sytuacji na rynkach kapitałowych oraz w finansach publicznych byłyby skutki braku zmian wprowadzonych w 2013 roku, to w społecznym odbiorze utrwalił się pogląd, że zmian dokonano niepotrzebnie i ze szkodą dla obywateli.

Nakreślone wyżej okoliczności znacznie ułatwiły PiS prowadzenie kampanii wyborczej w 2015 roku. Bodaj najważniejszym jej elementem była zmiana polityki gospodarczej. Trudno precyzyjnie określić intencje, jakimi kieruje się rząd PiS w swojej polityce gospodarczej. Wiele postulatów z deklaracji programowych PiS z 2014 roku nie zostało zrealizowanych, pojawiły się nowe elementy tej polityki, w żaden sposób niesygnalizowane w przedwyborczych deklaracjach. Generalnie politykę PiS miał charakteryzować wzrost roli państwa, centralizacja władzy, zarówno na poziomie makroekonomicznym, jak i mikroekonomicznym.

Na poziomie makroekonomicznym miało to polegać na:

- dążeniu do wzrostu dochodów budżetu państwa (głównie przez wzrost ściągalności podatków, ale, jak się okazało, także przez nakładanie nowych podatków, często nazywanych opłatami i daninami);
- zwiększeniu skali redystrybucji na rzecz grup o najniższych dochodach; politycznie kluczowym elementem tej polityki i całego programu gospodarczego był program 500+, w deklaracjach mający rozwiązać długofalowe problemy równowagi fiskalnej i emerytalnej poprzez wzrost liczby urodzeń, jak i doraźnie doprowadzić do przyspieszenia wzrostu gospodarczego poprzez wzrost popytu oraz ograniczyć sferę ubóstwa w rodzinach wielodzietnych;
- poprawie pozycji pracowników wobec pracodawców;
- aktywnej polityce przemysłowej nastawionej na reindustrializację gospodarki i ukierunkowanie jej struktury zgodnie z preferencjami rządzących;
- specyficznym rozumianym wzroście suwerenności, polegającym na zmniejszeniu zależności od napływu kapitału zagranicznego (zarówno w finansowaniu długu publicznego, jak i inwestycjach sektora prywatnego), utrzymaniu własnej waluty jako ważnego instrumentu polityki gospodarczej, silnej ekspansji polskiego kapitału na rynki zagraniczne;
- doprowadzeniu do jednoczesnego wzrostu oszczędności gospodarstw domowych, wzrostu stopy inwestycji i rozwoju krajowego rynku finansowego poprzez uruchomienie Pracowniczego Programu Kapitałowego, mającego docelowo zastąpić OFE w zapewnianiu wyższych emerytur dla obecnie pracujących, a także

dostarczeniu nowego impulsu strukturalnego poprzez przyspieszony rozwój rynku kapitałowego – rozwój, co warto dodać, silniej niż dotychczas podporządkowany celom wyznaczonym przez rząd;

- redystrybucji dochodów od regionów zamożnych i największych miast do regionów uboższych, zwłaszcza tam, gdzie PiS uzyskał największe poparcie (Polska wschodnia i południowa), co PiS określał jako odejście od modelu polaryzacyjno-dyfuzyjnego.

Na poziomie mikroekonomicznym państwo miało odgrywać większą rolę jako bezpośredni uczestnik życia gospodarczego poprzez upaństwowienie niektórych prywatnych firm i banków oraz podmiotów wielu nowych przedsięwzięć inwestycyjnych, zarówno infrastrukturalnych (Centralny Port Komunikacyjny, przekop Mierzei Wiślanej), jak i produkcyjnych (promy, samochody elektryczne, drony, pociągi dużej prędkości itp.) oraz poprzez Polski Fundusz Rozwoju, selektywnie inwestujący w wybrane spółki prywatne. Widoczną zmianę uległa także polityka kadrowa w spółkach Skarbu Państwa. Przy wyborze zarządzających większą wagę przypisuje się do politycznej lojalności, co czyni z tych spółek dodatkowy kanał bezpośredniego realizowania przez nie celów politycznych i gospodarczych państwa. W efekcie wartość spółek Skarbu Państwa w latach 2016–2019 dramatycznie się obniżyła (w niektórych momentach nawet o 50–60 mld zł w porównaniu z wartością sprzed wyborów w 2015 roku). Miarą złego zarządzania spółkami Skarbu Państwa jest między innymi ograniczenie dywidend wypłacanych do budżetu państwa¹.

Tłem dla deklaracji i działań ekonomicznych są zmiany ustrojowe polegające na zwiększeniu siły i zakresu władzy wykonawczej poprzez zmiany w systemie wymiaru sprawiedliwości mające na celu podporządkowanie prokuratury i sądów (a z ostatnich zdarzeń wynika, że również adwokatury) właśnie władzy wykonawczej. Nie bez znaczenia dla aktywności gospodarczej jest także polityka medialna rządu, dająca uprzywilejowaną pozycję kontrolowanym politycznie mediom publicznym i lojalnym wobec rządu mediom prywatnym, w zamian za wsparcie dla propagandy rządowej – wymierzonej nie tylko w opozycję, ale także w interesy ekonomiczne przedsiębiorców niewykazujących dostatecznej zdaniem rządzących lojalności politycznej wobec nich.

1 Dywidendy wypłacane przez giełdowe spółki Skarbu Państwa do budżetu państwa spadły o 80%.

Efektom tych wszystkich działań miało być przyspieszenie rozwoju gospodarczego i nadanie mu bardziej innowacyjnego charakteru, umocnienie wewnętrznej i zewnętrznej równowagi gospodarczej, znaczny wzrost dobrobytu społeczeństwa ze szczególnym uwzględnieniem redukcji sfery ubóstwa i wzmocnienie międzynarodowej pozycji gospodarczej Polski.

Przebieg procesów gospodarczych w latach 2016–2019 pokazał, że w pewnych dziedzinach uzyskano wyraźny postęp w realizacji powyższych celów. Nie dowodzi to jednak, że obrany kierunek zmian w polityce gospodarczej był słuszny. Pewne korzystne trendy są lub mogą być opóźnionym w czasie efektem polityki poprzednich rządów. Przede wszystkim jednak w horyzoncie kilkuletnim decydujące znaczenie dla wyników gospodarczych ma koniunktura gospodarcza, w Polsce w dużym stopniu zdeterminowana przez koniunkturę gospodarczą w całej Unii Europejskiej. Przyspieszenie wzrostu gospodarczego dzięki poprawie koniunktury zewnętrznej powoduje automatyczną poprawę wielu wskaźników gospodarczych. Skala tej poprawy zależy natomiast od polityki gospodarczej. Podstawowe znaczenie ma więc nie pytanie, czy nastąpiła poprawa, ponieważ ta była w pewnym sensie nieunikniona w sytuacji dobrej koniunktury, ale czy skala poprawy była dostateczna i trwała. Możliwe jest bowiem osiągnięcie różnych celów krótkookresowych kosztem rozwoju w długim okresie.

Każda zdrowa gospodarka rynkowa ma pewne rezerwy, będące zarówno buforem bezpieczeństwa na wypadek nieprzewidywalnych negatywnych zdarzeń (na przykład bezpieczny poziom długu publicznego w relacji do PKB), jak i warunkiem efektywnego sterowania przez rynek strukturą aktywności gospodarczej (pewien margines niewykorzystanych zasobów pracy i kapitału). Redukcja buforów bezpieczeństwa i rezerw podaźowych poprzez wysoki wzrost wydatków publicznych i ekspansywną politykę monetarną, jak również zastępowanie rynkowych mechanizmów alokacji decyzjami politycznymi (polityka preferencji dla wybranych firm lub ich nacjonalizacja, a także służące podobnym celom polityka pieniężna oraz polityka kredytowa banków państwowych, wreszcie – wysoki, ale selektywny wzrost obciążeń podatkowych i skali redystrybucji dochodów) mogą pozwolić na szybką, lecz zarazem tylko doraźną poprawę sytuacji gospodarczej. W dłuższym okresie taka polityka, na skutek alokacji zasobów poddanej kryteriom politycznym, a nie ekonomicznym, musi doprowadzić albo do dramatycznego załamania równowagi gospodarczej, albo – w najlepszym razie – do zdeterminowanej strukturalnie stagnacji gospodarczej.

Cel niniejszego raportu, czyli ocena polityki gospodarczej PiS w latach 2016–2019, wymaga więc ustalenia, w jakim stopniu uzyskana poprawa wyników gospodarczych jest efektem działań poprzednich rządów, w jakim stopniu pomogły działania rządu PiS, w szczególności tych będących istotnym zwrotem w stosunku do polityki lat 2008–2015, a w jakim był to efekt poprawy koniunktury gospodarczej. Należy też przeanalizować, kiedy mamy do czynienia z osiągnięciem doraźnych efektów kosztem psucia strukturalnych cech gospodarki, co musi prowadzić do głębokiego kryzysu lub stagnacji w długim okresie.

Bez wątplenia na procesy gospodarcze w latach 2016–2019 znaczny wpływ miała polityka gospodarcza i ustrojowa PiS. Prawdą jest także, że w tym okresie w gospodarce zaszło wiele pozytywnych zmian o charakterze zarówno krótko-, jak i długoterminowym. Na zmiany pozytywne miała jednak wpływ przede wszystkim poprawa koniunktury w naszym otoczeniu ekonomicznym i opóźnione efekty polityki poprzednich rządów, natomiast zmiany spowodowane polityką PiS nie były pozytywne – na pewno nie z perspektywy długofalowego rozwoju gospodarczego, ale w wielu przypadkach nawet tego o charakterze krótkookresowym.

Następne rozdziały raportu są poświęcone próbie udowodnienia powyższej tezy na podstawie analizy statystycznie uchwytnych zmian w stanie polskiej gospodarki w latach 2016–2019. Dla oszacowania, w jakim stopniu zmiany te są efektem poprawy koniunktury, a w jakim innych czynników, często porównujemy dane dla Polski z danymi dla całej Unii Europejskiej, przede wszystkim z krajami naszego regionu, które z przyczyn historycznych uznaliśmy za najbardziej podobne do Polski. Są to Słowenia, Bułgaria, Rumunia, Węgry, Czechy i Słowacja². Równie ważnym kryterium oceny polityki PiS stała się pandemia w roku 2020, gdyż sytuacje kryzysowe obnażają błędy i zaniechania, które w warunkach dobrej koniunktury przez wiele lat mogą pozostać niezauważone, ponadto wtedy najłatwiej je skorygować.

Dodatkowym elementem raportu jest rozdział dotyczący oceny realizacji szstandarowego dokumentu gospodarczego rządu PiS w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) miała być kompleksową odpowiedzią zarówno na błędy transformacji, jak i na nowe wyzwania stojące przed szeroko definiowaną polityką społeczno-gospodarczą współczesnego państwa. Rząd PiS wyznaczył sobie cele główne i cele szczegółowe oraz dobrą wskaźniki do ich monitorowania. Statystyczne

2 Grupa tych krajów w całym raporcie występuje jako kraje Regionu lub Region.

wskaźniki oraz ich realizację przyjęto w niniejszym raporcie za podstawę oceny polityki gospodarczej w latach 2016–2019. Jest ona tym ciekawsza, że oparta na wielkościach wybranych samodzielnie przez rząd PiS.

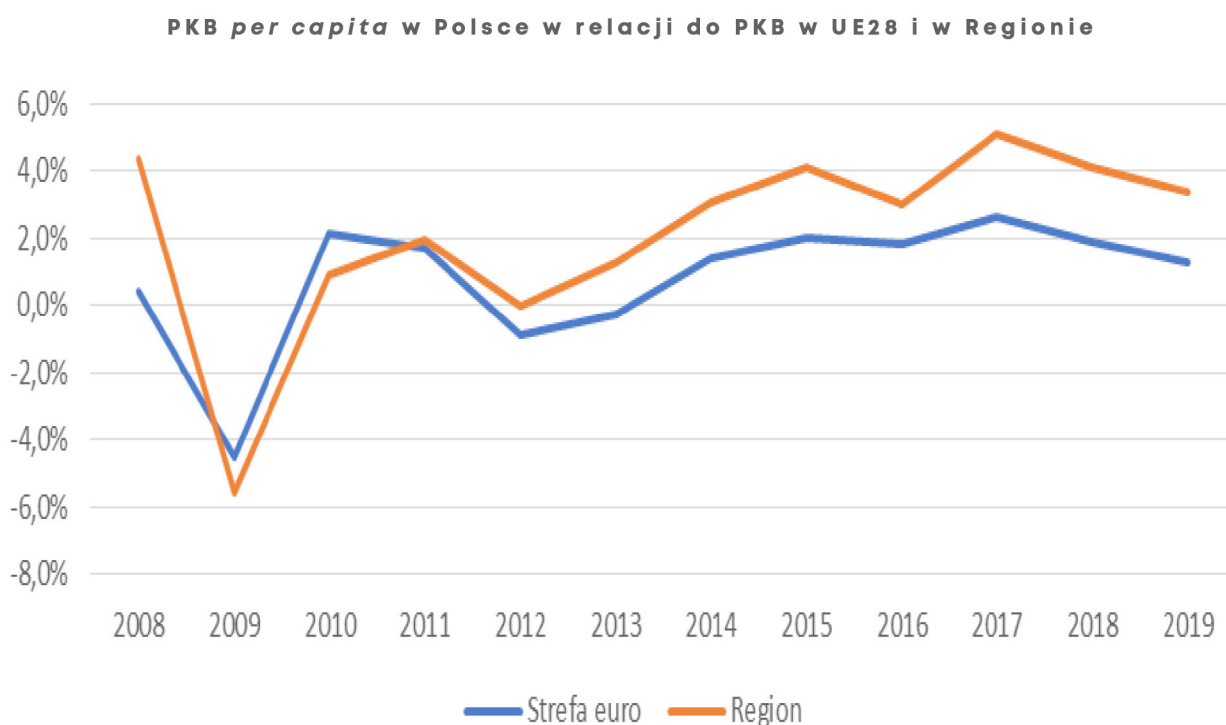
Raport (i Aneks) opiera się na danych opublikowanych i dostępnych przed 10 stycznia 2021 roku.

1. Równowaga wewnętrzna i zewnętrzna – główne wskaźniki makroekonomiczne

a. Wzrost gospodarczy

Pierwsza kadencja rządów PiS to okres dobrej koniunktury gospodarczej w całej Europie.

Wykres 1



Źródło: Eurostat

W latach 2008–2015 średnioroczna dynamika PKB w strefie Euro wyniosła 0,2%, natomiast w krajach Regionu – 1,2%. W latach 2016–2019 dynamika ta wynosiła odpowiednio 1,9% i 3,9%. Wahania dynamiki wykazywały jednak dużą zbieżność – korelacja tempa wzrostu strefy euro i Regionu wyniosła 0,88.

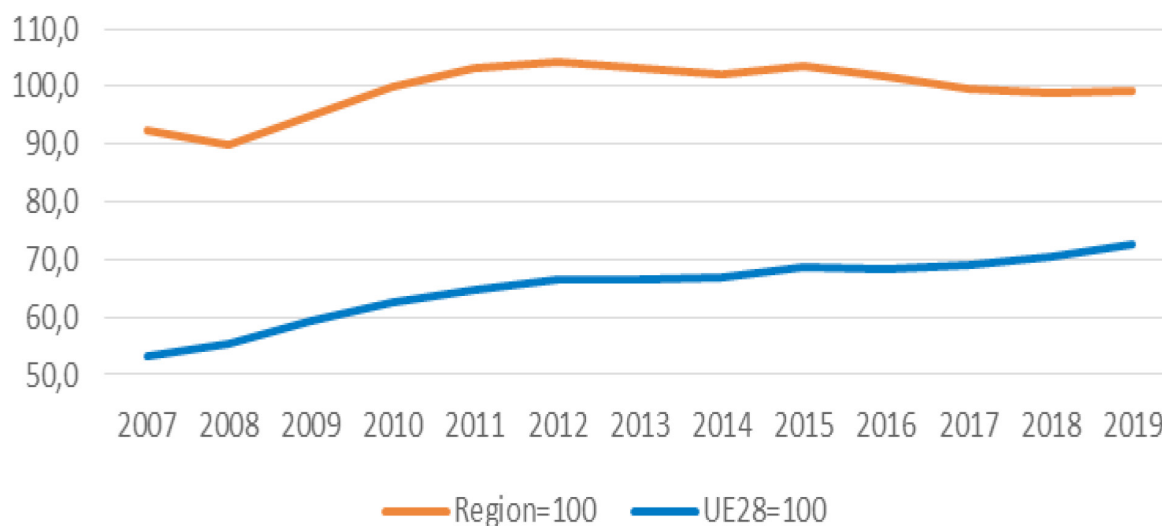
Jak na tym tle wypada Polska? W latach 2008–2015 średnioroczne tempo wzrostu wyniosło 3,2%, a więc znacznie powyżej dynamiki uzyskanej nie tylko w strefie euro, ale także w Regionie. W latach 2016–2019, podobnie jak w innych krajach, średnia dynamika PKB wzrosła. Osiągnęła 4,4%, jednak skala poprawy była mniejsza,

szczególnie w porównaniu z krajami Regionu. Korekty polityki gospodarczej PiS spowodowały więc, że Polska utraciła sporą część przewagi, jaką w latach 2008–2015 miała pod tym względem nad strefą euro i Regionem.

W efekcie tempo doganiania Unii Europejskiej pod względem wysokości PKB na głowę, które w latach 2008–2015 wyniosło 1,9 pkt. proc., uległo wyraźnemu spowolnieniu (wykres 2), średniorocznie o 0,8 pkt. proc. W 2010 roku Polska osiągnęła poziom PKB *per capita* na poziomie średniej dla krajów Regionu, a w następnych latach – powyżej tego poziomu. Niestety, polityka gospodarcza PiS nie pozwoliła na utrzymanie tej przewagi i od 2017 roku PKB *per capita* ponownie jest niższy od średniej w krajach Regionu.

Wykres 2

PKB *per capita* w Polsce w relacji do PKB w UE28 i w Regionie



Źródło: Eurostat

Podstawą polityki gospodarczej PiS było pobudzanie wzrostu gospodarczego poprzez wzrost konsumpcji, szczególnie osób o najniższych dochodach. Dlatego względne pogorszenie wyników spożycia w sektorze gospodarstw domowych w Polsce było w relacji do krajów mniejsze, ale także wystąpiło. W latach 2008–2015 konsumpcja gospodarstw domowych w przeliczeniu na głowę wzrosła z 57,8% średniej unijnej w 2007 roku do 72,9% w 2015 roku, a więc o 15,1 pkt. proc. W latach 2016–2019 dystans do średniej UE został zmniejszony już tylko o 4 pkt. proc., co w przeliczeniu na porównywalną liczbę lat daje spadek tempa doganiania o prawie połowę (średniorocznie z 1,9 pkt. proc. do 1 pkt. proc.). To oznacza, że polityka PiS poprawiania sytuacji ekonomicznej najbardziej potrzebujących kosztem tempa wzrostu gospodarczego tylko na krótką metę może być skuteczna. W dłuższym okresie tracą wszyscy – i przeciętni, i najbogatsi, ale też najbardziej potrzebujący. Pobudzanie popytu w warunkach dobrej koniunktury nie znosi (nie zmniejsza) bowiem ograniczenia podażowego, a to ono w długim okresie ma decydujące znaczenie. PiS nie udało się jednak doprowadzić do przyspieszenia tempa wzrostu potencjału produkcyjnego. Mimo ambitnych zapowiedzi inwestycyjnych niewiele w tej dziedzinie osiągnięto.

Stosunkowo słabsze dynamiki PKB Polski w latach 2016–2019 w porównaniu z latami 2008–2015 to efekt innej struktury wzrostu. Zmianę struktury wzrostu gospodarczego w omawianych okresach ilustruje tabela 1.

Tabela 1

	Kontrybucja składników PKB we wzroście	
	2008-2015	2016-2019
Produkt krajowy brutto	100%	100%
Popyt krajowy	79%	87%
Spożycie ogółem	64%	69%
Spożycie w sektorze gospodarstw domowych	49%	55%
Spożycie publiczne	16%	13%
Akumulacja	15%	18%
Nakłady brutto na środki trwałe	24%	11%
Przyrost rzeczowych środków obrotowych	-9%	6%
Saldo obrotów z granicą	21%	13%

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS

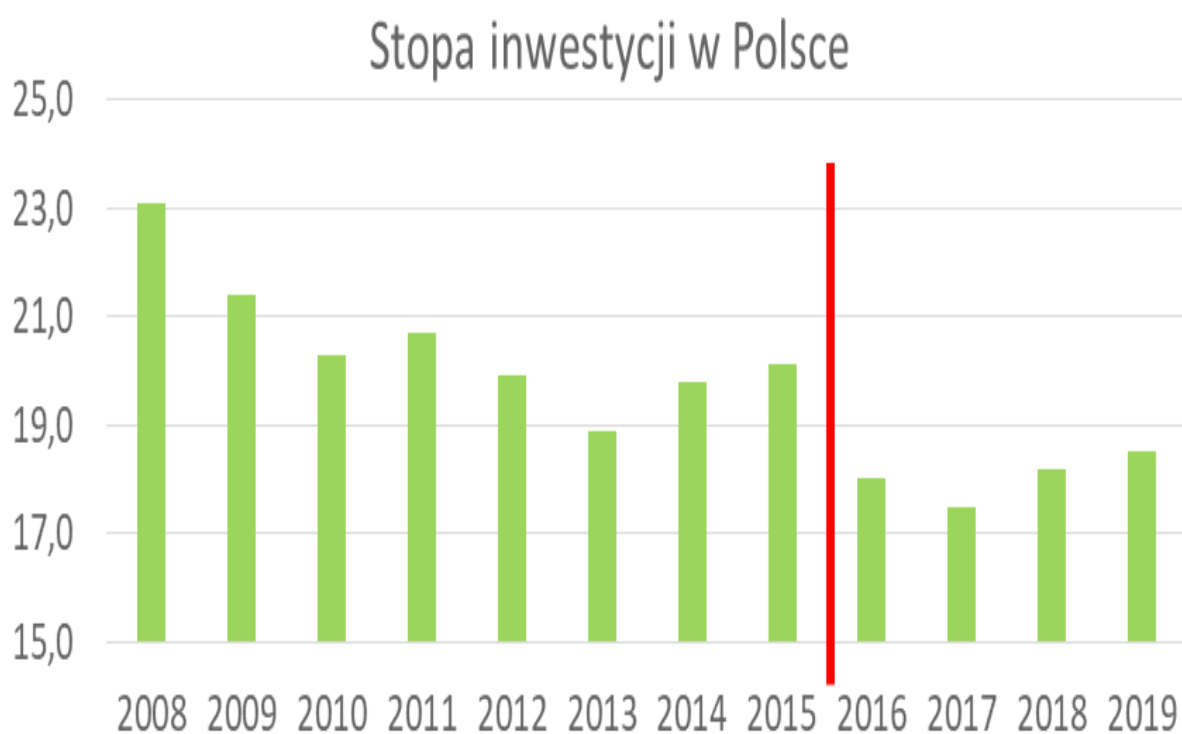
W obu okresach największy wkład w dynamikę PKB miało spożycie indywidualne, lecz jego rola w latach 2016–2019 silnie wzrosła. Drugim czynnikiem, który istotnie zwiększył swoją kontrybucję we wzrost, był przyrost zapasów; w latach 2008–2015 miały one znaczącą kontrybucję ujemną, natomiast w okresie rządów PiS ich kontrybucja osiągnęła wyraźnie dodatni poziom. Dramatycznie zmniejszyły się natomiast kontrybucje inwestycji w środki trwałe i eksportu netto.

Pierwszy czynnik (inwestycje) ma decydujący wpływ na długookresowy wzrost wydajności pracy, przesądza więc i o tempie wzrostu PKB, i o jego podziale, czyli tempie wzrostu dochodów gospodarstw domowych. Głównym powodem dramatycznego spadku kontrybucji inwestycji we wzrost gospodarczy jest spadek stopy inwestycji (wykres 3), choć zgodnie z deklaracjami rządu PiS wzrost stopy inwestycji był jednym z jego najważniejszych celów makroekonomicznych. W rezultacie średnioroczna dynamika inwestycji w latach 2016–2019 była niższa niż w latach 2008–2015, w trakcie wielkiego kryzysu. Jest to szczególnie znaczące, gdyż inwestycje zwykle zachowują się silnie procyklicznie i w okresie ożywienia gospodarczego rosną znacznie szybciej niż konsumpcja i PKB. Tak też kształtowały się inwestycje w krajach Regionu. W kryzysie średnioroczna dynamika inwestycji w tych krajach była ujemna i wyniosła -1,1%, czyli o 4,4 pkt. proc. mniej niż w Polsce. Od 2017 roku inwestycje w Regionie silnie przyspieszyły i w efekcie w latach 2016–2018 ich dynamika była wyraźnie wyższa niż w Polsce.

Jednym z powodów niskiej dynamiki inwestycji w Polsce był spadek udziału inwestycji publicznych w PKB, co wynikało zarówno z nieudolności rządu PiS w realizacji inwestycji centralnych, jak i polityki finansowej wobec samorządów, ograniczającej ich możliwości inwestowania. Głównym wytłumaczeniem tak słabych danych inwestycyjnych w Polsce jest wszak niekorzystna zmiana klimatu dla przedsiębiorczości, opisana szerzej w następnych rozdziałach raportu. Jednym ze sztandarowych punktów programu PiS były Pracownicze Plany Kapitałowe; miały spowodować wzrost oszczędności, a następnie ich transfer na rynek kapitałowy, by zwiększyć dynamikę inwestycji. Rzeczywiste fiasko tego programu (niska partycypacja pracowników, mimo koniecznej, wyraźnej rezygnacji pracownika z udziału w PPK; jej brak powoduje zapisanie pracownika do programu) nie daje podstaw do przewidywania szybkiego ożywienia inwestycyjnego po zakończeniu pandemii. Taką podstawę daje unijny Plan odbudowy – największy w historii pakiet środków na rzecz ożywienia gospodarki – czyli długoterminowy budżet UE w połączeniu z NextGenerationEU, tymczasowym instrumentem pobudzającym ożywienie

gospodarki. Nie wiadomo jednak, jak będzie on realizowany, najpierw bowiem rząd PiS zachowywał się absurdalnie w trakcie negocjacji tego pakietu, posuwał się aż do groźby weta, a obecnie (koniec pierwszej dekady stycznia 2021 roku) nie ma szerszych informacji o przygotowaniu do jego efektywnego wykorzystania.

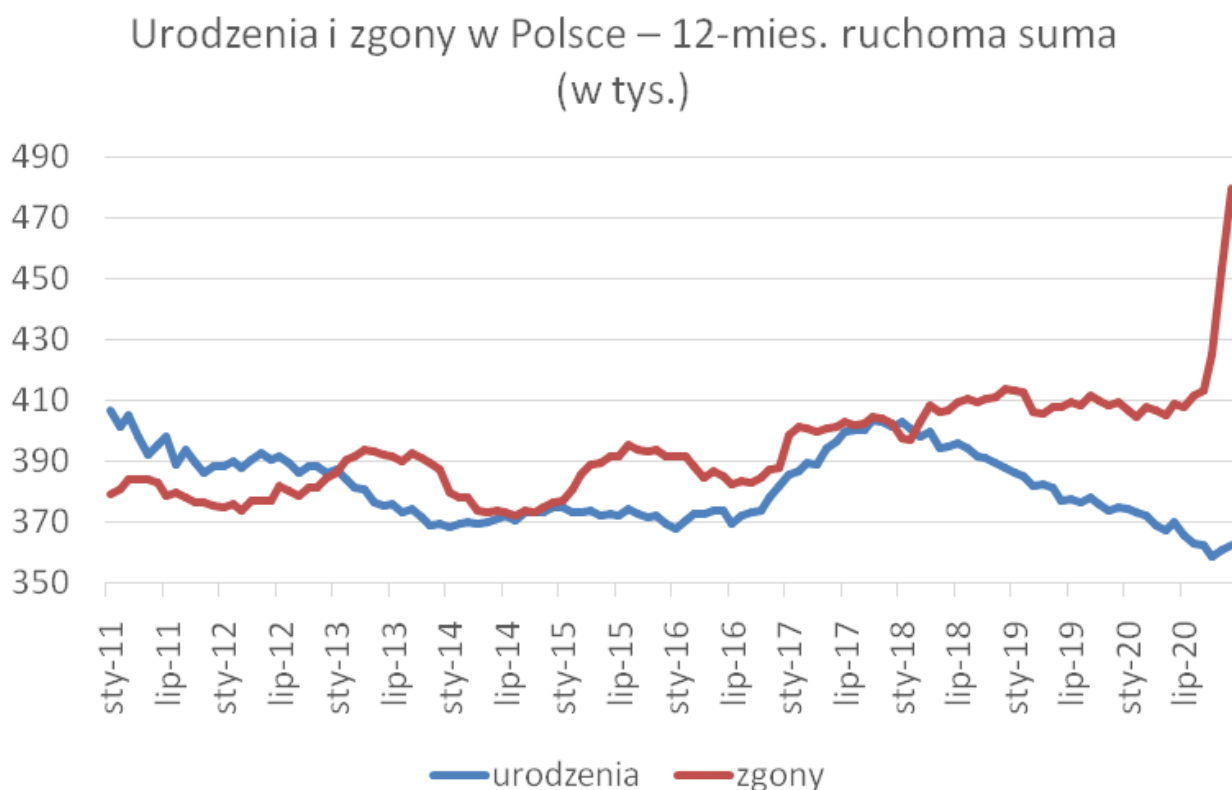
Wykres 3



Źródło: Eurostat

Słabym wynikiem inwestycyjnym towarzyszyła równie szkodliwa polityka odnośnie do drugiego głównego czynnika podażowego – siły roboczej. Program 500+ istotnie osłabił bodźce do aktywizacji zawodowej, przede wszystkim kobiet. Miał być narzędziem długookresowej poprawy sytuacji demograficznej, a okazał się pod tym względem całkiem nieskuteczny. Po wzroście liczby urodzin w latach 2016–2017, od 2018 roku liczba urodzeń ponownie zaczęła spadać. W 2019 roku wróciła do poziomu niższego niż w latach 2013–2014.

Wykres 4



Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z Rejestru Stanu Cywilnego, GUS

Jeszcze bardziej negatywne skutki miało wycofanie się z podwyższenia wieku emerytalnego. Mimo znacznej poprawy koniunktury i napływu pracowników zagranicznych zatrudnienie według BAEL było w 2019 roku zaledwie o 0,4% wyższe niż w roku 2015. Symulacje OECD pokazują, że jeśli założy się utrzymanie obecnych wskaźników zatrudnienia, PKB *per capita* Polski może do roku 2050 obniżyć się w przybliżeniu o 18%; tylko na Słowacji (w grupie krajów OECD) ten negatywny demograficzny efekt może być wyższy. W dłuższym okresie będzie to też powodowało wzrost deficytu FUS, co zagrazi stabilności finansów publicznych.

b. Równowaga zewnętrzna

Drugi z czynników wzrostu, którego znaczenie uległo istotnemu osłabieniu, decyduje o poziomie równowagi zewnętrznej. Wprawdzie także w latach 201–2019 kontrybucja eksportu netto we wzrost była dodatnia i saldo handlu zagranicznego się poprawiało, ale tendencje zmian były mniej korzystne. Światowy kryzys finansowy najsilniej dotknął handel zagraniczny. Po tym okresie dynamika zarówno eksportu, jak i importu

wyraźnie wzrosły, jednak o ile w czasie kryzysu dynamika eksportu była blisko dwukrotnie wyższa niż importu, to za rządów PiS obie dynamiki prawie się wyrównały. Obecnie nie zagraża to równowadze zewnętrznej, jednak dalsze jej umacnianie będzie wymagać dostosowania rosnącej dynamiki importu do możliwości eksportowych polskiej gospodarki. Dlatego szczególnie ważne wydaje się zwrócenie uwagi na fakt, że utrzymywanie się równowagi zewnętrznej na dobrym poziomie osiągnięto niejako wbrew intencjom rządu PiS. Jedną z ważniejszych deklaracji PiS było bowiem zmniejszenie uzależnienia polskiej gospodarki od kapitału zagranicznego. Towary i usługi eksportowane przez firmy z kapitałem zagranicznym to ponad połowa wartości polskiego eksportu ogółem. Ich udział w eksporcie spadł w 2018 roku w stosunku do roku 2015 zaledwie o 0,2 pkt. proc. – z 57,3% do 57,1%. Utrzymanie dobrych wyników w handlu zagranicznym nie byłyby więc możliwe bez porażki planów PiS, bo dzięki niej firmy z kapitałem zagranicznym nie straciły na swoim wielkim znaczeniu w polskiej gospodarce.

Pozytywnemu w skutkach ekonomicznych niepowodzeniu rządu PiS towarzyszyło inne niepowodzenie – tym razem mające negatywny wpływ nie tylko na ocenę jakości pracy rządu PiS, ale także na obiektywny stan polskiej gospodarki. PiS zakładał bowiem znaczną ekspansję zagraniczną polskich firm. Niestety, od 2016 roku inwestycje zagraniczne polskich firm w akcje zaczęły spadać; w 2019 roku cofnęły się do poziomu sprzed roku 2011. To spowodowało, że mimo wzrostu inwestycji bezpośrednich - w instrumenty dłużne oraz innych inwestycji portfelowych zobowiązania zagraniczne rosły coraz szybciej, pogłębiając ujemną pozycję inwestycyjną netto Polski.

c. Polityka pieniężna i inflacja

Polityka monetarna w latach 2016–2019 była wypadkową dwóch czynników. Na pierwszy złożyły się konsekwencje spóźnionej i niedostatecznie silnej reakcji polityki monetarnej w latach 2012–2015, co w połączeniu z drugą falą kryzysu finansowego doprowadziło do deflacji; utrzymała się aż do III kwartału 2016 roku. Nadrestrykcyjna polityka pieniężna i wywołana nią deflacja utrwaliły niskie oczekiwania inflacyjne, wskutek czego wzrost inflacji w następnych latach, mimo silnego ożywienia, był bardzo umiarkowany. Cel inflacyjny osiągnięto dopiero w połowie 2019 roku.

Drugim z czynników determinujących politykę monetarną jest priorytet celów fiskalnych obecnej Rady Polityki Pieniężnej nad ustawowo określonym podstawowym celem polityki pieniężnej, jakim jest utrzymywanie niskiej inflacji. Pierwszym przejawem takich priorytetów RPP był brak wyprzedzającej reakcji na zbliżanie się do progu dopuszczalnego celu inflacyjnego. W efekcie inflacja na początku 2020 roku przekroczyła górny przedział dopuszczalnych wahań i gdyby nie kryzys gospodarczy wywołany przez COVID-19, którego RPP nie mogła przewidzieć, mogłyby się utrwalić wyższe oczekiwania inflacyjne.

Ocenę polityki pieniężnej w 2020 roku przedstawiono w rozdziale 6 *COVID-19 jako test sprawności państwa*.

2. Sektor finansowy

Polityka PiS wobec sektora finansowego była ważnym elementem strategii budowania dominującej roli państwa w gospodarce i podporządkowania regulacji tego sektora interesom ekonomicznym i politycznym rządzących. W 2017 roku, po odkupieniu od UniCredit akcji Pekao SA, udział aktywów banków kontrolowanych przez Skarb Państwa w aktywach sektora bankowego wzrósł z 30% do 40%. Państwo kontroluje dwa największe banki sektora – PKO BP SA i Pekao SA. Razem z BGK, Alior Bankiem SA i BOŚ SA aktywa kontrolowanych przez państwo banków w połowie 2020 roku sięgnęły 43,8% aktywów sektora bankowego w Polsce³. Ze względu na korzyści skali sytuacja banków kontrolowanych przez państwo jest lepsza niż reszty sektora bankowego. Ponadto ze względu na szczupłość własnej bazy depozytowej rozpoczynające działalność banki prywatne w dużym stopniu korzystały z finansowania zagranicznego, więc chętniej niż banki państwowe udzielały kredytów walutowych i teraz są nimi obciążone. Polityka państwa wobec sektora bankowego wykorzystywała te różnice, by wywierać presję na konsolidację sektora bankowego, co w praktyce oznaczałoby przejmowanie mniejszych banków prywatnych przez banki kontrolowane przez państwo.

Na wspomnianą wyżej presję składało się kilka działań. Po pierwsze, w ramach pokryzysowych regulacji ostrożnościowych nałożono na banki ostrzejsze niż w innych krajach UE wymogi kapitałowe. Wprowadzono podatek od aktywów bankowych innych niż obligacje Skarbu Państwa, co pogorszyło zyskowność sektora bankowego i zmusiło go do zwiększenia udziału w finansowaniu długu publicznego, kosztem ograniczenia akcji kredytowej dla gospodarki. W czasie prezydenckiej kampanii wyborczej w 2015 roku PiS wystąpił z ostrą krytyką banków udzielających kredytów w walutach obcych i obiecał rozwiązać problemy kredytobiorców dotkniętych skutkami silnej aprecjacji franka szwajcarskiego, choć w latach 2006–2007, gdy sprawował rządy, nie tylko nie podjął żadnych działań mogących ograniczyć udzielanie gospodarstwom domowym kredytów walutowych, ale ostro skrytykował działania ówczesnego nadzoru finansowego idące w tym kierunku. Po wyborach nie zdecydowano się na jakąkolwiek pomoc publiczną dla frankowiczów; cały ciężar realizacji obietnic wyborczych usiłowano przerzucić na sektor bankowy. Postulat rządu, by przewalutować kredyty frankowe na złotówki po kursie z dnia udzielenia kredytu, ostatecznie nie przybrał formy prawnie obowiązującej, gdyż wpędziłaby ona sektor bankowy w głęboki kryzys finansowy. Większość frankowiczów nie miała problemu ze spłatą kredytów, a ich niskie oprocentowanie powodowało, że mimo

3 *Raport o Stabilności systemu finansowego*, NBP, grudzień 2020, s. 59.

wyższych rat kapitałowych ich łączny koszt był na ogół niższy niż zaciąganych w tym samym czasie kredytów złotych. Wdrożone już wcześniej regulacje nadzoru finansowego skutecznie ograniczały udział kredytów walutowych w portfelach banków, co w połączeniu z ich dobrą spłacalnością powodowało, że po 2015 roku nie zagrażały już stabilności sektora bankowego. Mimo to w 2017 roku zdecydowano się na wprowadzenie restrykcyjnie wysokich (150%) wag ryzyka kredytowego w bankach w odniesieniu do mieszkaniowych kredytów walutowych, co było dodatkowym tytułem do zwiększenia wymogów kapitałowych, a więc zmniejszania stóp zwrotu z kapitałów bankowych. Stanowisko rządu w sprawie kredytów frankowych miało wpływ na orzecznictwo sądowe w sprawie abuzywności niektórych klauzul zawartych w umowach bankowych. Wszystkie te czynniki spowodowały, że rentowność banków w czasie rządów PiS systematycznie spadała.

Kolejnym krokiem było przyjęcie w 2018 roku ustawy o wzmocnionym nadzorze finansowym. Znacznie ułatwiła ona przejmowanie przez inne podmioty bankowe banków uznanych przez nadzór finansowy za będące w trudnej sytuacji. Równoległe z pracami nad tą ustawą podjęto działania mające na celu wykorzystanie problemów finansowych niektórych banków prywatnych będących własnością kapitału polskiego (problemy te w dużym stopniu wynikały z restrykcyjnej polityki nadzoru finansowego) do przejęcia nieformalnej kontroli nad tymi bankami. Wybór padł na banki z kapitałem polskim prawdopodobnie dlatego, że w odróżnieniu od banków z kapitałem zagranicznym nie mogły liczyć ani na wsparcie finansowe banków-matek, ani na interwencję polityczną rządów krajów, w których banki-matki mają siedziby⁴.

Jednym ze sztandarowych punktów programu PiS były Pracownicze Plany Kapitałowe (PPK). Miały spowodować wzrost oszczędności i ich transfer na rynek kapitałowy, by zwiększyć dynamikę inwestycji. Program nie cieszył się popularnością wśród pracowników, nawet przed kryzysem COVID-19. Ekonomiści zwracali uwagę, że PPK nie oferuje emerytur, a najwyżej serię wypłat, co oznacza, że całe ryzyko związane z długością życia (ryzyko długowieczności) jest przerzucone na ubezpieczonego.

⁴ Jaskrawym przejawem nieprawidłowości w tym zakresie była rozmowa przewodniczącego KNF z głównym udziałowcem Idea Banku i Getin Banku. Zaproponowano mu odstąpienie nadzoru finansowego od działań mogących prowadzić do przejęcia banków Leszka Czarneckiego w zamian za zatrudnienie wskazanej przez przewodniczącego KNF osoby, z nadzwyczajnie wysokim wynagrodzeniem. Nagranie i opublikowanie tej rozmowy wywołało bezprecedensową w skali światowej akcję instytucji i mediów publicznych mające wywołać panikę wśród klientów tych banków i utratę przez nie płynności. Ostatecznie NBP udzielił wsparcia płynnościowego Getin Bankowi (prawdopodobnie w obawie, że utrata płynności przez Getin Bank może doprowadzić do destabilizacji całego sektora bankowego), ale bank poniósł znaczne straty finansowe.

Wydaje się, że powodem niskiej partycypacji pracowników w PPK był brak zaufania do rządu PiS. Chodzi między innymi o uznanie środków zgromadzonych w PPK za „prywatną własność” oszczędzających. Miałoby to odróżniać je od środków zgromadzonych w OFE – te zostały uznane przez Trybunał Konstytucyjny za środki publiczne, co pozwoliło przenieść ich część na indywidualne konta w ZUS. W praktyce oszczędzający mieliby do jakoby własnych środków niewiele większe prawa niż do środków w OFE. W obu przypadkach oszczędzający zyskałby bez strat dostęp do środków – w całości lub w formie serii wypłat – dopiero po osiągnięciu wieku emerytalnego, natomiast ich wcześniejsza wypłata będzie się wiązała z koniecznością zapłacenia podatku dochodowego i przeniesienia części kwoty na rachunek w ZUS oraz utratą wpłat z budżetu państwa.

Zaufanie do PPK dodatkowo ucierpiało z powodu równoległej pracy rządu nad likwidacją OFE. PiS wspierał krytyków decyzji o przeniesieniu obligacji Skarbu Państwa z OFE do ZUS, nazywał je kradzieżą. Nie przekonał jednak oszczędzających w OFE, że likwidacja OFE i przeniesienie akcji do ZUS kradzieżą nie jest. Opcja przeniesienia środków z OFE do IKE została dodatkowo obwarowana koniecznością uiszczenia opłaty w wysokości 15%. Takie rozwiązanie spotkało się z krytyką ekonomistów. Zwracali uwagę, że likwidacja OFE negatywnie wpłynie na stabilność finansów publicznych. Przeniesienie teraz środków z OFE do ZUS nie jest bowiem z punktu widzenia finansów publicznych taką samą operacją, jak dokonana w 2014 roku. Wtedy zmieniono formę prawną zobowiązania Skarbu Państwa, nie zmieniając ani jego wysokości, ani zobowiązanego podmiotu, czyli właśnie Skarbu Państwa. O ile obligacje Skarbu Państwa nie mogą być zabezpieczeniem zobowiązania Skarbu Państwa, bo są jego długiem, o tyle aktywa innych podmiotów, akcje i obligacje przedsiębiorstw, taką funkcję pełnią. Ich sprzedaż po przeniesieniu do ZUS oznaczałaby likwidację tego zabezpieczenia, nie wspominając o innych potencjalnie negatywnych skutkach takiej operacji.

3. Sektor finansów publicznych (cykliczna ściągalność, reguła, deficyt, dług)

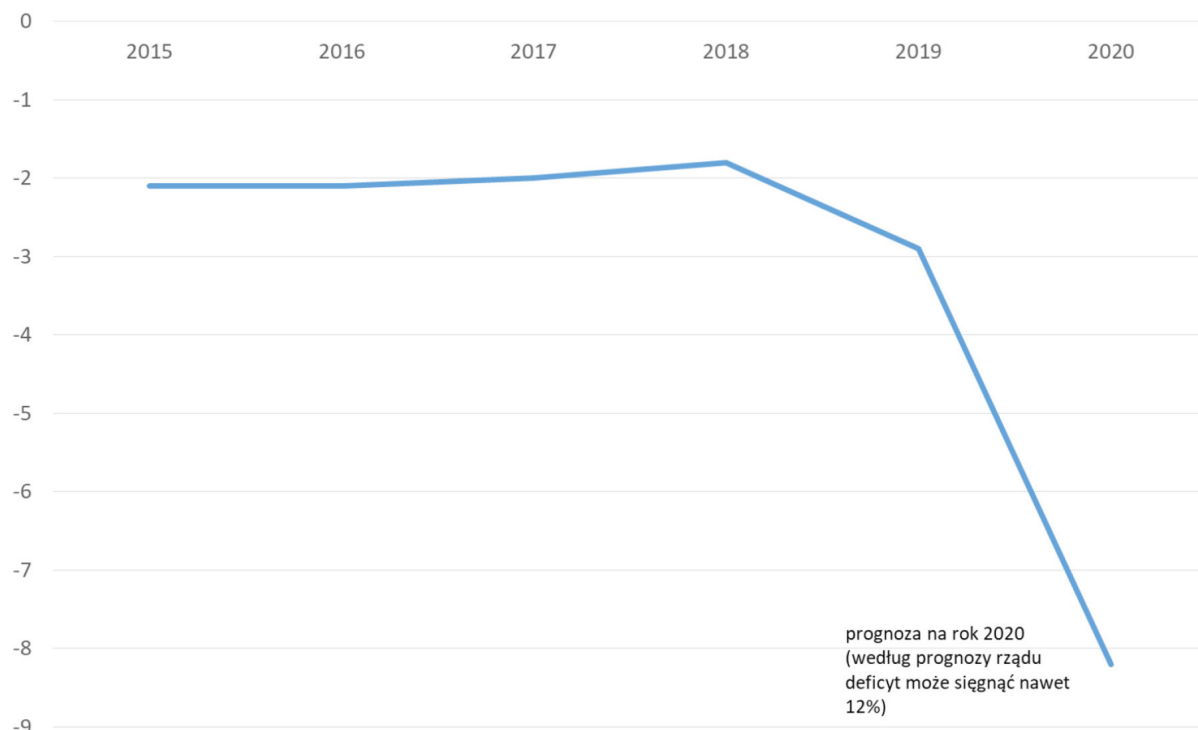
W obszarze finansów publicznych na pierwszy rzut oka notowano w okresie 2016–2019 poprawę sytuacji. Bliższa analiza stanu finansów sektora rządowego i samorządowego znacząco zmienia jednak tę diagnozę.

Rzeczywiście należy stwierdzić, że nominalny deficyt się obniżał (z 2,6% PKB w 2015 roku do 0,2% PKB w 2018 roku), choć już w 2019 roku wzrósł do 0,7% PKB. Było to możliwe dzięki wzrostowi gospodarczemu – dochody publiczne rosły dzięki koniunkturze szybciej niż PKB (jest to zjawisko procykliczności dochodów publicznych, przede wszystkim podatkowych). Niepokoił natomiast szybszy niż PKB wzrost wydatków. Taka sytuacja zwykle zwiastuje problemy finansów publicznych w momencie, gdy dobra koniunktura się kończy, czyli w okresie, gdy procykliczność dochodów publicznych powoduje, że zmniejszają się one szybciej niż wzrost gospodarczy. Oczywiście gdyby wzrost wydatków wynikał z realizacji prorozwojowych inwestycji w gospodarce, powodów do obaw byłoby mniej niż w sytuacji, gdy szybki wzrost wydatków wynika przede wszystkim z kolejnych pakietów socjalnych. Miały one być finansowane mityczną już podwyższoną ściągalnością podatków, w szczególności likwidacją luki VAT, czyli różnicy między należnościami sektora publicznego z tytułu podatku VAT a rzeczywistymi dochodami z VAT.

By pokazać rzeczywistą sytuację finansów publicznych, należy przede wszystkim (co najmniej) przeanalizować kształtowanie się deficytu strukturalnego, czyli deficytu sektora finansów publicznych oczyszczonego z wpływu koniunktury, i ściągalności VAT oraz pokazać inne problemy narosłe w sektorze finansów publicznych.

a. Deficyt strukturalny, czyli deficyt sektora finansów publicznych oczyszczony z wpływu koniunktury

Wykres 5



Źródło: Eurostat

Jak widać na powyższym wykresie, sytuacja finansów publicznych nie poprawiała się w takim stopniu, jak mogłyby sugerować dane dotyczące deficytu nominalnego. Tak naprawdę nie poprawiała się prawie wcale, a w 2019 roku polski deficyt strukturalny był jednym z najwyższych w Europie⁵. Oznacza to, że nie wykorzystano okresu dobrej koniunktury na przygotowanie się do czasów słabszych gospodarczo, kiedy zwykle przydaje się stymulowanie gospodarki. Polskie finanse publiczne, mimo rządowej propagandy o zrównoważonych finansach publicznych, nie miały na koniec 2019 roku żadnych buforów – deficyt strukturalny wyniósł aż 2,9% PKB. Co gorsza, nie wynikało to – o czym już wspomniano – ze zwiększonego zapotrzebowania na środki inwestycyjne w sektorze publicznym. Inwestycje tego sektora po załamaniu w 2016 roku (3,3% PKB) odbudowywały się i w roku 2019 osiągnęły 4,3% PKB. Przeciętny poziom inwestycji publicznych w latach 2016–2019 to 4% PKB – aż o 1 pkt. proc. mniej niż przeciętnie w okresie 2008–2015.

5 Polska zanotowała piąty najwyższy deficyt sektora rządowego i samorządowego w Europie. Gorszą sytuację miały Rumunia, Węgry, Hiszpania, nieco gorszą Belgia i Francja.

Na kształtowanie się deficytu finansów publicznych w Polsce znaczący wpływ miał cykl wyborczy. Taka opinia znajduje potwierdzenie w danych dotyczących roku 2019 oraz przedpandemicznych planach na rok 2020. W roku 2019 Polska, zgodnie z obowiązującymi regułami unijnymi, powinna zwiększyć wydatki nie więcej niż o 4,2%, a zwiększyła o 10%. Komisja Europejska rekomendowała redukcję (nadmiernego) deficytu strukturalnego o 0,6 pkt. proc. PKB, a tymczasem deficyt wzrósł o 0,7 pkt. proc. PKB, co oznacza przekroczenie o 30 mld zł. W efekcie Polska znalazła się wśród trzech krajów – obok Rumunii i Węgier – z najgorszym stanem finansów publicznych w 2019 roku. Gdyby nie pandemia, wiosną 2020 roku wszczęto by wobec naszego kraju procedurę nadmiernych odchyień⁶ od pożądanej ścieżki salda finansów publicznych. Co więcej, pierwotnie na 2020 rok zaplanowano kolejne 45 mld zł dodatkowych „wyborczych” wydatków, bez pokrycia w trwałych dochodach publicznych, a jako finansowanie wskazano głównie dalsze uszczelnianie VAT lub jednorazowe dochody (co przy permanentnym charakterze wydatków oznaczało *de facto* brak takiego finansowania). Warto w tym miejscu przyjrzeć się rzeczywistemu kształtowaniu się luki VAT.

b. Ściągalność VAT

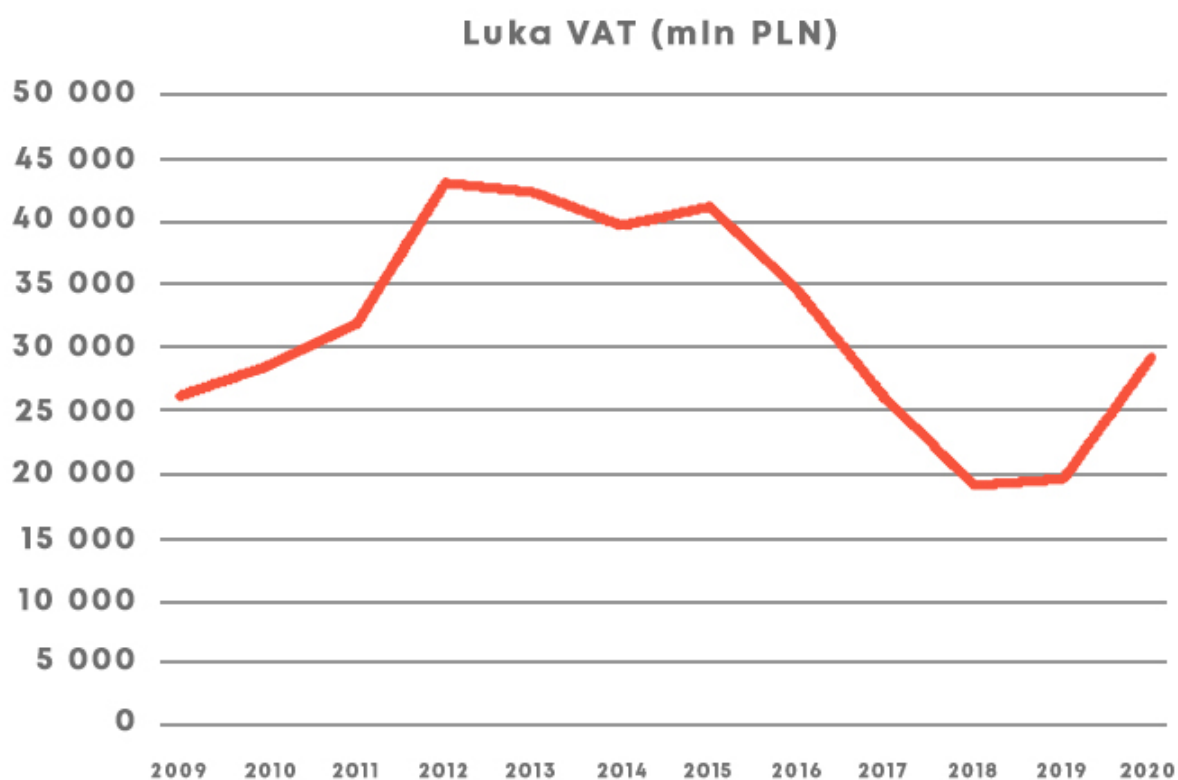
Propaganda sukcesu w walce z mafiami VAT-owskimi prowadzącej do zwiększenia ściągalności dochodów z podatku VAT zaowocowała mitem rządu skutecznego w walce o dochody podatkowe. Tymczasem główną rolę w ich zwiększeniu odegrały dobra koniunktura i zjawisko procykliczności dochodów podatkowych, czyli szybszego ich wzrostu niż PKB⁷ w okresach dobrej koniunktury i szybszego ich spadku niż PKB w okresach słabej koniunktury gospodarczej. W 2019 roku, kiedy z kwartału na kwartał widać było, że wzrost gospodarczy coraz wyraźniej słabnie, zaczęły się także problemy z dochodami podatkowymi, w tym z VAT. Mimo że wzrost PKB wyniósł przeciętnie w całym roku 4,5%, w efekcie słabnących dynamik PKB luka VAT wzrosła już w roku ubiegłym (w przybliżeniu o 500 mln zł) i przekreśliła mit zwiększanej systemowo (nie koniunkturalnie) ściągalności podatku VAT. Co jeszcze gorsze, rząd

6 Procedura nadmiernych odchyień (ang. *significant deviation procedure*) ma na celu zapewnienie państwom członkowskim możliwości skorygowania odchylenia od ich celu średniookresowego (MTO) lub od ścieżki dostosowania prowadzącej do ich średniookresowego celu budżetowego, tak aby uniknąć otwarcia procedury nadmiernego deficytu. Procedurę nadmiernych odchyień otwarto dla Węgier i Rumunii.

7 Bardziej precyzyjnie należałoby używać terminu „baza podatkowa podatku VAT” zamiast PKB.

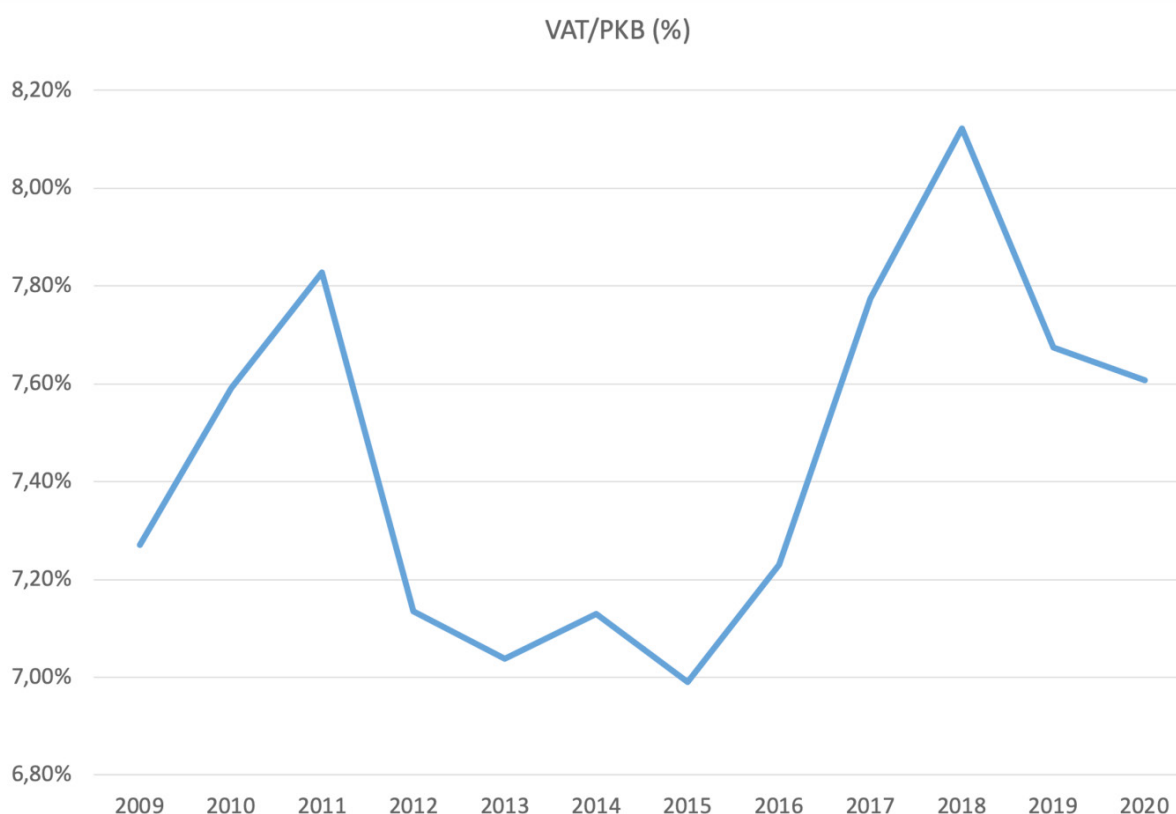
nie chciał się wycofać z obietnic wyborczych na rok 2020 i zaplanował dodatkowe wydatki o charakterze socjalnym, a jako jedno ze źródeł ich finansowania kolejny raz wskazał wyższą ściągalność VAT. Na lata 2019–2020 zakładano efekty uszczelniania VAT na kwotę około 13 mld zł, tymczasem będzie to co najmniej minus 10–12 mld zł (i w efekcie powiększenie luki VAT także w 2020 roku). W latach 2016–2019 suma nieściągniętego VAT wyniosła 98,6 mld zł, a po doliczeniu szacowanej luki VAT za 2020 rok otrzymamy 127,7 mld zł w całym dotychczasowym okresie rządów Zjednoczonej Prawicy.

Wykres 6



Źródło: opracowanie własne na podstawie corocznych publikacji KE: *Study and Reports on the VAT Gap in the EU-28 Member States*

Wykres 7



Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów i GUS

Dla 2020 roku na powyższych wykresach przedstawiono szacunek odpowiednich wartości.

Jednym z głównych powodów poprawy ściągalsności VAT z pewnością było wprowadzenie Jednolitego Pliku Kontrolnego (JPK), przygotowanego za rządów PO-PSL. Są jednak podstawy, by sądzić, że nie mniej ważnym źródłem wzrostu VAT była polityka rządu wobec uczciwych podatników.

Konstrukcja tego podatku stwarza możliwość nie tylko wyłudzenia od budżetu państwa nienależnych zwrotów przez przestępców, ale także wymuszania przez aparat skarbowy na podatnikach wpłat wyższych niż uzasadnione istniejącymi przepisami prawa. Najprostszą metodą zwiększania w ten sposób dochodów VAT jest opóźnianie zwrotów podatku. Służby podatkowe mają tu w praktyce nieograniczone możliwości, gdyż mimo standardowego terminu dwóch miesięcy mogą dowolnie opóźniać zwroty w celu kontroli ich zasadności. Według danych Ministerstwa Finansów wysokość zwrotów, o jakie wystąpili podatnicy w 2017 roku, była o 3 896,5 mln zł wyższa

od zwrotów przez nich otrzymanych. Analogiczna wielkość dla roku 2018 wyniosła 4 266,2 mln zł. Opóźnione zwroty to nic innego jak wzrost długu publicznego ukryty w zobowiązaniach wobec podatników. W sumie w tych dwóch latach ukryty dług publiczny zwiększył się o 8 162,7 mln zł. Nadwyżka kwot we wnioskach o zwroty nad wielkością zwrotów w okresie szybkiego wzrostu zawsze występuje jako efekt opóźnień realizacji prawa do odliczenia podatku naliczonego w stosunku do momentu zapłaty za towar. Skala tej nadwyżki daje jednak podstawy, by sądzić, że zarówno ściągalność VAT, jak i wynikająca z niej redukcja nominalnego deficytu i długu publicznego były w tych latach mocno wspierane przez namysł urzędników aparatu skarbowego nad zasadnością zwrotu podatku.

Na tym, niestety, lista możliwych sposobów nadużywania władzy wobec podatników się nie kończy, a skutki mogą być dla podatników znacznie bardziej dotkliwe niż koszty odsetek od kredytów zaciąganych na sfinansowanie luki płynnościowej powstałej na skutek opóźnień zwrotów VAT. Najważniejsze z nich to:

- zjawisko (pochopnego) wykreślenia z rejestru podatników VAT niektórych firm; pociąga za sobą kwestionowanie faktur, a więc także prawa do zwrotu VAT dla podmiotów, które w wykreślonej firmie coś kupiły;
- przywrócenie sankcji w wysokości 30% za składanie przez podatnika deklaracji podatkowych niezgodnych z prawem. To znaczy, że wszystkie wątpliwości interpretacyjne przepisów są z góry rozstrzygane na korzyść organów skarbowych, gdyż podatnicy nie są skłonni wchodzić w spór sądowy, w którym w razie wygranej dostaną zwrot zakwestionowanej kwoty wraz z odsetkami, natomiast w razie przegranej oprócz straty spornej kwoty dodatkowo będą obciążeni karą w wysokości 30% tej kwoty;
- objęcie przedsiębiorstw będących własnością osób podejrzanych o dokonanie przestępstwa prawem do zastosowania przez organy ścigania konfiskaty rozszerzonej. W praktyce organy ścigania mogą bez wyroku sądu doprowadzić do bankructwa każdą firmę pod pretekstem, że jej działalność budzi podejrzenia o niezgodność z prawem. Urzędnik skarbowy świadomy możliwości uzyskania takiego wsparcia ze strony organów ścigania łatwo może przekonać podatnika do interpretowania istniejących przepisów podatkowych w sposób dla podatnika skrajnie niekorzystny. Skutkiem ubocznym „egzekwowania prawa” z pominięciem sądów niewątpliwie może też być znaczny wzrost korupcji.

c. Inne problemy w sektorze finansów publicznych

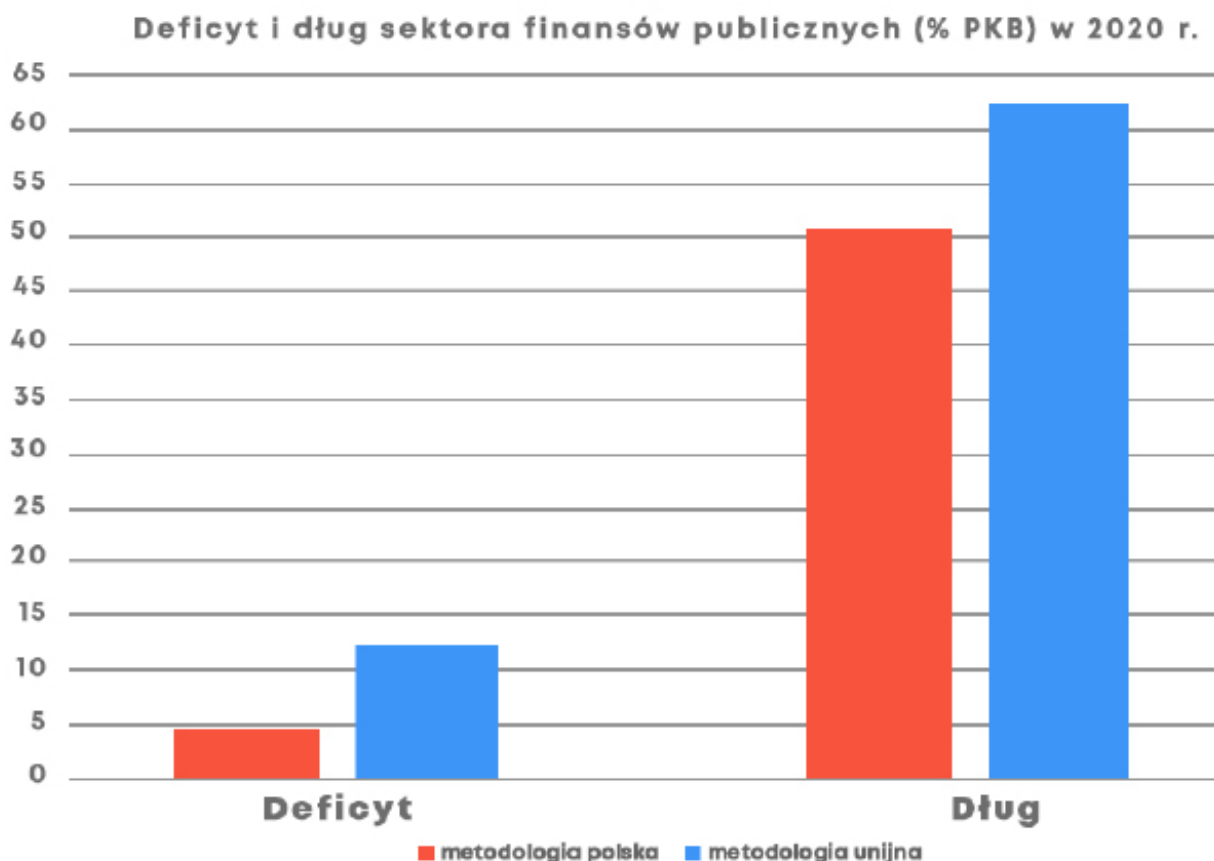
W kilku ostatnich latach, oprócz nadmiernego deficytu i braku przygotowania finansów publicznych na jakiegokolwiek spowolnienie gospodarcze, doszło do innych negatywnie ocenianych zjawisk.

- Po pierwsze, stopniowo rozmontowano działanie stabilizującej reguły wydatkowej (która ma chronić państwo przed nadmiernym wzrostem wydatków): od zmiany parametru inflacyjnego (zamiana rzeczywistej inflacji na cel inflacyjny NBP), poprzez tworzenie różnego rodzaju funduszy i innych jednostek, których nie włączano do zbioru podmiotów objętych regułą wydatkową, aż po nowelizację ustawy w sprawie pracowników delegowanych, do której w czasie prac sejmowych wprowadzono poprawkę wyłączającą w 2021 roku inwestycje publiczne ze stabilizującej reguły wydatkowej. Omijanie reguły przyjęło skalę wcześniej niespotykaną. Już w 2019 roku, gdyby nie manewr polegający na zmianie właściwości Funduszu Solidarnościowego, który miał wypłacać emerytury i renty zamiast ZUS (z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych), złamano by ustawę o finansach publicznych. Inne przykłady omijania reguły to przekazywanie jednostkom finansów publicznych obligacji zamiast dotacji⁸. Na jeszcze większą skalę, liczoną już w dziesiątkach miliardów złotych, stabilizującą regułą wydatkową omijano w 2020 roku (zanim ją zawieszono), poprzez przekazanie kluczowych funkcji państwa w obliczu COVID-19 do Polskiego Funduszu Rozwoju i Banku Gospodarstwa Krajowego.
- Wyżej opisane działania powodują, że wielkość wydatków i deficyt budżetu państwa oraz przestrzeganie stabilizującej reguły wydatkowej przestały być jakimkolwiek wyznacznikiem stanu finansów publicznych. Znaczna część wydatków (oraz deficytu i długu publicznego) została „wyprowadzona” z budżetu państwa. Ma to dwojaki skutek: skala nieprzejrzystości dotycząca tego, co się dzieje z polskimi finansami publicznymi na bieżąco, jest bardzo duża, a powiązana z tym kontrola polskiego parlamentu nad finansami publicznymi w Polsce w dużym stopniu pozorną. Jedynym wiarygodnym źródłem informacji o sytuacji finansów publicznych pozostaje statystyka europejska.

⁸ Obligacje powiększają dług publiczny, ale w odróżnieniu od dotacji nie powiększają deficytu budżetu państwa. Tę metodę zastosowano między innymi, by pokazać „papierowe” zrównoważenie budżetu państwa w 2020 roku.

Kreatywna księgowość i nieprzejrzystość powodują, że polskie finanse publiczne funkcjonują w dwóch wymiarach: polskim i europejskim; tym drugim posługują się bardziej świadomi problemu nieprzejrzystości ekonomiści i finansiści. Skalę problemu pokazuje wykres 8.

Wykres 8



Źródło: Uzasadnienie do ustawy budżetowej na rok 2021 i Strategia zarządzania długiem publicznym w latach 2021–2024

Różnica w przypadku długu przekroczyła prawdopodobnie 11 pkt. proc. PKB, czyli 250 mld zł! Jeżeli chodzi o deficyt, jest to około 170 mld zł! Obecnie trudno powiedzieć, czemu ma służyć (oprócz wprowadzania mniej świadomych obywateli w błąd) i jaką wartość informacyjną ma mieć polska statystyka. W przypadku długu publicznego zafałszowanie prawdziwego obrazu pozwala uniknąć problemu przekroczenia konstytucyjnego progu 60% PKB i jego konsekwencji. Wcześniej czy później jednak kwestia wiarygodności i przejrzystości finansów publicznych w Polsce stanie się problemem samym w sobie.

4. Warunki życia Polaków – ubóstwo, konsumpcja, zdrowie, długość życia

W części raportu omawiającej wzrost gospodarczy pokazano, że rząd PiS nie wykorzystał poprawy koniunktury, by dostatecznie silnie przyspieszyć wzrost konsumpcji i tym samym zwiększyć dobrobyt całego społeczeństwa. Polityka PiS szczególne znaczenie przywiązywała do zmniejszenia nierówności dochodów i redukcji sfery ubóstwa, jednak także pod tym względem osiągnięcia rządu PiS nasuwają szereg wątpliwości. Podstawowa miara nierówności dochodów wprawdzie uległa wyraźnej poprawie, ale w znacznym stopniu był to wynik już wcześniej obserwowanej tendencji towarzyszącej wzrostowi gospodarczemu, wzmocnionej poprawą koniunktury. O ile w czasie kryzysu finansowego wyraźny trend spadkowy współczynnika Giniego⁹ w Polsce był, na tle innych krajów Unii Europejskiej, zjawiskiem wyjątkowym, to w latach 2016–2018 współczynnik ten obniżał się zarówno w Polsce, jak i w całej UE28 i w Regionie. W 2019 roku zmiany współczynnika Giniego w Polsce znowu miały charakter wyjątkowy, ale tym razem wyróżniły się negatywnie, gdyż współczynnik silnie wzrósł, podczas gdy w strefie euro nadal spadał, a w Regionie jego wzrost był o wiele słabszy. W efekcie w całym okresie 2016–2019 Polska uzyskała tylko nieznacznie lepsze wyniki niż reszta Regionu. Uwzględniając więc uwarunkowania koniunkturalne i koszty budżetowe, trudno uznać, że w porównaniu z latami 2008–2015 polityka PiS ograniczania nierówności dochodowych okazała się sukcesem.

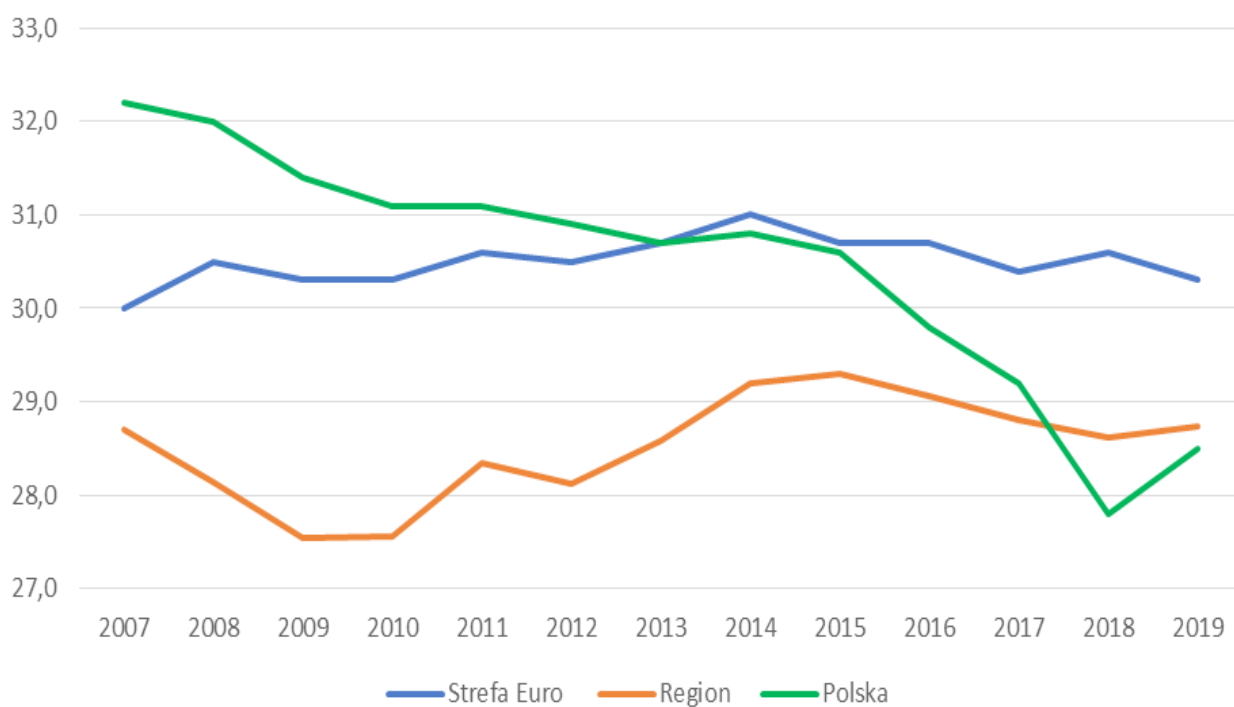
⁹ Miara nierówności rozkładu dochodów. Przybiera wartość między 0 a 1 (często, jak na wykresie 9, przedstawiana po pomnożeniu przez 100). Wskaźnik ten osiągnąłby wartość 0 (rozkład jednorodny), gdyby wszystkie osoby miały ten sam dochód, natomiast wartość 1, gdyby wszystkie osoby poza jedną miały dochód zerowy. Wzór matematyczny wygląda następująco,

$$G(y) = \frac{\sum_{i=1}^n (2i - n - 1)y_i}{n^2 \bar{y}}$$

gdzie $y_i=1, \dots, yn$ to uporządkowane niemalejąco elementy zbioru y , dla którego obliczany jest współczynnik, natomiast \bar{y} to średnia arytmetyczna elementów tego zbioru.

Wykres 9

Współczynnik Giniego

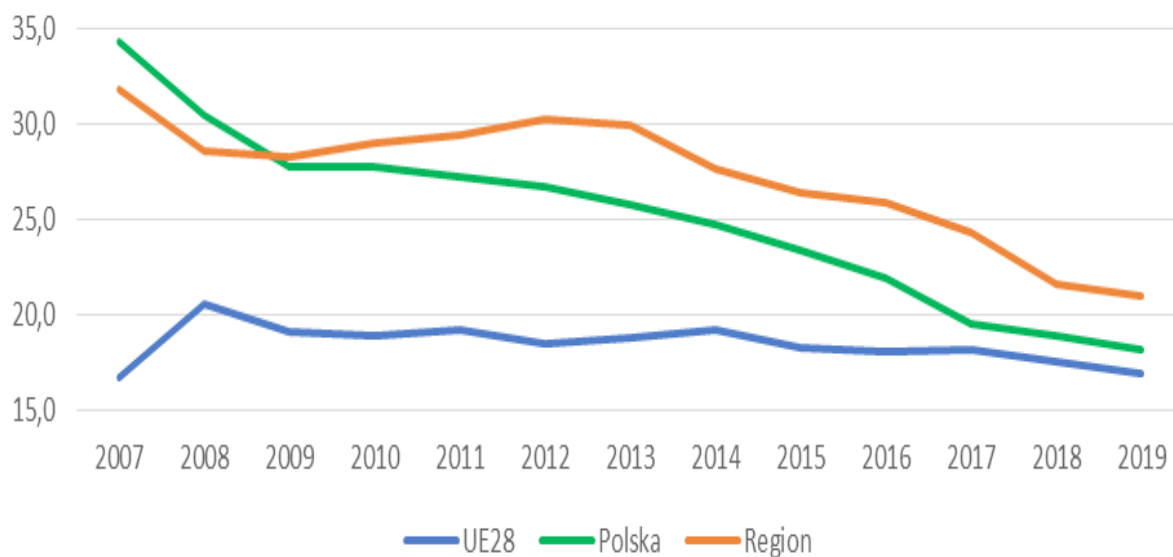


Źródło: Eurostat

Jeszcze słabiej wyglądają osiągnięcia PiS w zakresie redukcji ubóstwa i wykluczenia socjalnego. Wprawdzie także w tej sferze wskaźniki poprawiły się wraz z poprawą koniunktury, ale w czasie globalnego kryzysu finansowego tylko Polska ograniczyła skalę ubóstwa (średniorocznie -1,4 pkt. proc.). W okresie dobrej koniunktury za rządów PiS zarówno Polska, jak i Region oraz cała UE zmniejszyły skalę ubóstwa, ale tempo spadku ubóstwa w Polsce (-1,3) było niższe niż w czasie poprzedniego kryzysu i nieco niższe niż w Regionie (-1,4).

Wykres 10

Procent ludności zagrożony ubóstwem lub wykluczeniem społecznym

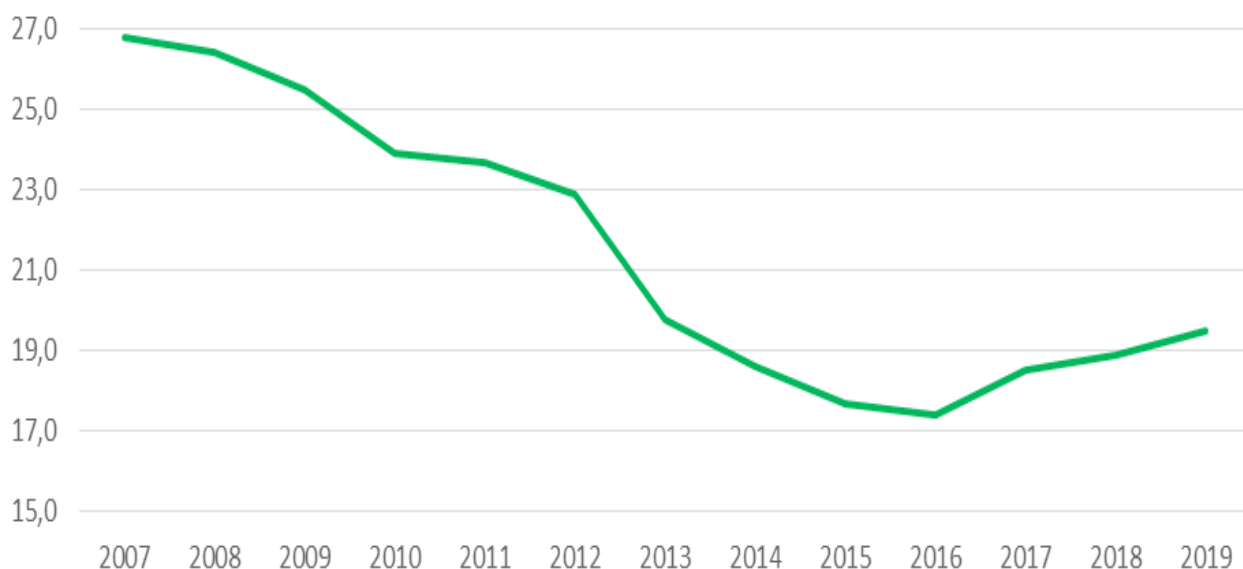


Źródło: Eurostat

Co gorsza, o ile za rządów PO-PSL redukcja ubóstwa następowała we wszystkich grupach wiekowych, to za rządów PiS, mimo poprawy koniunktury, wskaźniki zagrożenia ubóstwem poprawiły się znacząco tylko w grupie młodych ludzi, natomiast dla osób starszych uległy pogorszeniu.

Wykres 11

Udział osób zagrożonych ubóstwem w Polsce w wieku 60 lat lub więcej (w %)

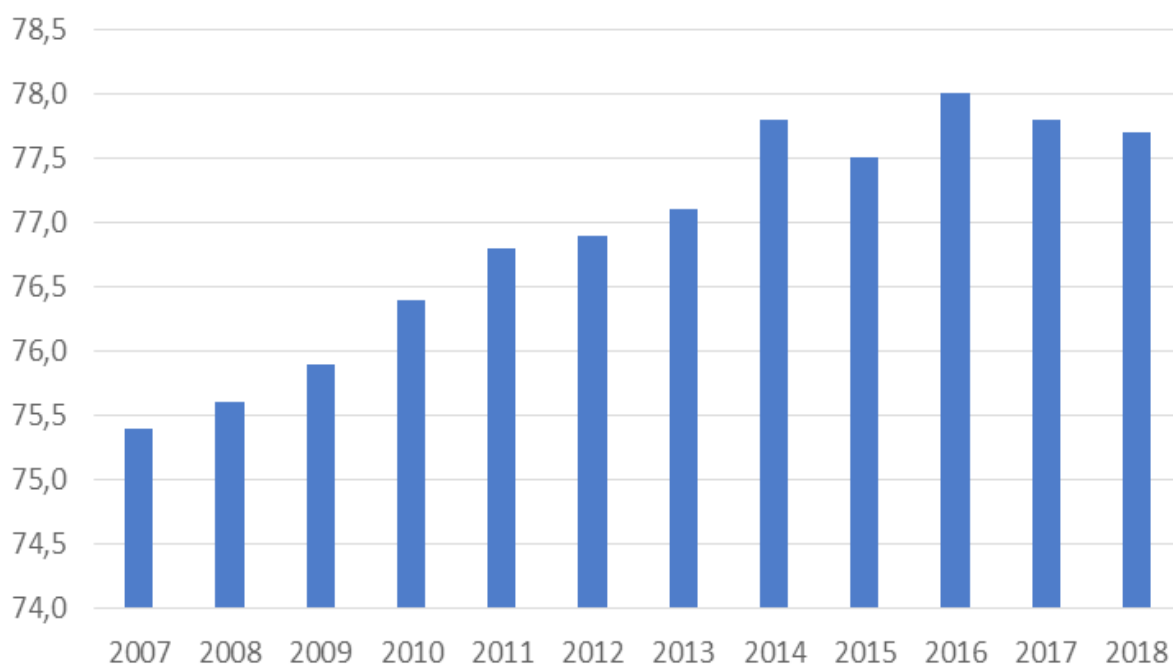


Źródło: Eurostat

Polityka socjalna PiS, której centralnym elementem jest program 500+, nie zmniejszyła skali zagrożenia ubóstwem i wykluczeniem społecznym w stopniu, na jaki pozwalała poprawa koniunktury gospodarczej, a nawet spowodowała pogorszenie sytuacji osób starszych. Jak wskazano wcześniej, nie zwiększyła się też liczba urodzin, co podobno miało być głównym celem programu. Inna, syntetyczna miara jakości życia, jaką jest oczekiwana długość życia, w okresie dobrej koniunktury nie tylko się nie poprawiła, ale uległa pogorszeniu.

Wykres 12

Oczekiwana długość życia w Polsce

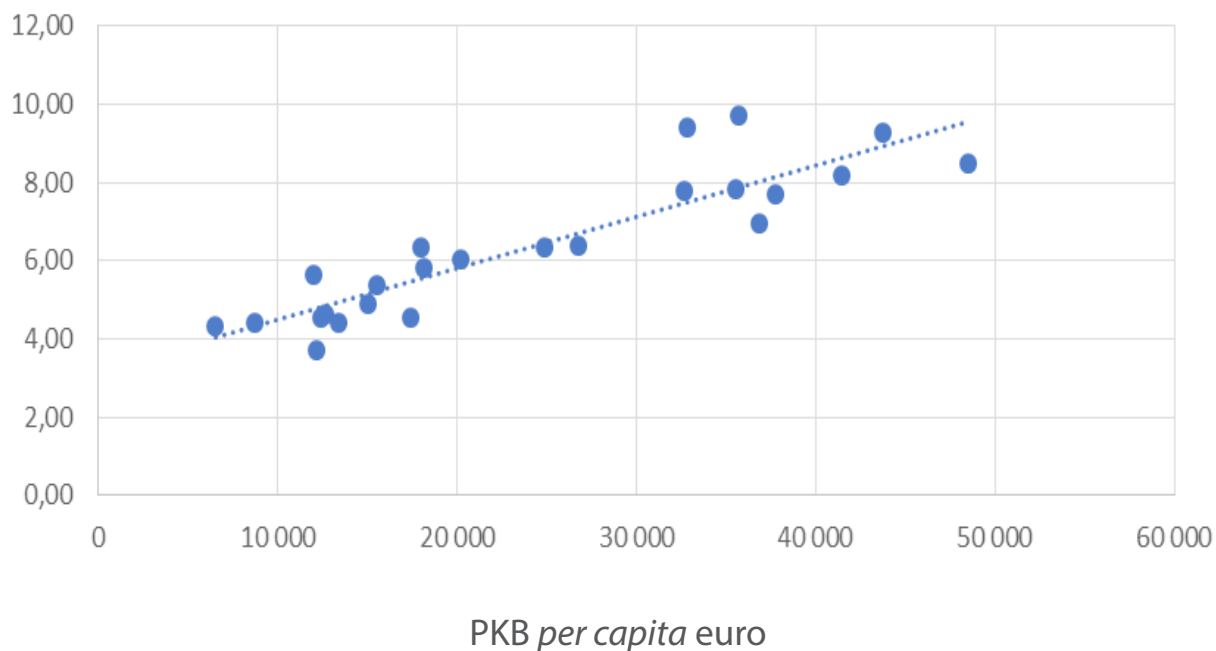


Źródło: Eurostat

Może to mieć pewien związek z jakością opieki zdrowotnej w Polsce. Nakłady w tej sferze wzrosły nie tylko bezwzględnie, ale także w relacji do PKB, jednak, co szczególnie jaskrawo ujawniło się w czasie pandemii, ich efektywność jest niska, a skala wzrostu nakładów odbiega od standardów międzynarodowych. Zwykle bowiem nakłady na zdrowie rosną szybciej niż wzrost PKB, czyli im bogatszy kraj, tym wyższy udział wydatków, prywatnych i publicznych, na opiekę zdrowotną. Ilustruje to poniższy wykres dotyczący krajów UE dla dwóch lat – 2015 i 2019 (z wyjątkiem Cypru, Malty, Luksemburga i Irlandii). Linia trendu obrazuje tę zależność.

Wykres 13

Wydatki na zdrowie (publiczne i objęte obowiązkowym ubezpieczeniem) w % PKB a wysokość PKB

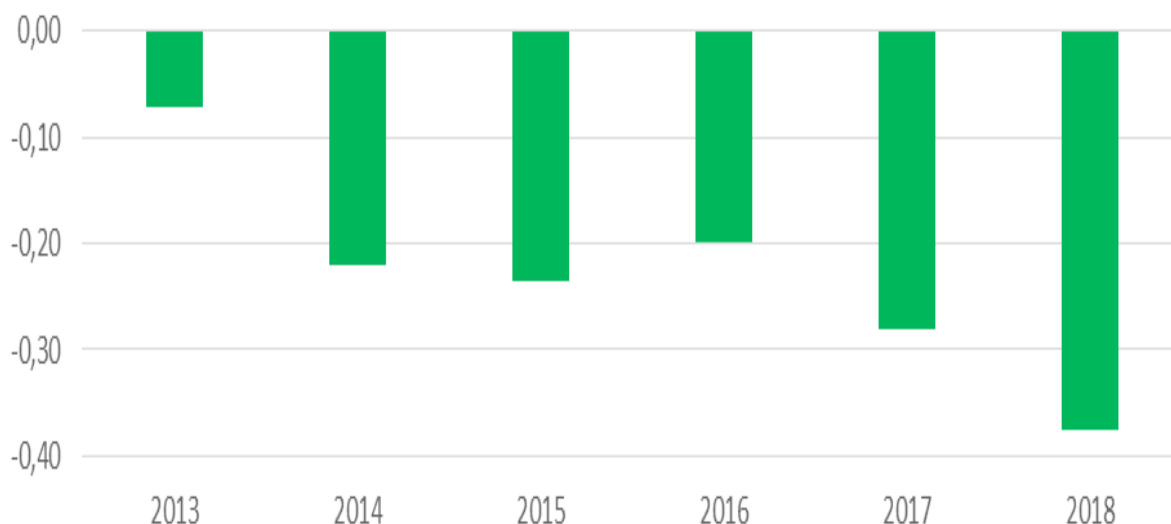


Źródło: Eurostat

Przyjmując, że linia trendu wyznacza typową zależność między wysokością PKB a udziałem wydatków na zdrowie w Europie, można obliczyć, jak wydatki te w Polsce odchylają się od wielkości typowej.

Wykres 14

Różnica udziału wydatków na zdrowie w PKB między poziomem „typowym” a rzeczywistym



Źródło: Eurostat

Jak wynika z wykresu, także w okresie rządów PO-PSL Polska wydawała relatywnie mniej na ochronę zdrowia niż inne kraje Europy, ale różnica ta pogłębiła się za rządów PiS. Gdyby PiS utrzymał takie tempo doganiania UE, jakie pod względem PKB osiągnął rząd PO-PSL w czasie kryzysu finansowego, to nawet gdyby relacja tych wydatków do PKB pozostała na poziomie z 2015 roku, ich wartość realna byłaby większa, niż w rzeczywistości wyniosły wydatki na zdrowie w 2018 roku.

5. Strategia Odpowiedzialnego Rozwoju – ocena realizacji do 2019 roku

a. Omówienie SOR

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR), przyjęta przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 roku, jest kluczowym dokumentem obecnego rządu w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Strategia ma określać nowy model rozwoju – suwerenną wizję strategiczną, zasady, cele i priorytety rozwoju kraju w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym do 2020 roku oraz w perspektywie do 2030 roku. Dla tych dwóch dat, wyznaczających etapy realizacji SOR, zostały określone wartości wskaźników wybranych przez rząd PiS. Są to w sumie 74 wskaźniki, pogrupowane według celów: głównego i trzech szczegółowych, oraz obszarów wpływających na realizację celów SOR. Mimo że mają mierzyć realizację celów strategicznych, to ich dobór wydaje się częściowo przypadkowy, do części dane nie są publikowane regularnie.

Oczekiwanym efektem realizacji SOR miał być wzrost zamożności Polaków oraz zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. SOR miała także przyczynić się do szybszej konwergencji dochodów Polaków do poziomu średniej unijnej. W konsekwencji miała nastąpić poprawa jakości życia obywateli, rozumiana jako stworzenie przyjaznych warunków bytowych, zapewnienie odpowiedniej jakości kształcenia podwyższającego kwalifikacje i kompetencje obywateli, wzrost zatrudnienia i lepsze jakościowo miejsca pracy, poprawa dostępu do infrastruktury, zapewnienie odpowiedniej opieki medycznej poprawiającej zdrowotność obywateli, satysfakcjonującego stanu środowiska oraz poczucia bezpieczeństwa. Jako najważniejszy zakładany rezultat przyjęto zwiększenie przeciętnego dochodu gospodarstw domowych do 76–80% średniej UE do roku 2020, a do roku 2030 – zbliżenie do poziomu średniej UE, przy jednoczesnym dążeniu do zmniejszania dysproporcji w dochodach między poszczególnymi regionami.

Szczegółowa analiza wszystkich celów i instrumentów służących do ich osiągnięcia wymagałaby oddzielnego opracowania. Z perspektywy końca 2020 roku, na podstawie analizy kształtowania się wskaźników uznanych w SOR przez rząd PiS za miarę jej powodzenia, można ocenić, że to się kompletnie nie udało. Ponadto obecna sytuacja pandemiczna obnażyła wiele słabości państwa i administracji centralnej, których bez tego kryzysu nie byłibyśmy może świadomi, a z pewnością nie widzielibyśmy ich z taką ostrością.

b. Ocena SOR

Oprócz celu głównego SOR, czyli „tworzenia warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym”, zdefiniowane są w niej cele szczegółowe:

- Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną (5 obszarów)
- Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony (2 obszary)
- Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu (5 obszarów)

oraz 6 obszarów wpływających na osiągnięcie celów SOR.

Do każdego z 18 obszarów przyporządkowano, w celu monitorowania postępów SOR, po kilka wskaźników. Większość z nich pozwala ocenić – na podstawie danych dostępnych za rok 2019 i ewentualnie (jeśli są dostępne) za I półrocze 2020 roku – czy dany cel został osiągnięty. Trzeba podkreślić, że zarówno cele, jak i dobrane do nich wskaźniki i ich wartości PiS sam sobie wyznaczył. Można zatem przyjąć, że rząd PiS uważa je za ważny element oceny efektów swojej pracy. Wszystkie wskaźniki pochodzą albo z publikacji instytucji międzynarodowych, albo są zbierane przez polską administrację rządową lub statystykę publiczną, należy zatem przyjąć, że mają w miarę obiektywny charakter, choć ich dobór jest subiektywny – wybór części wskaźników jest oczywisty, jednak wiele może zaskakiwać i zadziwiać. Przykładem takiego wskaźnika jest współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi (cel szczegółowy II, obszar „spójność społeczna”: redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne, wzrost i poprawa wykorzystania potencjału ludzkiego na rynku pracy). Jego wartość jest zdeterminowana na wiele lat do przodu, a jego wzrost sygnalizuje, że rośnie liczba osób w wieku 65 lat i więcej, a więc nieaktywnych zawodowo, przypadająca na 100 osób w wieku 15–64 lata. Nie można tego wskaźnika traktować jak miary osiągnięcia celów SOR ani sukcesu polityki gospodarczej PiS.

Braku osiągnięcia zakładanych celów nie da się tłumaczyć pandemią, ponieważ, jak wspomniano wyżej, najczęściej do oceny ich realizacji brano pod uwagę wartości tych wskaźników na koniec 2019 roku. Co więcej, tam, gdzie pojawiały się poważne wątpliwości co do szans na osiągnięcie celu rządowego w 2020 roku, rozstrzygano je na korzyść celu.

Jak już wspomniano, w sumie SOR zawiera 74 zdefiniowane wskaźniki¹⁰:

- 4 dotyczą celu głównego: Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym,
- 16 dotyczy celu szczegółowego I: Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną (5 obszarów),
- 12 dotyczy celu szczegółowego II: Rozwój społecznie i terytorialnie równoważony (2 obszary),
- 13 dotyczy celu szczegółowego III: Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu (5 obszarów),
- ponadto określono 29 wskaźników dotyczących obszarów wpływających na osiąganie celów SOR.

Dla 12 wskaźników nie ma, niestety, dostępnych publikowanych danych, które pozwoliłyby ocenić aktualny poziom realizacji¹¹. Są to:

- udział przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych (nowych lub istotnie ulepszonych) w przychodach netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów w przedsiębiorstwach usługowych,
- udział gospodarstw rolnych o powierzchni 1–5 ha użytków rolnych w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych,
- zróżnicowanie wartości dodanej brutto na 1 pracującego na poziomie województw,

¹⁰ Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), Ministerstwo Rozwoju, Departament Strategii Rozwoju, Warszawa 2017, s. 395–406.

¹¹ Autorzy raportu, mimo starań i podejmowanych prób, nie znaleźli danych, które pomogłyby ocenić stopień realizacji celów mierzonych tymi wskaźnikami.

- zróżnicowanie PKB na 1 mieszkańca na poziomie podregionów,
- maksymalny czas trwania procedury uzyskania decyzji o pozwoleniu na budowę,
- udział wsparcia zwrotnego w finansowaniu przedsięwzięć współfinansowanych ze środków UE,
- udział polskich przedsięwzięć/projektów w wartości programów zarządzanych przez KE,
- liczba obszarów zrównoważonych energetycznie na poziomie lokalnym (klastry energii, spółdzielnie energetyczne itp.),
- liczba punktów wyposażonych w moduły inteligentnego opomiarowania,
- wskaźnik jakości powietrza,
- osiągnięty poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła z odpadów komunalnych,
- procent obszarów Natura 2000 objętych planistycznymi instrumentami zarządzania.

Są podstawy, by przypuszczać, że stopień realizacji niektórych celów mierzonych powyższymi wskaźnikami nie jest wysoki. Przykładem mogą być z pewnością wskaźniki środowiskowe.

Na kolejną grupę składają się wskaźniki już osiągnięte w momencie przyjmowania SOR przez Radę Ministrów, czyli w 2016 roku lub wcześniej. Jest ich aż 17. Z jednej strony świadczy to o mało ambitnym podejściu do realizacji niektórych celów, z drugiej – nie pozwala zaliczyć ich osiągnięcia (w 2016 roku czy nawet wcześniej) do sukcesów polityki gospodarczej PiS w latach 2016–2020. Czy rozwojem można określać zachowywanie *status quo*? Mamy do czynienia z sukcesami gospodarczymi poprzedników PiS. Do tej grupy należą:

- współczynnik Giniego,
- udział przetwórstwa przemysłowego w wartości dodanej brutto,

- stopa ubóstwa skrajnego,
- wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym (po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych),
- odsetek dzieci w wieku 0–3 lat objętych różnymi formami opieki instytucjonalnej,
- wskaźnik aktywnego starzenia się (AAI),
- wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20–64 lata, według BAEL,
- dochody podatkowe sektora instytucji rządowych i samorządowych,
- stopa inwestycji sektora instytucji rządowych i samorządowych,
- stopa bezrobocia absolwentów szkół prowadzących kształcenie zawodowe, według BAEL,
- przeciętne trwanie życia w zdrowiu (HLY),
- wskaźnik zaufania do władz lokalnych miasta/gminy,
- odsetek gospodarstw domowych korzystających z dostępu do internetu o przepustowości co najmniej 100 Mb/s,
- udział masy ładunków transportu intermodalnego w ogólnej masie ładunków przewożonej transportem kolejowym,
- udział autobusów na alternatywne paliwo w ogólnej liczbie autobusów służących do obsługi transportu miejskiego,
- odsetek Polaków, którzy oceniają Polskę jako kraj bezpieczny,
- odsetek Polaków, którzy deklarują poczucie bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania.

Pozostałe 44 wskaźniki i ich osiągnięcie lub jego brak przedstawiono w poniższej tabeli realizacji wskaźników SOR w 2020 roku.

Tabela realizacji wskaźników SOR w 2020 r.

Numer wskaźnika według Aneksu do Raportu		Prawdopodobnie osiągnięty zostanie cel z SOR	Prawdopodobnie nie zostanie osiągnięty cel SOR	Trudno określić
1	Skorygowany realny dochód do dyspozycji brutto gospodarstw domowych na 1 mieszkańca wg PPP (UE28=100)		X	
2	Wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	X		
3	PKB na 1 mieszkańca według PPP (UE28=100)		X	
5	Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego zaliczanych do wysokiej i średnio-wysokiej techniki w wartości przychodów netto ze sprzedaży produktów przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego ogółem		X	
7	Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych (nowych lub istotnie ulepszonych) w przychodach netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów w przedsiębiorstwach			X
9	Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych (nowych lub istotnie ulepszonych) na eksport w przychodach netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów w przedsiębiorstwach przemysłowych			X
10	Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB		X	
11	Nakłady sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w relacji do PKB			X
13	Dynamika przychodów ogółem dla małych przedsiębiorstw niefinansowych		X	
14	Dynamika przychodów ogółem dla średnich przedsiębiorstw niefinansowych		X	
15	Miejsce Polski w rankingu NES GEM dla obszaru pn. <i>Polityka rządowa na rzecz przedsiębiorczości</i>		X	
16	Stopa inwestycji		X	
17	Oszczędności brutto gospodarstw domowych w relacji do PKB		X	

18	Średnioroczne tempo wzrostu wartości eksportu towarów		X	
19	Udział eksportu wyrobów wysokiej techniki w eksporcie ogółem		X	
20	Stan należności z tytułu polskich bezpośrednich inwestycji zagranicznych		X	
21	Wskaźnik zatrudnienia kobiet z najmłodszym dzieckiem w wieku do 5 lat według BAEL		X	
28	Liczba mieszkań przypadająca na 1000 mieszkańców	X		
29	Udział nakładów inwestycyjnych sektora prywatnego w inwestycjach ogółem		X	
32	Relacja przeciętnych rocznych dochodów do dyspozycji netto na 1 osobę w gospodarstwie domowym na wsi do miasta			X
33	Wskaźnik globalnej konkurencyjności GCI – obciążenia regulacyjne		X	
34	Średni czas dochodzenia należności z umów drogą sądową		X	
35	Wskaźnik jakości stanowiącego prawa		X	
36	Wskaźnik efektywności rządzenia		X	
37	Cyfrowe plany zagospodarowania		X	
39	Odsetek osób korzystających z internetu w kontaktach z administracją publiczną do przekazywania wypełnionych formularzy	X		
40	Deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych		X	
41	Dług sektora instytucji rządowych i samorządowych		X	
46	Osoby dorosłe uczestniczące w kształceniu lub szkoleniu (w wieku 25–64 lata)	X		
50	Udział osób zatrudnionych w III sektorze w stosunku do ogółu zatrudnionych w gospodarce narodowej		X	
51	Odsetek gospodarstw domowych w zasięgu dostępu do internetu o przepustowości co najmniej 30 Mb/s		X	
53	Wskaźnik Międzygałęziowej Dostępności Transportowej		X	

55	Długość linii kolejowych pozwalających na ruch pociągów pasażerskich z prędkością techniczną powyżej 160 km/h		X	
56	Średnia prędkość kursowania pociągów towarowych na sieci linii PLK SA		X	
57	Liczba przewozów pasażerów komunikacją miejską w przeliczeniu na 1 mieszkańca obszarów miejskich		X	
59	Stosunek pozyskania energii ogółem do globalnego zużycia energii		X	
60	Zużycie energii pierwotnej			X
61	SAIDI			X
62	Liczba punktów szybkiego ładowania pojazdów elektrycznych	X		
63	Liczba punktów wolnego ładowania pojazdów elektrycznych		X	
65	Udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto		X	
67	Krajowy wskaźnik średniego narażenia na pył PM2,5		X	
71	Udział wydatków na obronę narodową w PKB		X	
72	Udział wydatków z budżetu państwa na badania naukowe i prace rozwojowe w dziedzinie obronności państwa w wydatkach budżetu państwa na obronę narodową ogółem	X		
	SUMA	6	32	6
		14%	73%	14%

Źródło: opracowanie własne

Omówienie wszystkich wskaźników wraz z ich prezentacją graficzną zostało zamieszczone w Aneksie do niniejszego raportu. W podsumowaniu analizy poziomu wskaźników SOR w 2020 roku można stwierdzić, że na 44 wskaźniki pozostające po odrzuceniu tych, dla których nie ma dostępnych danych, oraz tych, których osiągnięcia nie można wiązać z SOR ani rządami PiS, o 6 (14%) można powiedzieć, że zostały osiągnięte w 2020 roku, co do 32 (73%) z dużym prawdopodobieństwem należy stwierdzić, że nie zostały osiągnięte (w wielu przypadkach wartości wskaźników w 2019 roku wykluczały ich osiągnięcie w roku 2020), a ostatni znany poziom realizacji kolejnych 6 wskaźników, a także trend zmian z roku na roku nie pozwalają ocenić, czy w 2020 roku wskaźnik osiągnie wyznaczony poziom.

Właściwie tylko w przypadku wskaźników dotyczących finansów publicznych decydujący wpływ na niekorzystny wynik miała pandemia, choć trzeba ocenić, że gdyby prowadzono odpowiednią politykę w poprzednich latach, skala odchylenia wykonania od planowanego poziomu byłaby znacznie niższa.

Osiągnięcie zakładanego poziomu co najmniej 5 innych wskaźników było możliwe głównie dzięki dobrej koniunkturze: silna zmiana trendu już w 2014 lub 2015 roku, w niektórych przypadkach pozwalająca wyraźnie przekroczyć poziom celu w roku 2017 lub 2018, czasem zakończona pogorszeniem realizacji wskaźnika w 2019 roku na skutek słabszej koniunktury. Osiągnięcie lub przekroczenie planowanego poziomu tylko w kontekście kilku wskaźników było związane z realnymi działaniami na rzecz realizacji wytyczonego celu.

W przypadku celu głównego i celu I szczegółowego poziom realizacji był bardzo skromny. Polityce rządu PiS można właściwie przypisać realizację jednego wskaźnika (zagrożenie ubóstwem lub wykluczeniem społecznym). Dla dwóch pozostałych wskaźników celu głównego (skorygowany realny dochód do dyspozycji brutto gospodarstw domowych na 1 mieszkańca według PPP [UE28 = 100] oraz PKB na 1 mieszkańca według PPP [UE28 = 100]) nie ma obecnie dostatecznych przesłanek, które pozwoliłyby przewidzieć wykonanie na koniec 2020 roku na poziomie zakładanym przez rząd. Tempo konwergencji realnych dochodów Polaków do poziomu w UE znacząco się osłabiło w latach 2016–2018 i mimo że pandemia mocniej dotknęła kraje Europy Zachodniej i Południowej, jest mało prawdopodobne, by Polska osiągnęła poziom bliski celom wyznaczonym w SOR. Trzeba w tym miejscu wspomnieć o najwyższej w UE inflacji w 2020 roku. Odnotowała ją Polska, co będzie wpływać na parytet siły nabywczej i konwergencję do krajów UE według tego parytetu.

Stosunkowo najwyższy poziom realizacji wskaźników odnotowano dla II celu szczegółowego. Stało się tak głównie dzięki stosunkowo wysokiej realizacji wskaźników z obszaru „spójność społeczna”. Nawet jednak z tego obszaru realizację aż pięciu wskaźników należy zapisać na konto poprzedników PiS (co automatycznie oznacza, że cel wyznaczono mało ambitnie) oraz dobrej koniunktury. Warto podkreślić, że w II obszarze tego celu – „rozwój zrównoważony terytorialnie” – nie udało się osiągnąć żadnego celu.

W obszarach mających wpływ na realizację celów SOR wykonano 3 z 16 wskaźników pozostałych po wyeliminowaniu wskaźników, dla których nie ma dostępnych danych, lub wskaźników osiągniętych przed przyjęciem SOR.

Najgorsze wyniki rząd PiS odnotował w dziedzinach najsilniej od samego rządu zależnych. Chodzi zarówno o cel szczegółowy I „Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną” (5 obszarów: Reindustrializacja, Rozwój innowacyjnych firm, Małe i średnie przedsiębiorstwa, Kapitał dla rozwoju, Ekspansja zagraniczna) oraz o cel szczegółowy III „Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu”. W ramach tych celów zrealizowano zaledwie jeden wskaźnik: odsetek osób korzystających z internetu w kontaktach z administracją publiczną do przekazywania wypełnionych formularzy. Szczególnie kompromitujące dla rządu PiS okazały się wskaźniki z obszarów „Prawo w służbie obywatelom i gospodarce” (żaden wskaźnik nie osiągnął przyjętego poziomu) oraz „Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem” (z trzech wskaźników realizacji jednego nie można ocenić ze względu na brak danych, a pozostałe dwa nie mają żadnych szans na wykonanie).

Z punktu widzenia perspektyw rozwojowych Polski szczególne groźne są porażki rządu PiS w realizacji wskaźników makroekonomicznych: stopa inwestycji ogółem¹², stopa inwestycji sektora instytucji rządowych i samorządowych, deficyt sektora finansów publicznych, dług publiczny, stopa oszczędności. Niepokoi także brak postępu w dziedzinach przesądzających o innowacyjności gospodarki (na przykład wskaźnik nakładów na B+R w relacji do PKB).

Pełniejszą informację o każdym ze wskaźników, z podanym źródłem publikacji danych, przedstawiono w Aneksie.

12 Stopa inwestycji na poziomie 25% w 2020 roku stała się symbolem SOR i polityki gospodarczej PiS.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju została pomyślana i miała być realizowana z wykorzystaniem podejścia projektowego. W każdym z obszarów dokument wskazuje konkretne projekty (strategiczne i flagowe) mające służyć realizacji celów strategicznych. Projekty strategiczne tworzą grupę przedsięwzięć o zróżnicowanym charakterze lub mają charakter punktowy, z zadaniem pobudzenia innych działań, natomiast projekty flagowe zostały skierowane na stworzenie określonych produktów (materialnych albo niematerialnych) albo usług, w celu umożliwienia ich zaistnienia na rynku i osiągnięcia efektu pozytywnego oddziaływania na stan polskiej gospodarki.

Poniżej przedstawiono flagowe projekty SOR. Z ich realizacją jest jeszcze gorzej niż ze wskaźnikami monitorowania realizacji celów. Na liście figurują głośne w momencie przyjmowania SOR projekty: budowa polskich jednostek pływających i konstrukcji morskich, wykorzystanie dronów w usługach, polski samochód elektryczny, Luxtorpeda 2.0, Cyberpark Enigma, program Inteligentna kopalnia. Trafiły na nią także projekty i programy z obszaru zdrowia; zapóźnienia w nim i jego niedoinwestowanie bezlitośnie obnażył rok 2020. Im więcej czasu upływa od przyjęcia SOR, tym ciszej o tych projektach. Symbolem ich realizacji wydaje się słynna stępka pod nowy prom, który miał powstać w Szczecinie¹³.

13 Pozornie najbardziej zaawansowany jest projekt samochodu elektrycznego. W połowie zeszłego roku pokazano dwa prototypy samochodów nowej marki Izera. Od tamtej pory jednak ElectroMobility Poland nie chwalił się postępami w pracach nad samochodem, który – zgodnie z kolejnymi deklaracjami – ma być w pełni gotowym produktem już za niespełna trzy lata.

PROJEKTY FLAGOWE

W ramach programu *Nowoczesne produkty przemysłu okrętowego* (zapewnienie ram prawnych, organizacyjnych i finansowych niezbędnych dla aktywizacji przemysłu stocznioowego, rozwoju naukowych ośrodków badawczo-rozwojowych opracowujących innowacyjne typy statków) m.in.:

- ✓ **projekt *Batory*** – stymulowanie rozwoju technologii, projektowania i budowy polskich jednostek pływających i konstrukcji morskich, przesunięcie sektora stocznioowego w kierunku produkcji, innowacyjnych produktów i wyspecjalizowanych jednostek o wysokiej wartości dodanej.

W ramach projektu *Żwirko i Wigura* – stymulowanie rozwoju zintegrowanych systemów zarządczych pozyskujących dane z bezzałogowych statków powietrznych – usługi oparte na wykorzystaniu dronów.

W ramach Programu *Elektromobilność* (rozwój produktów z obszaru elektromobilności, stymulowanie rozwoju rynku w taki sposób, aby zwiększyć udział pojazdów o napędzie elektrycznym) m.in.:

- ✓ **projekt *E-bus*** – stymulowanie projektowania i produkcji polskich pojazdów elektrycznych na potrzeby komunikacji miejskiej; budowa silnych podmiotów na wszystkich etapach łańcucha wartości w sektorze produkcji taboru komunikacji miejskiej – autobusy elektryczne, tramwaje;
- ✓ **projekt *Samochód elektryczny*** – stymulowanie rozwoju technologii, produkcji i rynku samochodów elektrycznych.

W ramach projektu *Luxtorpeda 2.0* – stymulowanie rozwoju technologii i produkcji polskich pojazdów szynowych, ze szczególnym uwzględnieniem pojazdów transportu pasażerskiego.

W ramach rozwoju kompetencji polskich firm i jednostek naukowo-badawczych w dziedzinie cyberbezpieczeństwa i analizy danych powstanie **ośrodek *Cyberpark Enigma***, dysponujący potencjałem pozwalającym konkurować na europejskim rynku specjalistycznych usług IT. Wypracowane zostaną również inne rozwiązania wspierające rozwój polskiego potencjału sektora IT.

W ramach działań w obszarze zdrowia przewiduje się:

- ✓ **projekt *Telemedycyna*** – stymulowanie rozwoju nowoczesnych usług i produktów medycznych wykorzystujących innowacyjne technologie komunikacyjne; zostaną przygotowane innowacyjne produkty (usługi i technologie) służące poprawie dostępu do specjalistycznych usług medycznych;
- ✓ ***Centrum Rozwoju Biotechnologii*** – budowanie pozycji Polski jako europejskiego centrum (*hubu*) zaawansowanych leków generycznych i leków biopodobnych. Wspomoże możliwości rozwoju polskich firm w produkcji nowoczesnych leków i ekspansji na globalne rynki;
- ✓ **projekt *Polskie wyroby medyczne*** – wsparcie badań i rozwoju oraz komercjalizacji wyrobów medycznych ze strategicznych grup (m.in. polski robot medyczny, sztuczne narządy, usieciowane rozwiązania w zakresie oprogramowania – *software+devices*, systemy wspomaganie lub zastępowania zmysłów), mające na celu stymulowanie rozwoju nowoczesnej aparatury medycznej na rynek krajowy i rynki zagraniczne.

W ramach programu *Ekobudownictwo* – stymulowanie przygotowania i wdrażania wybranych produktów budownictwa ekologicznego (w tym z surowców naturalnych, m.in. z drewna), z uwzględnieniem wymogów efektywności energetycznej nowoczesnych materiałów budowlanych.

W ramach projektu *Polskie meble* – stymulowanie rozwoju wzornictwa przemysłowego i tworzenia silnych polskich marek, wykorzystujących nowoczesne technologie i eko-wzornictwo (*eko-design*).

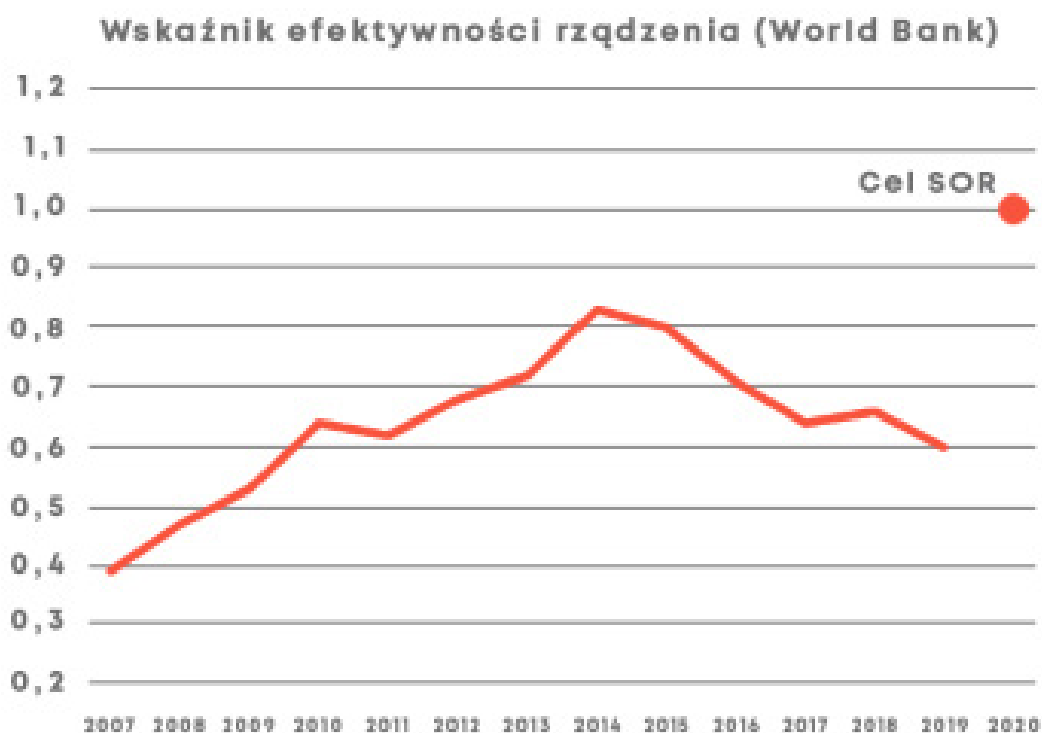
W ramach programu *Inteligentna kopalnia* – stymulowanie rozwoju produktów umożliwiających zdobycie przez polski przemysł istotnej pozycji na globalnym rynku maszyn górniczych i budowlanych.

Źródło: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Dzięki realizacji SOR Polska między innymi miała uniknąć „pułapki średniego dochodu”. W tym celu zaprojektowano model Narodowego Ekosystemu Innowacji, a jego zwornikiem miał być Narodowy Instytut Technologiczny, będący integratorem matrycowo zorganizowanej sieci ośrodków badawczych. Niestety, instytut nie powstał.

Najbardziej wymownym wskaźnikiem w SOR, odzwierciedlającym wyniki pracy rządu i realizacji SOR w latach 2016–2019, jest opracowywany przez Bank Światowy wskaźnik efektywności rządzenia. Jego kształtowanie się na przestrzeni lat 2007–2019 jest, niestety, najlepszym podsumowaniem oceny realizacji rządowej Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju.

Wykres 15



Źródło: Bank Światowy

6. COVID-19 jako test sprawności państwa

a. (Wstępna) ocena działań w systemie ochrony zdrowia

Przed pandemią COVID-19 system ochrony zdrowia w Polsce należał do najgorszych wśród państw europejskich¹⁴. Przez kilka poprzedzających ją lat sytuacja polskich pacjentów ulegała stopniowemu pogorszeniu. Przede wszystkim malała dostępność świadczeń w wielu dziedzinach i wydłużał się czas oczekiwania na wizytę u lekarza specjalisty. Rosły nierówności w dostępie do świadczeń w systemie ochrony zdrowia. W 2019 roku wiele spośród tych problemów się nasiliło, a strukturalne wyzwania ochrony zdrowia zaczęły coraz bardziej bezpośrednio przekładać się na niekorzystną sytuację pacjentów.

Świadomość stanu systemu ochrony zdrowia spowodowała, że jedyną możliwą odpowiedzią na początek zakażeń COVID-19 wiosną 2020 roku był restrykcyjny lockdown¹⁵. Na szczęście uderzenie pandemiczne nie miało jednoczesnego charakteru, co dało krajom Europy Północnej więcej czasu na podjęcie działań. Od początku marca 2020 roku, aby spowolnić rozprzestrzenianie się wirusa SARS-CoV-2, rząd wprowadził restrykcyjne środki bezpieczeństwa oraz zasady działania społeczeństwa i gospodarki ukierunkowane na próbę „spłaszczenia” liczby zachorowań w celu uniknięcia „spiętrzenia się” chorych w ciężkim stanie, którzy muszą być kierowani do szpitali. Miały one uzasadnienie na pierwszym etapie pandemii, gdy mieliśmy ograniczoną wiedzę o wirusie, a polska ochrona zdrowia i administracja rządowa¹⁶ były nieprzygotowane do zmierzenia się z takim wyzwaniem. Potem te środki i zasady wielokrotnie zmieniano, często generując chaos i niepewność, a także wynikające z tego niepotrzebne dodatkowe straty przedsiębiorców i pracowników.

W powszechnym odczuciu dominującą cechą funkcjonowania systemu ochrony zdrowia w czasie epidemii jest chaos organizacyjny. Ścieżki kliniczne (dotyczące postępowania terapeutycznego) dla pacjenta ze stwierdzeniem albo podejrzeniem zakażenia podlegają ciągłym zmianom, co prowadziło i nadal prowadzi do licznych nieporozumień. Nieustannie zawodzi mechanizm testowania, rejestracji i monitorowania zakażeń, a obecnie także szczepienia; ujawniał się również brak

14 Euro Health Consumer Index 2018.

15 Przykładem nadmiarowego, nieracjonalnego działania wynikającego z braku wiedzy i paniki wśród rządzących było zamknięcie lasów w kwietniu 2020 roku.

16 Symptomatyczne było ignorowanie i lekceważenie zakażeń COVID-19 przez niektórych przedstawicieli administracji państwowej, włączając w to ministra zdrowia Łukasza Szumowskiego i głównego inspektora sanitarnego Jarosława Pinkasa, jeszcze w styczniu i lutym.

adekwatnych zasobów (zarówno podstawowych środków zabezpieczających, jak i sprzętu bardziej specjalistycznego). Epidemia ukazała także dramatyczny deficyt kadr medycznych¹⁷.

Daleko idące restrykcje, których celem było ograniczenie transmisji wirusa, miały, oprócz skutków ekonomicznych, efekty uboczne także w ochronie zdrowia. Na poziomie podstawowej opieki zdrowotnej nastąpiła redukcja porad o 12 mln, czyli o 30% w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku. Jednocześnie nie powstał system informacji dla pacjentów szukających możliwości leczenia w ramach publicznego systemu ochrony zdrowia. W onkologii zamrożono programy wczesnego wykrywania nowotworów (spadki realizacji świadczeń w zakresie cytologii i mammografii w wielu województwach osiągnęły ponad 95%), nawet o połowę ograniczono świadczenia związane z radykalnym leczeniem nowotworów (z intencją wyleczenia), nastąpił drastyczny spadek badań diagnostycznych (między innymi mammografii, koronografii, gastrokopii, kolonoskopii). Od pierwszych dni pandemii w marcu 2020 roku drastycznie pogorszył się dostęp pacjentów do opieki ambulatoryjnej. To tylko przykłady ubocznych skutków lockdownu. Jednocześnie zniesiono obowiązek raportowania czasów oczekiwania na udzielenie świadczeń w ramach portalu Terminy Leczenia, prowadzonego przez Narodowy Fundusz Zdrowia.

Ograniczenie dostępności informacji dla pacjentów wpłynęło na ciągłość opieki nad chorymi oraz możliwością zabezpieczenia ich potrzeb. Liczba realizowanych świadczeń spadła w kluczowych obszarach – onkologii, kardiologii, neurologii i innych. Brak odpowiedniego dostępu do ochrony zdrowia musiał przyczynić się do skokowego wzrostu śmiertelności z powodu chorób nowotworowych, pogorszył się stan zdrowia pacjentów niediagnostowanych i nieleczonych z innych powodów. O ile w miesiącach wiosennego lockdownu i latem 2020 roku liczba zgonów nie odbiegała drastycznie od poprzednich lat, o tyle od października sytuacja stała się dramatyczna. Tylko w październiku zmarło w przybliżeniu o 15 tys. osób więcej niż w tym miesiącu w latach poprzednich (wzrost o 50%). W listopadzie było to już ponad dwa razy więcej – zmarło ponad 64 tys. osób, podczas gdy w listopadzie w latach poprzednich było to około 32 tys. Tylko w październiku–listopadzie zmarło więc około 47 tys. osób więcej niż w analogicznym okresie w latach poprzednich. Z zestawienia z danymi o zgonach z powodu COVID-19, które na koniec listopada według oficjalnych statystyk wynosiły

17 *Państwo i my. Osiem grzechów głównych Rzeczypospolitej – 5 lat później*, red. Jerzy Hausner, Fundacja GAP, Kraków 2020.

17 150, wynika, że w roku 2020 mieliśmy do czynienia z nadwyżką kilkudziesięciu (50–60) tysięcy zgonów, których nie da się wprost wytłumaczyć pandemią (nie są zarejestrowane jako powiązane z COVID-19). To tak, jakby wymazać z mapy Polski Gniezno czy Suwałki. W II półroczu 2020 roku zmarło ponad 271 tys. osób, o ponad 70 tys. więcej niż w tym samym okresie roku 2019. Zgony niecovidowe po części są konsekwencją braku systemu „białych szpitali”, które pozwoliłyby przyjmować pacjentów z chorobami innymi niż COVID-19.

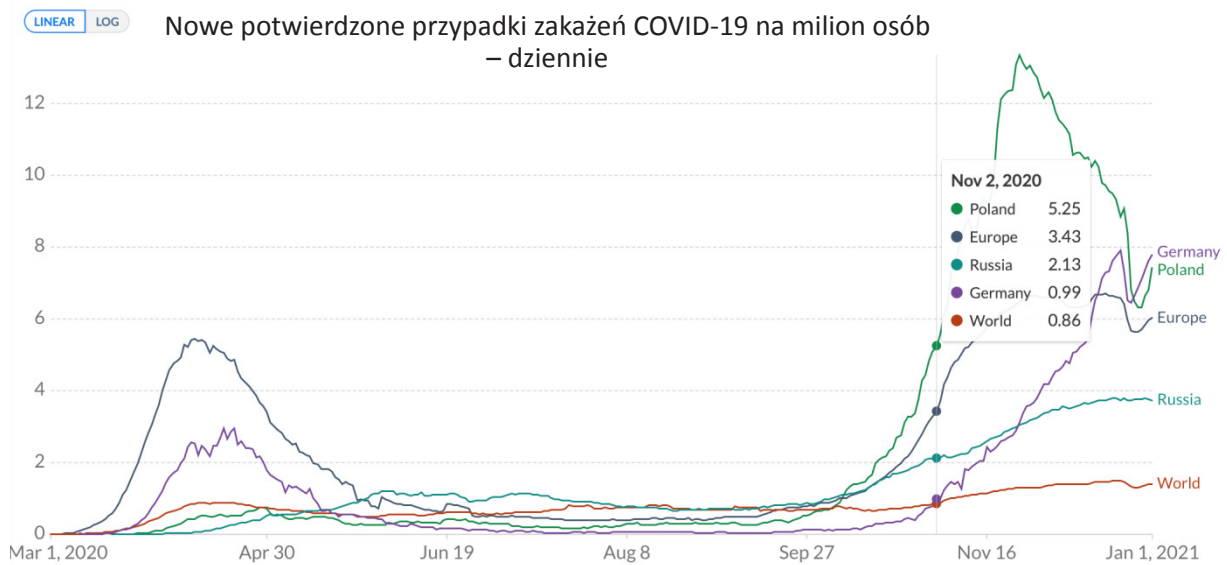
Mimo trwającej od czterech lat stosunkowo dobrej sytuacji w gospodarce i wysokich dochodów budżetowych nie poprawiono sytuacji w ochronie zdrowia, a w wielu obszarach ją pogorszono. Rosły długi szpitali: od początku rządów PiS zadłużenie wzrosło o ponad 40% (ponad 4 mld zł). Według danych Eurostatu i OECD Polacy coraz więcej wydają na ochronę zdrowia z prywatnej kieszeni. Postępuje swoista prywatyzacja ochrony zdrowia bez zmian ustawowych. Konsekwencją tych zaniedbań mógł być między innymi wzrost śmiertelności Polek i Polaków i spadek oczekiwanej długości naszego życia w latach 2017–2019.

System był niedofinansowany i częściowo niewydolny już przed pandemią. To jednak oznacza, że w czasie pandemii należało znacznie dofinansować polską ochronę zdrowia, doposażyć ją w sprzęt, środki ochrony osobistej (których na początkowym etapie pandemii brakowało), przeprowadzić szkolenia personelu, zwiększyć zatrudnienie w Sanepidzie (sektor inspekcji sanitarno-epidemiologicznej jest szczególnie mocno zaniedbany materialnie i kadrowo) i wynagrodzenia dla pracowników medycznych, a także wzmocnić kadry wcześniej odpowiednio przygotowanymi absolwentami wydziałów okołomedycznych. W nowelizacji budżetu państwa na ochronę zdrowia przewidziano dodatkowo jedynie 2 mld zł, przy zwiększeniu deficytu budżetu państwa o prawie 110 mld zł.

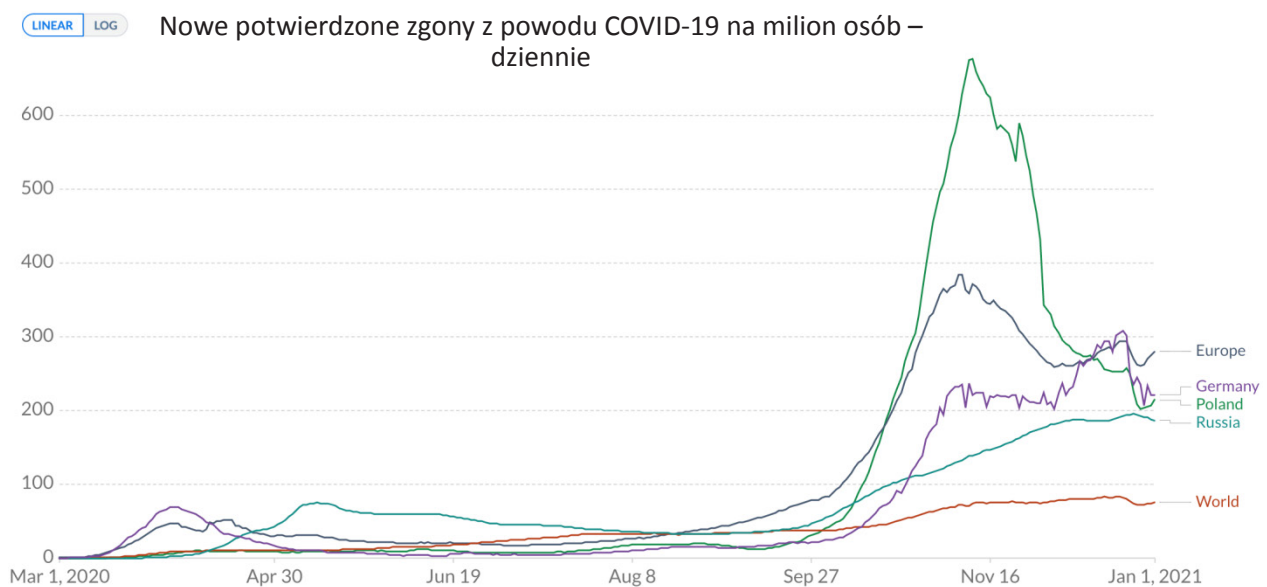
W ramach budowania strategii przeciwdziałania II fali zakażenia wirusem SARS-CoV-2 w okresie maj–wrzesień 2020 roku Ministerstwo Zdrowia, wspólnie z NFZ, powinno było sporządzić diagnozę potencjalnego wzrostu zapotrzebowania na personel medyczny, adekwatnego do modelowych scenariuszy rozwoju pandemii, opracować model działania ambulatoryjnych poradni COVID-19 i rzeczywistą strategię walki z koronawirusem, opracować szczegółowe plany i zasady przeprowadzania testów w przypadku ognisk choroby, grup ryzyka czy jednostek potencjalnie zwiększających ryzyko zakażenia. Był to także czas na szczegółowe zaplanowanie alokacji i bazy szpitalnej pod pandemię w zależności od sytuacji epidemicznej, z uwzględnieniem dostępności do świadczeń dla pacjentów niepandemicznych.

W jakimś stopniu wpływ na brak adekwatnych działań i przygotowań na II falę mogła mieć kampania przed wyborami prezydenckimi i zaangażowanie w nią rządu PiS. By zmobilizować elektorat PiS, w znacznej części złożony z osób starszych (a więc szczególnie narażonych), ogłoszono, że „wirus jest w odwrocie”. To nie może jednak tłumaczyć „przespania” całego okresu wakacyjnego i braku przygotowania na II falę pandemii. Skutkiem był dramatyczny wzrost liczby zakażeń i zgonów w październiku i listopadzie.

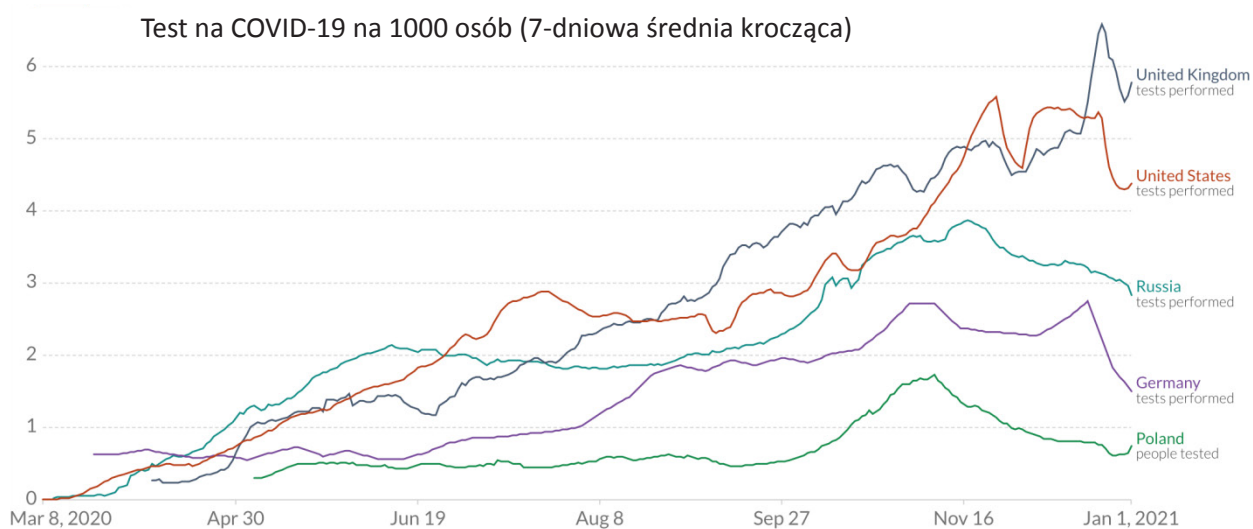
Wykres 16



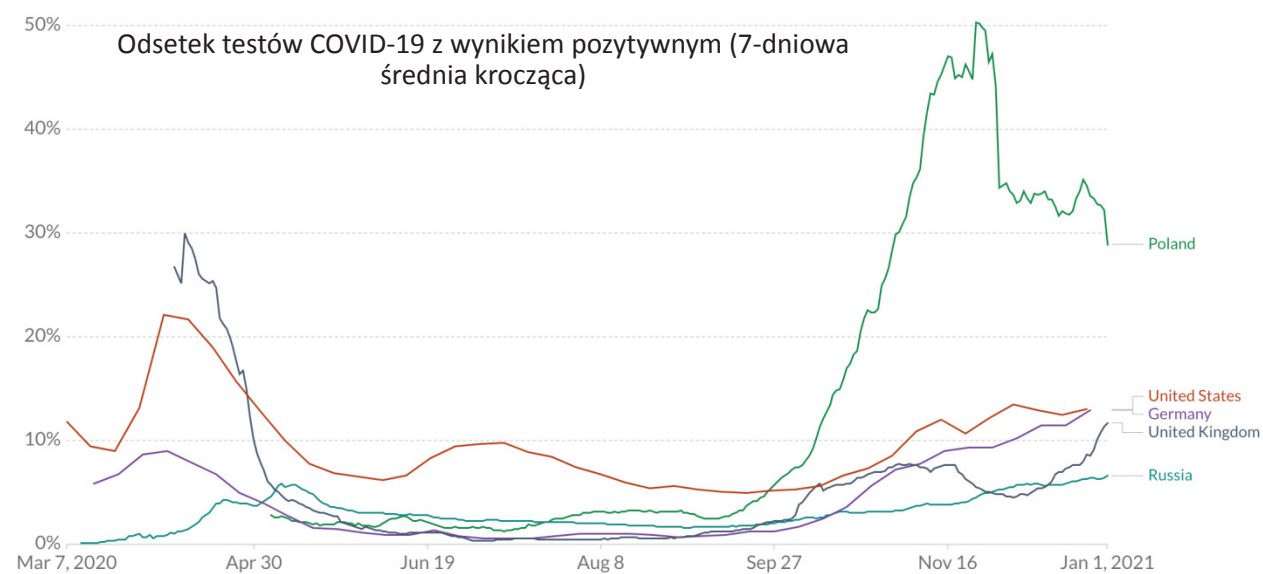
Wykres 17



Wykres 18



Wykres 19



Wykresy 16–19 pochodzą z portalu Our World in Data (<https://ourworldindata.org/coronavirus>)

W Polsce „strategia” opierała się na działaniach doraźnych i spóźnionych (w najlepszym razie podejmowanych w ostatniej chwili). Okazały się niewystarczające, czego dowiodły ostatnie miesiące i tygodnie).

Wśród innych błędnych decyzji lub braku odpowiednich działań należy wymienić:

- diagnostykę nakierowaną na przyjęcia do szpitali i pacjentów objawowych – brak regularnych przesiewów, brak testów w szkołach i przedszkolach, brak testów w przypadku ognisk (jedyne narzędzie to kwarantanna), co powoduje, że (poza przyjęciami do szpitala) testujemy wyłącznie zjawiska *ex-post*, nie próbując nawet zarządzać poziomem zarażeń,
- ograniczenia w dostępności opieki medycznej w związku z koniecznością tworzenia łóżek COVID-19 w szpitalach wielospecjalistycznych,
- niecelową i niezasadnioną ekonomicznie (bardzo kosztowną) budowę szpitali tymczasowych,
- nieprzemysłane decyzje dotyczące rozpoczęcia roku szkolnego,
- niedostateczną koordynację działań pracowników systemu ochrony zdrowia,
- bardzo niski poziom wykorzystania możliwości, jakie dają nowoczesne technologie i telemedycyna,
- brak przełożenia decyzji zapadających na szczeblu centralnym na funkcjonowanie jednostek odpowiedzialnych za usługi zdrowotne,
- chaos legislacyjny, brak podstaw prawnych dla podejmowanych działań i niepanowanie nad sytuacją (wielość wytycznych dla uczestników ochrony zdrowia) – normy, standardy i wytyczne wydawało i wydaje wiele instytucji, często je zmieniają, a rząd nie przygotował jednego repozytorium, na którym można byłoby je łatwo monitorować,
- słabe zarządzanie przepływem informacji w systemie ochrony zdrowia, będące pochodną braku jednolitych standardów, rozproszenia systemów i rejestrów, a także braku kompetencji, odpowiednio przypisanej odpowiedzialności i norm w zakresie udostępniania danych publicznych; ponadto placówki ochrony zdrowia, a także inne instytucje systemowe, posługują się różnymi rozwiązaniami teleinformatycznymi, te zaś często nie działają według wspólnych standardów¹⁸.

18 Piotr Żakowiecki, Monika Helak, *Usługi publiczne w kryzysie: pandemia w ochronie zdrowia*, Polityka Insight, Research, Fundacja Przyjazny Kraj, Warszawa, listopad 2020.

- brak spójnej i przejrzystej komunikacji publicznej, w tym dotyczącej uzasadnienia podejmowanych decyzji zarządczych i administracyjnych.

Nie jest to kompletna lista. Wyzwania, z jakimi musi się mierzyć polski system ochrony zdrowia, są zarówno materialne, jak i instytucjonalne oraz proceduralne. Po pandemii należy przygotować kompleksowy raport, zawierający szczegółowy opis podjętych działań i ich ocenę – chodzi o wyciągnięcie lekcji z obecnej sytuacji i przygotowanie systemu ochrony zdrowia na ewentualne przyszłe tego rodzaju zdarzenia. Epidemia ujawniła wieloletnie zaniedbania prowadzące do narastania sytuacji kryzysowej w systemie zdrowia, zarówno w części dotyczącej zdrowia publicznego, medycynie interwencyjnej, opiece długoterminowej oraz stacjonarnej opiece nad osobami starszymi i niesamodzielnymi. W rezultacie „narodowego chaosu PiS” pandemia odcisnęła głębokie piętno na zdrowiu i życiu dziesiątek tysięcy obywateli.

b. (Wstępna) ocena działań antykryzysowych

- **Polityka pieniężna**

Pandemia spowodowała ostry spadek aktywności gospodarczej. RPP zareagowała obniżką stóp procentowych, doprowadzając do wyjątkowo groźnej sytuacji, jaką jest jednoczesny silny spadek PKB, wzrost inflacji (będący opóźnionym efektem ekspansywnej polityki pieniężnej w okresie bardzo dobrej koniunktury w latach 2017–2018) i silnie ujemne realne stopy procentowe. W efekcie ludzie rozpoczęli wycofywanie środków z lokat terminowych, więc błyskawicznie przybyło lokat bieżących i gotówki w obiegu. Rząd i NBP zareagowały zastąpieniem w znacznym stopniu banków komercyjnych w ich roli dostawcy finansowania do gospodarki. W odróżnieniu od innych krajów Unii Europejskiej, gdzie głównym instrumentem pomocy były gwarancje kredytowe, skutkujące w warunkach pandemii silnym wzrostem akcji kredytowej, w Polsce większe znaczenie miały inne formy pomocy, a dynamika kredytów dla przedsiębiorstw spadła w połowie 2020 roku do zera. Rząd w ramach tarcz antykryzysowych udzielał masowej pomocy – częściowo bezzwrotnej – przedsiębiorstwom. Pomoc tę finansowano, pogłębiając dług publiczny – częściowo poprzez emisję pieniądza polegającą na bezpośrednim zakupie przez NBP obligacji rządowych, a częściowo poprzez sprzedaż obligacji bankom komercyjnym, po cenie *de facto* wyznaczonej przez cenę, po której NBP bezpośrednio je skupuje. Banki komercyjne z instytucji alokujących kredyt i biorących na siebie ryzyko kredytowe

zostały sprowadzone do roli podmiotów prowadzących czysto operacyjną obsługę wypłat pomocy rządowej. W efekcie tej polityki roczne tempo zmian kredytu udzielanego przez banki komercyjne przedsiębiorstwom spadło w III kwartale 2020 roku poniżej zera. W sytuacji znacznego wzrostu ryzyka kredytowego banki ograniczyły także podaż nowych kredytów dla gospodarstw domowych, więc ich roczna dynamika, podobnie jak dla przedsiębiorstw, jest obecnie bliska 100% (brak wzrostu). Wpływ tak prowadzonej polityki monetarnej i fiskalnej na sytuację sektora finansowego będzie omówiony w oddzielnym podrozdziale.

Nadzwyczajne instrumenty polityki monetarnej wspierające politykę fiskalną mają uzasadnienie w warunkach kryzysu spowodowanego pandemią. Będący ich konsekwencją gwałtowny wzrost pieniądza rezerwowego i wąskiego pieniądza (M0, M1) na krótką metę nie musi stwarzać presji inflacyjnej, gdyż w warunkach niepewności wywołanych pandemią popyt na pieniądź gwałtownie wzrósł. Trzeba jednak mieć świadomość niebezpieczeństw, jakie ta polityka niesie w dłuższym okresie.

Po pierwsze, brak jasnych reguł usprawiedliwiających uruchomienie nadzwyczajnych instrumentów stwarza ryzyko, że będą one używane także wtedy, gdy koniunktura gospodarcza nie będzie tego wymagała. Skup obligacji rządowych przez NBP oznacza, że koszt takiego długu jest dla rządu zerowy (oprocentowanie obligacji zwiększa zysk wpłacany przez NBP do budżetu). Pokusa korzystania z takiej możliwości będzie duża, szczególnie dla rządu, którego *credo* to bardziej aktywna rola państwa w gospodarce i który nie cofa się przed rozwiązaniami polegającymi na trudnym do zauważenia przez przeciętnego wyborcę przerzucaniu kosztów takiej polityki na zwykłych obywateli. Inflacja, a precyzyjniej podatek inflacyjny, jest właśnie takim ukrytym obciążeniem.

Po drugie, obecna polityka monetarna powoduje znaczny wzrost nadpłynności sektora bankowego – w Polsce, w odróżnieniu od strefy euro, i tak już dużej przed pandemią. Po zakończeniu pandemii i poprawie koniunktury nadpłynność będzie wymagała sterylizacji na wielką skalę, co ze względu na koszty operacji może poważnie skomplikować politykę monetarną w przyszłości. Alternatywą jest gwałtowny wzrost ilości pieniądza w obiegu i wysoka inflacja. Skala emisji pieniądza powinna więc być ograniczona do niezbędnego minimum. Byłaby ona mniejsza, gdyby nie zbyt łagodna polityka monetarna już przed pandemią. Spowodowała wzrost inflacji mimo recesji gospodarczej i ucieczkę do gotówki w reakcji na mocno ujemne

realne stopy procentowe. Istniejąca już przed pandemią znaczna nadpłynność mogła być wykorzystana do finansowania potrzeb pożyczkowych budżetu, mogłoby to jednak spowodować znaczne skrócenie średniego terminu zapadalności skarbowych papierów wartościowych lub znaczny wzrost rentowności papierów długoterminowych. Skup obligacji przez NBP nie rozwiązuje jednak trwale żadnego z powyższych problemów: sterylizacja pieniądza po kryzysie będzie wymagać od NBP sprzedaży dziś kupowanych obligacji, co zwiększyłoby koszty rolowania długoterminowego długu. To dodatkowy powód, by uznać, że ryzyko przekształcenia nadzwyczajnych instrumentów finansowania długu publicznego w instrumenty rutynowe rośnie.

Kolejne ryzyko wiąże się ze skutkami administracyjnie alokowanego kredytu dla sektora prywatnego. Rządowe tarcze nie wyznaczyły odpowiednich, selektywnych kryteriów przyznawania pomocy, więc pomoc taką mogą dostać zarówno firmy w rzeczywistości w niewielkim stopniu dotknięte kryzysem, jak i takie, których problemy finansowe nie mają związku z zakazami wprowadzonymi w czasie pandemii. Nawet w trakcie recesji dotowanie firm trwale nierentownych nie ma uzasadnienia, gdyż generuje nieuzasadniony ekonomicznie popyt, który poprzez presję na ceny zwiększa koszty wszystkich firm, pogłębiając recesję. Gdyby polityka pieniężna NBP zachowała niezależność i w większym stopniu uwzględniała swoje konstytucyjne obowiązki dbania o stabilność pieniądza, wywarłaby na rząd presję stosowania bardziej uzasadnionej ekonomicznie, selektywnej pomocy dla przedsiębiorstw. Niezależny NBP zmniejszyłby skalę problemów, jakie będzie musiał rozwiązywać po zakończeniu pandemii, by nie dopuścić do silnego wzrostu inflacji. Niepodjęcie próby wywarcia presji na rząd stawia pod znakiem zapytania wiarygodność banku centralnego i każe przewidywać, że inflacja będzie głównym mechanizmem przywracania równowagi monetarnej w fazie ponownego ożywienia gospodarczego.

● **Sektor finansowy**

Pandemia dotknęła sektor bankowy na kilka sposobów. Po pierwsze, historycznie niskie stopy procentowe negatywnie odbiły się na wyniku odsetkowym banków. Po drugie, niskie i dodatkowo obniżane przez interwencje NBP oprocentowanie obligacji Skarbu Państwa istotnie zwiększa ryzyko stopy procentowej banków. Po trzecie, recesja spowodowała pogorszenie jakości portfela kredytowego. Po czwarte, hojny program wsparcia przedsiębiorstw w ramach tarczy antykryzysowych spowodował silny

spadek popytu przedsiębiorstw na kredyt i dodatkowo pogorszył wyniki banków, na co zwraca uwagę opracowywany w NBP *Raport o stabilności sektora finansowego (Grudzień 2020)*. Wreszcie, werdykt TSUE w sprawie umów kredytów walutowych zawierających klauzule abuzywne dodatkowo istotnie zwiększył ryzyko ponoszenia przez banki wysokich kosztów w związku z udzielaniem takich kredytów i wyrokami sądów w sprawie frankowych umów kredytowych.

Połączenie nadrestrykcyjnej polityki nadzoru finansowego wobec banków z kryzysem wywołanym pandemią i antykryzysowymi działaniami rządu postawiły pod znakiem zapytania stabilność całego sektora bankowego. Nadzór finansowy, chcąc zapobiec dalszemu kurczeniu się akcji kredytowej, złagodził wcześniej podwyższone wymogi kapitałowe i zwolnił banki z tworzenia bufora systemowego oraz stosowania 150% wagi ryzyka dla kredytów walutowych. Druga fala pandemii, silniejsza niż w innych krajach, w warunkach stóp procentowych bliskich zera i wysokiego ryzyka kredytowego oraz ryzyka prawnego związanego z kredytami walutowymi prowadzi jednak do dalszego pogorszenia sytuacji finansowej banków, a w ślad za tym – gorszego dostępu do kredytu. Negatywny wpływ tej sytuacji na gospodarkę będzie coraz mocniej odczuwalny wraz z wyczerpywaniem się pomocy w ramach tarcz antykryzysowych.

- **Tarcze antykryzysowe**

Kryzys gospodarczy wywołany przez epidemię COVID-19 jest największy od lat. PKB wyrównany sezonowo spadł o 9% w II kwartale 2020 roku, pierwszym okresie pandemicznym. W tym trudnym czasie konieczne było przygotowanie wsparcia finansowego dla gospodarki dotkniętej różnego rodzaju ograniczeniami administracyjnymi. Polska otrzymała zgodę Komisji Europejskiej na zaangażowanie krajowych środków finansowych w różnego rodzaju instrumenty wspierające firmy. Tarcza Antykryzysowa i Tarcza Finansowa w ich kolejnych wersjach z pewnością uratowały tymczasowo tysiące firm i zapewne miliony etatów. Z ostatnich dostępnych danych rządowych wynika, że w 2020 roku (od początku pandemii do końca roku) wsparcie z obu tych tarcz wyniosło w sumie około 168 mld zł. Działania pomocowe miały bardzo różny charakter, obejmowały w szczególności:

- działania pomocowe realizowane przez Polski Fundusz Rozwoju,
- działania pomocowe realizowane przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (od 6 października 2020 roku Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej),
- kredyty dla dużych i średnich firm,
- gwarancje kredytów dla MŚP,
- zwolnienie ze składek ZUS,
- świadczenie postojowe,
- unijne środki dla MŚP,
- zmiany prawa pracy,
- dodatek solidarnościowy.

Mimo że bez tych działań straty byłyby dużo większe, pomoc była obarczona wieloma błędami i nie zawsze trafiała do najbardziej potrzebujących. Chaosu nie udało się uniknąć także w tej dziedzinie. W pierwszym okresie rząd nie mógł się zdecydować, w jaki sposób chce pomagać i komu. W efekcie realna pomoc nadeszła z lekkim opóźnieniem. Brak dobrej diagnozy sytuacji i rzetelnej oceny skutków ekonomicznych pandemii spowodował, że konieczne środki określono i zaadresowano niewłaściwie: nadmiernie w przypadku części beneficjentów, a niewystarczająco w przypadku innych. Wadą była i jest także nadmierna biurokracja: z jednej strony skomplikowana procedura ubiegania się o niektóre z dostępnych instrumentów pomocowych, z drugiej – niejasne przepisy i warunki pomocy, do tego zmieniające się nawet co kilka tygodni. Przedsiębiorcy skarżą się na niejasną interpretację przepisów, brak możliwości uzyskania szczegółowych informacji od urzędników, oczekiwanie na uruchomienie pomocy i zbyt długi czas oczekiwania na rozpatrzenie wniosku. I o ile pomoc w okresie I fali pandemii okazała się dosyć hojna (ale też czasami bezmyślnie adresowana), to przy II fali krytyka dotyczyła zbyt dyskrejonalnie i zbyt wąsko zdefiniowanej grupy beneficjentów.

Tarcze nie uchroniły Polski przed spadkiem zatrudnienia: liczba pracujących¹⁹ w Polsce według stanu w dniu 30 września 2020 roku wyniosła 9,58 mln osób – było to o 0,7% mniej niż przed rokiem. Trzeba jednak zaznaczyć, że według wielu ośrodków progностycznych problem bezrobocia jeszcze się pogłębi się w 2021 roku (mimo oczekiwanego wzrostu PKB), co oznacza, że w roku 2020 został tylko odroczony.

¹⁹ Ostatnie dostępne dane dotyczą III kwartału 2020 roku. Obejmują podmioty zatrudniające co najmniej dziesięć osób i jednostki sfery budżetowej niezależnie od liczby pracujących. Należy zakładać, że w najmniejszych jednostkach spadek zatrudnienia był wyższy.

Podsumowanie: ocena polityki gospodarczej

Przedstawione wyżej fakty dowodzą, że polityka gospodarcza PiS była podporządkowana celom marketingu politycznego (slajdom, „obrazkom” telewizyjnym, przekazowi propagandowemu) kosztem osłabienia fundamentów gospodarki i możliwości jej rozwoju. Brak merytorycznych kompetencji rządu PiS – wychodzący na jaw w wielu, także zawartych w SOR wskaźnikach jakości rządzenia – oraz polityczny cynizm spowodowały, że cele te realizowano najprostszymi środkami, których wspólną cechą było osiągnięcie jednorazowych, spektakularnych pseudoefektów, bez zważania na brak poprawy, a nawet pogorszenie sytuacji w innych, pomijanych przez rządową propagandę dziedzinach i blokowanie możliwości rozwojowych gospodarki. Marketing polityczny PiS wykorzystuje niski poziom wiedzy ekonomicznej wyborców, a także znacznej części środowisk opiniotwórczych, by przedstawiać szkodliwe, ale dające krótkookresowe pozytywne efekty działania jako oryginalne, odważne, niedogmatyczne, „patriotyczne” i odzwierciedlające realne potrzeby społeczne. Im bardziej były szkodliwe, tym bardziej w oczach niekompetentnych odbiorców mogły uchodzić za nowatorskie i stwarzające nowe perspektywy rozwoju.

Jednym z chwytów marketingowych mających stwarzać wrażenie odważnego nowatorstwa polityki ekonomiczno-społecznej PiS było przyznawanie wyróżnionym grupom wyborców przywilejów ekonomicznych niemających ani ekonomicznego, ani społecznego uzasadnienia. Przykładem może być przyznawanie trzynastej i czternastej emerytury także emerytom o wysokich dochodach, mimo że rośnie liczba starszych osób zagrożonych ubóstwem; świadczenia 500+ dla bogatych rodzin wielodzietnych, bez poprawy opieki zdrowotnej dla wszystkich dzieci, co szczególnie uderza w rodziny o niskich dochodach, którym jakoby 500+ miało najbardziej pomóc; dezaktywizacja zawodowa kobiet; zerowa stawka PIT dla osób zarabiających nawet powyżej średniej krajowej, o ile nie skończyły dwudziestu sześciu lat, przy jednoczesnym pogorszeniu dostępności mieszkań dla wszystkich młodych ludzi (zakończenie programu Mieszkanie dla Młodych).

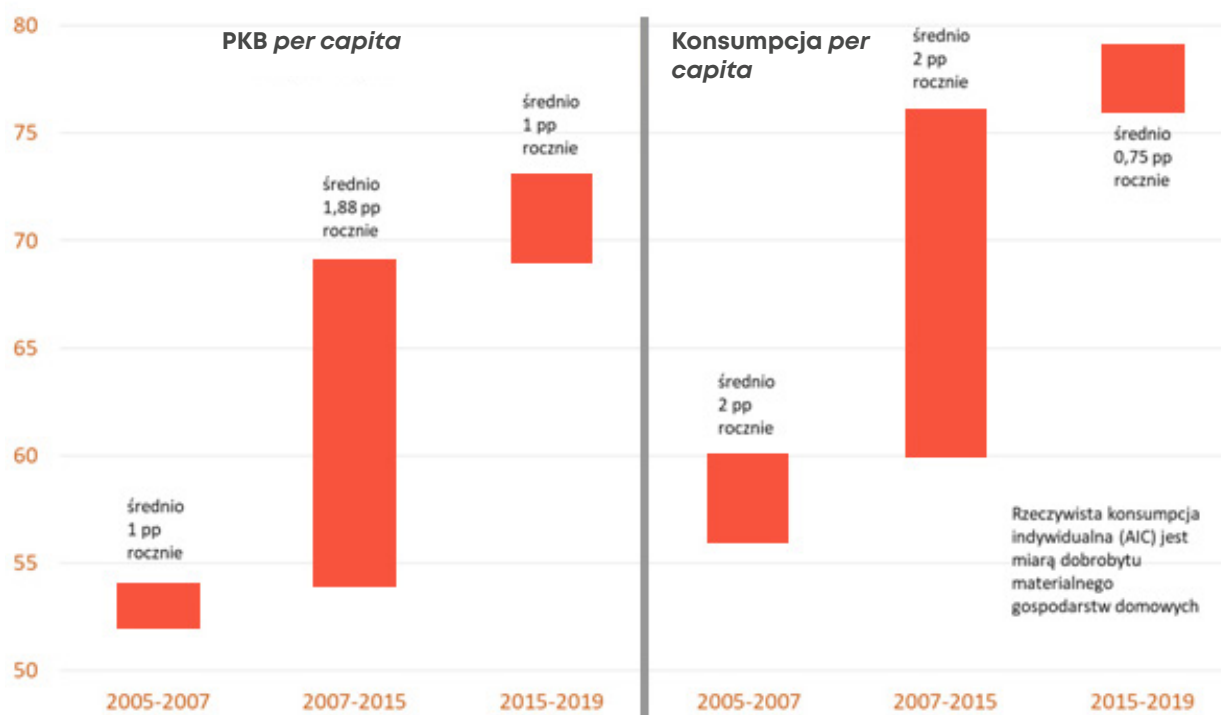
Opinia publiczna mogła przez kilka lat nie zauważyć ich szkodliwości przede wszystkim z dwóch powodów. Po pierwsze, silna poprawa koniunktury gospodarczej w Europie spowodowała przyspieszenie wzrostu gospodarczego także w Polsce, a wszystkie jego pozytywne skutki – wzrost zatrudnienia i płac, wyższe dochody budżetowe, poprawa salda handlu zagranicznego, niższe nierówności społeczne – mogły kojarzyć

się w świadomości społecznej z polityką PiS. Po drugie, sytuacja gospodarcza Polski w momencie przejmowania władzy przez PiS była, na tle innych krajów Unii Europejskiej, wyjątkowo dobra. Znacznie wyższy niż w innych krajach europejskich wzrost polskiego PKB w okresie kryzysu przy dość konserwatywnej polityce fiskalnej i restrykcyjnej polityce pieniężnej pozostawił nowemu rządowi znacznie większe pole manewru (relatywnie niski dług publiczny i przygotowane do wdrożenia nowe instrumenty informatyczne zwiększające ściągalność podatków, bardzo niskie oczekiwania inflacyjne, duże zaufanie inwestorów zagranicznych) niż miały inne kraje Unii Europejskiej. To pozwoliło PiS dodatkowo wzmocnić wśród wyborców przekonanie o dobroczynnych skutkach nowego kursu polityki gospodarczej, czyli prowadzić ekspansywną politykę fiskalną i monetarną, bez ryzyka szybkiego wzrostu inflacji i utraty zaufania inwestorów zagranicznych.

Dopiero porównanie wyników gospodarczych Polski w latach 2008–2015 i 2016–2019 z wynikami osiąganymi w innych krajach europejskich – przede wszystkim w krajach Regionu, wykazujących największe podobieństwa do Polski – pozwala dostrzec, że dobre wyniki gospodarcze to efekt dobrego punktu startowego i silnej poprawy koniunktury w gospodarczym otoczeniu Polski. Polityka gospodarcza PiS, z powodu działań, które będą miały negatywny wpływ na rozwój gospodarczy i społeczny Polski w przyszłości, z reguły utrudniała pełne wykorzystanie tych przewag, co najwyraźniej odzwierciedlone jest w spadku tempa doganiania najbogatszych krajów Unii Europejskiej o połowę i utraty pozycji lidera rozwoju gospodarczego wśród krajów Europy Środkowej i Wschodniej.

Wykres 20

Konwergencja z UE27: PKB *per capita* i rzeczywista indywidualna konsumpcja w PL (UE27 = 100)



Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych Eurostatu

Wbrew deklarowanym priorytetom, takim jak wzrost udziału oszczędności i inwestycji w PKB, wzrost innowacyjności i przyspieszenie wzrostu gospodarczego, faktycznie prowadzona polityka gospodarcza miała charakter wybitnie antyinwestycyjny, antyinnowacyjny i antywzrostowy.

Najbardziej charakterystyczne przejawy antyrozwojowej polityki to:

- obniżenie wieku emerytalnego i podniesienie wieku szkolnego; ograniczono zasób krajowego kapitału ludzkiego, przyczyniając się do osłabienia tempa wzrostu gospodarczego,
- częste i chaotyczne zmiany w prawnym otoczeniu biznesu; miały charakter represyjny i antyprzedsiębiorczy, tworzyły nastrój niepewności i zniechęcały do inwestycji,
- fałszywie, w duchu nacjonalistycznym pojmowany patriotyzm gospodarczy oraz antyzachodnia, antyunijna i antykorporacyjna propaganda, zniechęcające inwestorów zagranicznych, co ograniczało skalę inwestycji potrzebnych do podniesienia potencjału gospodarczego,

- niski poziom i spadek udziału wydatków publicznych na R+D i edukację w PKB,
- brak pożądanej, proefektywnościowej restrukturyzacji górnictwa, energetyki i rozwoju nowych technologii,
- wykorzystywanie środków spółek Skarbu Państwa na finansowanie bieżących celów politycznych (także bez związku z długofalowymi potrzebami tych spółek).

W rezultacie PiS nie udało się osiągnąć nie tylko żadnych długofalowych celów w zakresie inwestycji i wzrostu, ale także większości wskaźników, które sam sobie wyznaczył jako cele SOR.

Wszystkie te słabości dały o sobie znać po wybuchu pandemii w 2020 roku. W podsumowaniu oceny działań rządu PiS w 2020 roku należy stwierdzić, że w sferze gospodarczej działania na wiosnę 2020 roku, choć opóźnione i w pewny stopniu niewłaściwie zaadresowane, dzięki swojej dużej skali uchroniły Polskę od jeszcze większego spadku PKB i zatrudnienia. Poniesiono ogromne i nie całkiem uzasadnione koszty wsparcia gospodarki i stosunkowo niewielkie koszty walki bezpośrednio z pandemią (testy, wzmocnienie systemu ochrony zdrowia, przygotowanie na II falę), co spowodowało wysoki na tle innych krajów poziom zgonów jesienią 2020 roku. Jesienią podejście rządu było zupełnie inne (co jest dowodem na wady podejścia wiosennego); tym razem pomoc kierowana była bardziej selektywnie, ale czasami zbyt wąsko. Zmianę wymusił także stan finansów publicznych (deficyt i poziom długu publicznego w 2020 roku) – nie pozwalała on na szeroką pomoc wszystkim, a pole manewru na wypadek przedłużania się pandemii dramatycznie się skurczyło.

Dużo gorzej przedstawia się bilans działań rządu w sferze zdrowia publicznego. System ochrony zdrowia był niedofinansowany i niewydolny już przed pandemią. Wraz z początkiem pandemii należało go znacznie dofinansować, doposażyć, zapewnić konieczne szkolenia itd. Tymczasem w nowelizacji budżetu państwa na ochronę zdrowia przewidziano dodatkowo jedynie 2 mld zł, przy zwiększeniu deficytu budżetu państwa o prawie 110 mld zł. Całkowicie zlekceważono więc zagrożenia zakażeniami jesiennymi. Po części, niestety, za taką decyzją stoi nadanie priorytetu walce wyborczej w ramach kampanii Andrzeja Dudy. Rząd PiS bardzo się w nią zaangażował. Miarą zaniedbań w tej dziedzinie może być dramatyczny wzrost liczby zgonów w 2020 roku w porównaniu z innymi latami. W 2020 roku zmarło około 70 tys. osób więcej niż w roku 2019, z czego niespełna 29 tys. osób z powodu COVID-19, a ponad 40 tys. zgonów spowodowała ograniczona dostępność do ochrony zdrowia. Pod względem liczby zgonów Polska zajęła niechlubne przedostatnie miejsce w Unii Europejskiej.

Aneks do Raportu:

Stracone lata: polityka gospodarcza PiS 2016–2019 i jej konsekwencje dla Polski, ze szczególnym uwzględnieniem czasu pandemii

SOR

Ocena realizacji celów Strategii
na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju

(Według danych dostępnych do 10 stycznia 2021 roku)

Ocena ogólna wyznaczonych celów w SOR

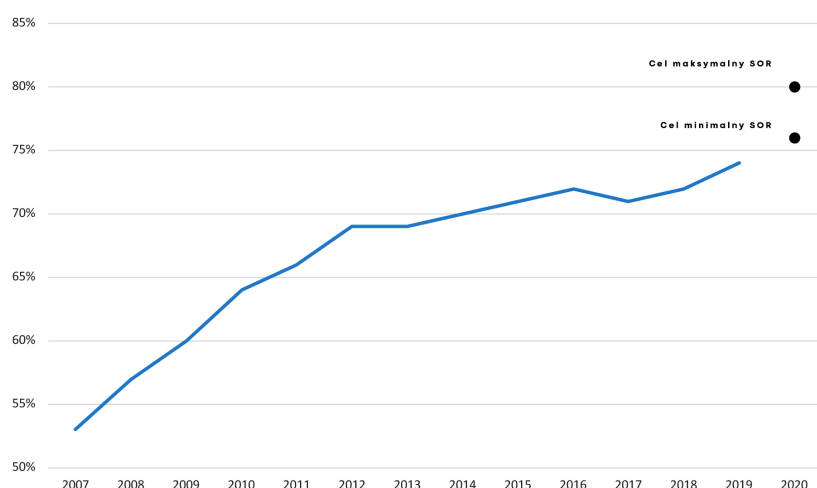
1. Cele SOR nie były (w wielu aspektach społeczno-gospodarczych) zbyt ambitne.
2. Większość celów, które zostały osiągnięte, została zrealizowana w 2016 roku lub wcześniej (a w związku z tym trudno przypisywać ich osiągnięcie polityce gospodarczej rządu PiS).
3. Na dużą część zrealizowanych celów i wskaźników miała wpływ dobra koniunktura gospodarcza, a może ona nie być trwała.
4. Z pozostałych wskaźników, dla których dostępne są dane, udało się osiągnąć jedynie 6 (na 44).
5. Do rozwoju gospodarczego i społecznego Polski nie został wykorzystany bardzo dobry okres koniunktury gospodarczej.

Cel główny: Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym

Wskaźnik 1

- Skorygowany realny dochód do dyspozycji brutto gospodarstw domowych na 1 mieszkańca, według PPP (UE28 = 100)
- Cel: **76-80%** w 2020 roku
- Źródło danych: Eurostat

Skorygowany realny dochód do dyspozycji brutto gospodarstw domowych na 1 mieszkańca według PPP w Polsce (UE = 100)



Cel główny: Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym

Wskaźnik 1 – wnioski

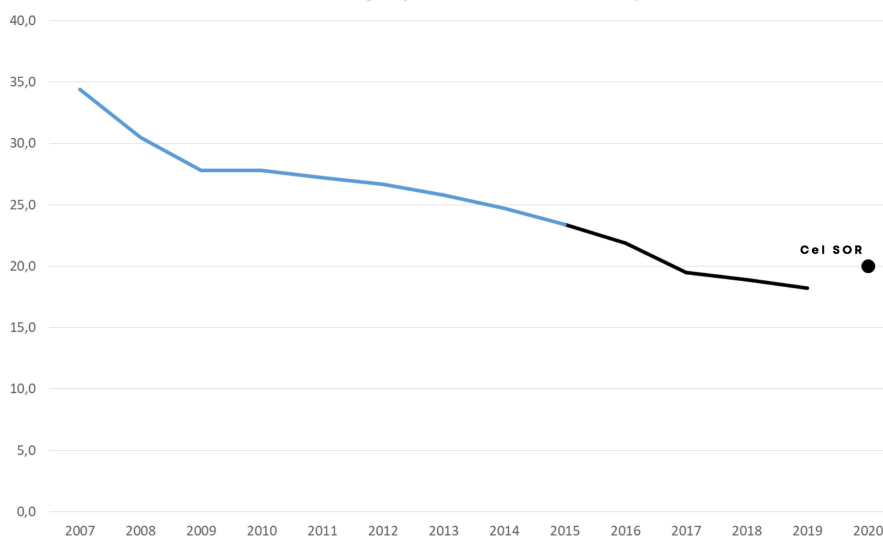
- Tempo konwergencji realnych dochodów Polaków do poziomu w UE znacząco osłabło w latach 2016–2018 i dopiero w 2019 roku nieznacznie przyspieszyło.
- Cel wyznaczony w SOR nie zostanie jednak raczej osiągnięty w warunkach pandemii.
- Nawet gdyby nie było pandemii, nie zostałyby on osiągnięty (z dużym prawdopodobieństwem).

Cel główny: Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarach społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym

Wskaźnik 2

- Wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym
- Cel: **20%** w 2020 roku
- Źródło danych: GUS/Eurostat

Wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w Polsce - % osób w gospodarstwach domowych



Cel główny: Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarach społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym

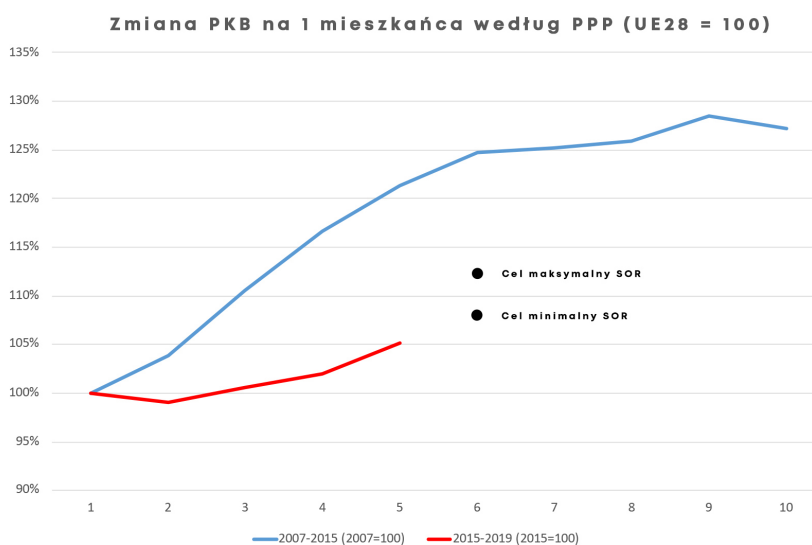
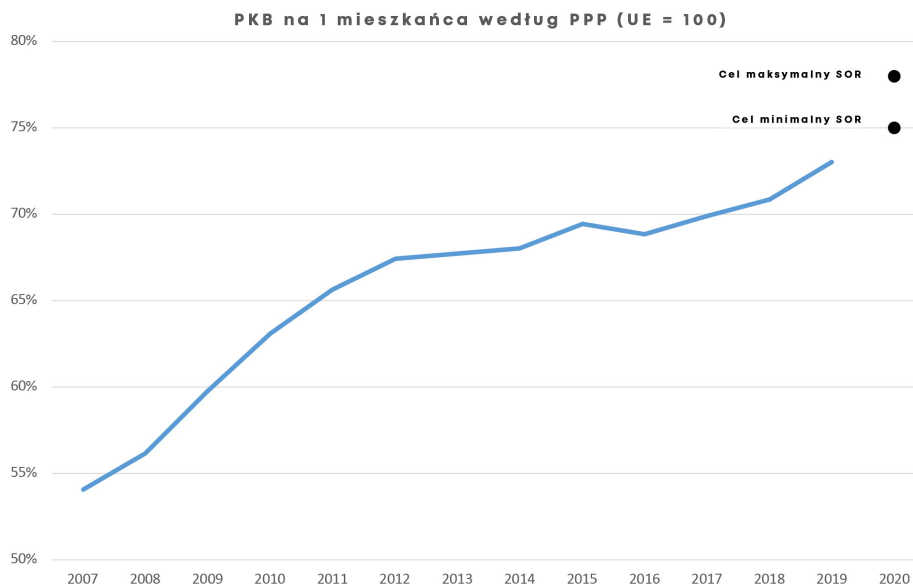
Wskaźnik 2 – wnioski

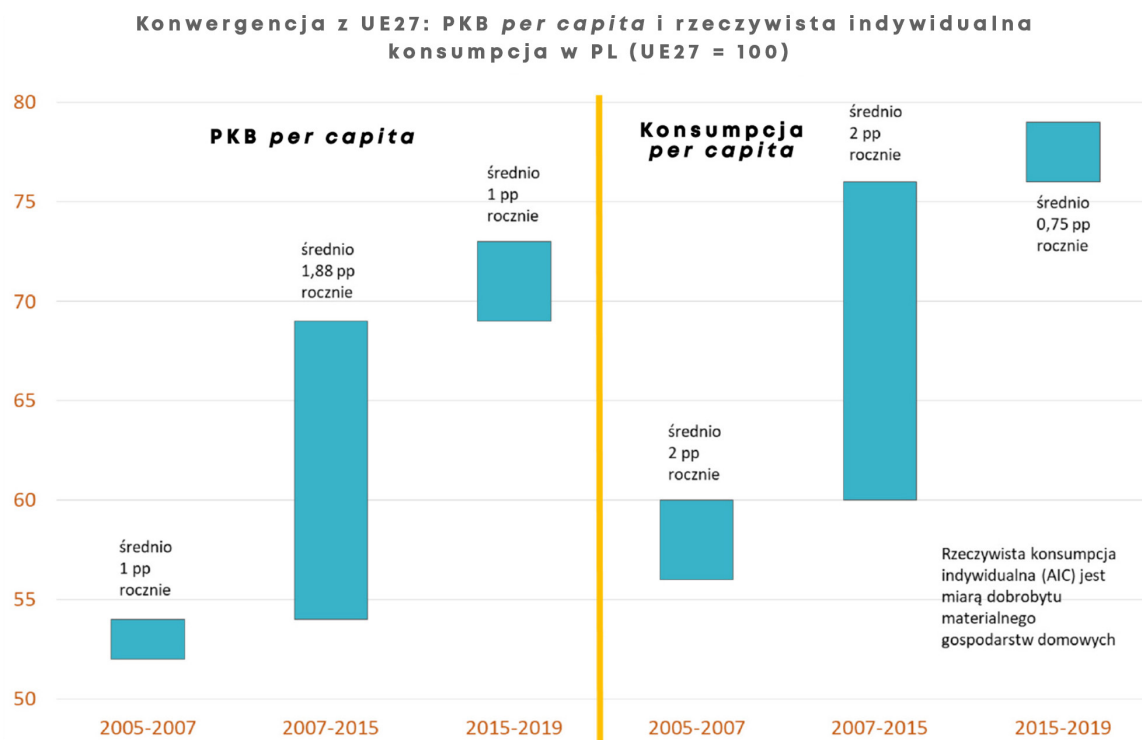
- Według danych GUS wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w Polsce wyniósł w 2019 roku 18,2%.
- Oznacza to, że 18,2% gospodarstw domowych w Polsce było w ubiegłym roku zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.
- Cel wyznaczony w SOR na rok 2020 (20% gospodarstw domowych) z dużym prawdopodobieństwem zostałby osiągnięty, gdyby nie pandemia.

Cel główny: Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym

Wskaźnik 3

- PKB na 1 mieszkańca, według PPP (UE28 = 100)
- Cel: **75–78%** w 2020 roku
- Źródło danych: GUS/Eurostat





Cel główny: Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym

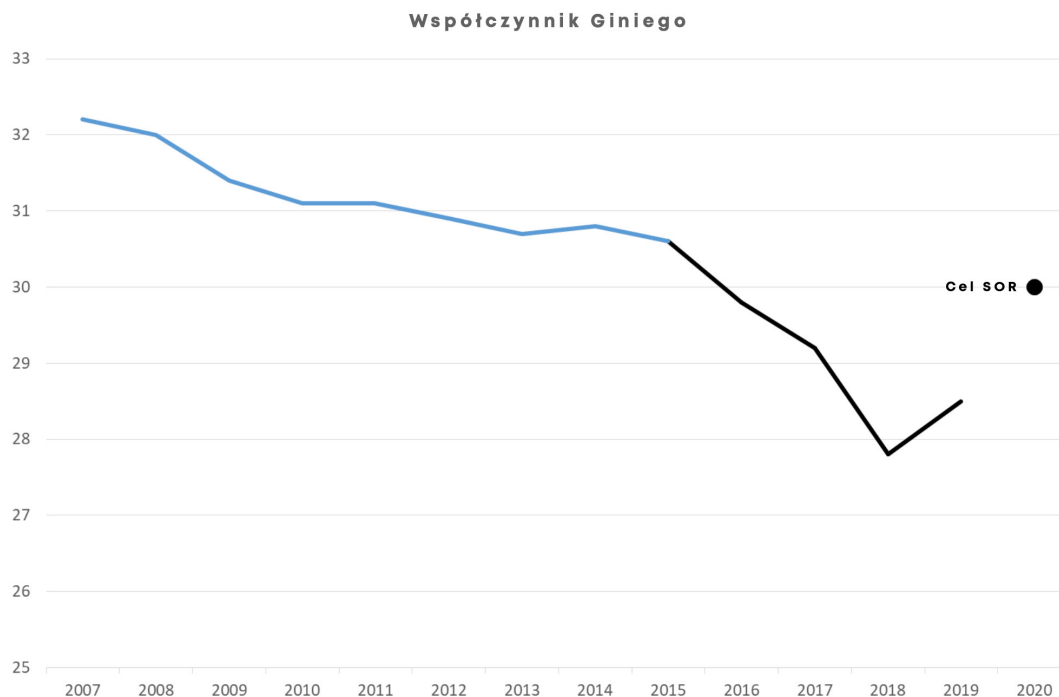
Wskaźnik 3 – wnioski

- Z danych wynika, że PKB na 1 mieszkańca według PPP w 2019 roku wyniósł 72,5% poziomu w UE28.
- Mimo stosunkowo mało ambitnego celu wyznaczonego w SOR na rok 2020 (co najmniej 75%) zwalniający wzrost gospodarczy w Polsce jeszcze przed COVID-19 (słabnący wzrost gospodarczy w kolejnych kwartałach 2019 roku i spadek PKB w I kwartale 2020 roku) pozwala przypuszczać, że osiągnięcie tego celu było zagrożone nawet bez COVID-19.
- Sytuację jeszcze bardziej komplikuje pandemia.

Cel główny: Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym

Wskaźnik 4

- Współczynnik Giniego
- Cel: **30** w 2020 roku
- Źródło danych: GUS/Eurostat
- Interpretacja: Jest to miara nierówności rozkładu dochodów. Przybiera wartość między 0 a 1. Im wyższa jest wartość wskaźnika, tym większy jest stopień koncentracji dochodów i większe ich różnicowanie (większe nierówności).



Cel główny: Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym

Wskaźnik 4 – wnioski

- Według danych EUROSTAT współczynnik Giniego wyniósł w 2019 roku 28,5.
- Jak widać na wykresie, był to bardzo mało ambitny cel – w momencie przyjmowania SOR przez rząd (2017 rok) współczynnik Giniego był niższy niż cel na 2020 rok.
- Niepokoić musi silny wzrost wskaźnika w 2019 roku w porównaniu z rokiem 2018.
- Pandemia i jej skutki gospodarcze w Polsce będą miały bardzo niekorzystny wpływ na wysokość wskaźnika Giniego.

Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną

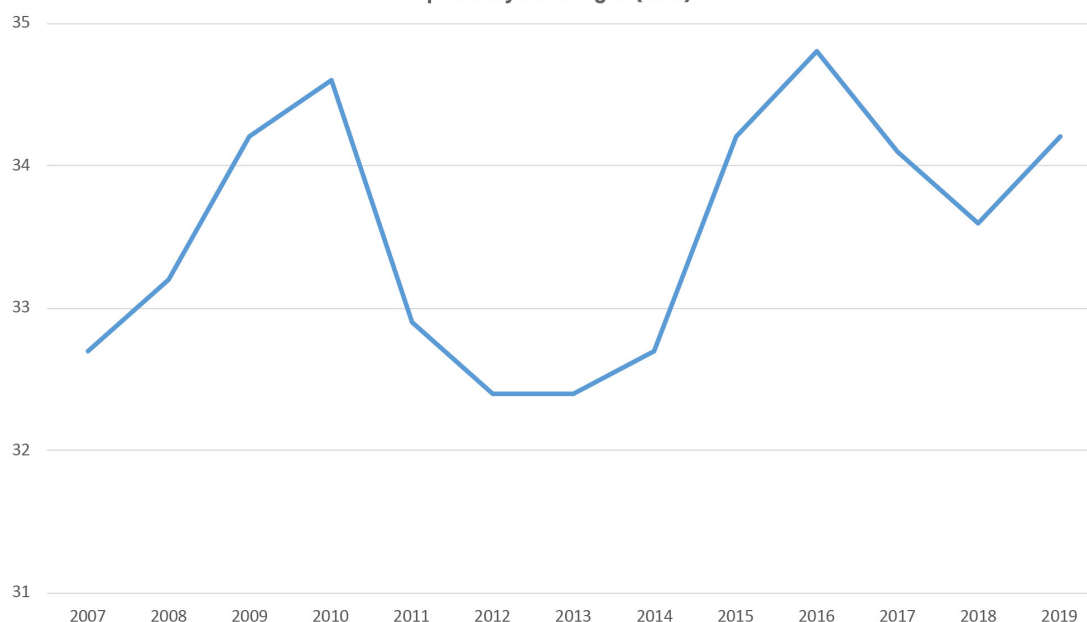
Obszar: Reindustrializacja

Wzrost zdolności przemysłu do sprostania globalnej konkurencji

Wskaźnik 5

- Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego zaliczanych do wysokiej i średnio-wysokiej techniki w wartości przychodów netto ze sprzedaży produktów przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego ogółem
- Cel: **34%** w 2020 roku
- Źródło danych: GUS

Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów podmiotów zaliczanych do wysokiej i średniowysokiej techniki w przychodach netto ze sprzedaży produktów przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego (w%)



Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną

Obszar: Reindustrializacja

Wzrost zdolności przemysłu do sprostania globalnej konkurencji

Wskaźnik 5 – wnioski

- Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego zaliczanych do wysokiej i średnio-wysokiej techniki w wartości przychodów netto ze sprzedaży produktów przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego ogółem jeszcze przed przyjęciem SOR (2017) był wyższy niż wyznaczony cel (udział ten w 2016 roku wyniósł 34,8%).
- Udział spadł poniżej celu SOR w latach 2017–2018, jednak częściowo powrócił do poziomu 34,2%.

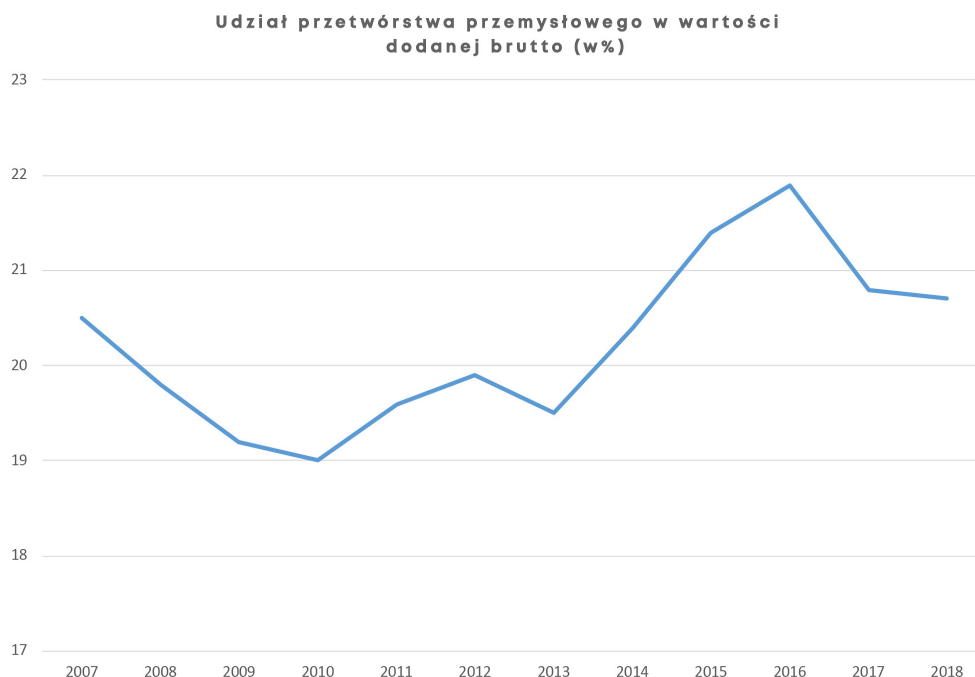
Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną

Obszar: Reindustrializacja

Wzrost zdolności przemysłu do sprostania globalnej konkurencji

Wskaźnik 6

- Udział przetwórstwa przemysłowego w wartości dodanej brutto
- Cel: **20%** w 2020 roku
- Źródło danych: GUS



Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną

Obszar: Reindustrializacja

Wzrost zdolności przemysłu do sprostania globalnej konkurencji

Wskaźnik 6 – wnioski

- Udział przetwórstwa przemysłowego w wartości dodanej brutto od 2014 roku pozostawał powyżej 20%, co powoduje, że założenie tego poziomu jako celu SOR jest niezrozumiałe.
- Najwyższą wartość – 22% – udział ten osiągnął w 2016 roku, po czym spadł poniżej 21% w latach 2017–2018.
- Z dużym prawdopodobieństwem można przyjąć, że cel zostanie osiągnięty (udział pozostanie powyżej 20%), choć trudno uznać 20% za cel do osiągnięcia, skoro już przed SOR wartość była wyższa. Jednocześnie trudno uznać, że nastąpił „wzrost zdolności przemysłu do sprostania globalnej konkurencji”, skoro wskaźnik spadał.

Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną

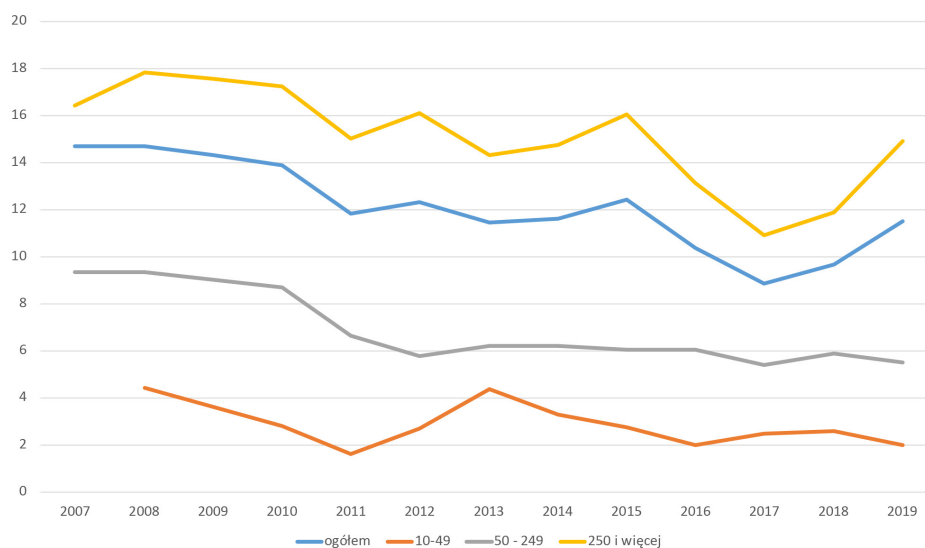
Obszar: Rozwój innowacyjnych firm

Zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw na rynku krajowym i rynkach zagranicznych

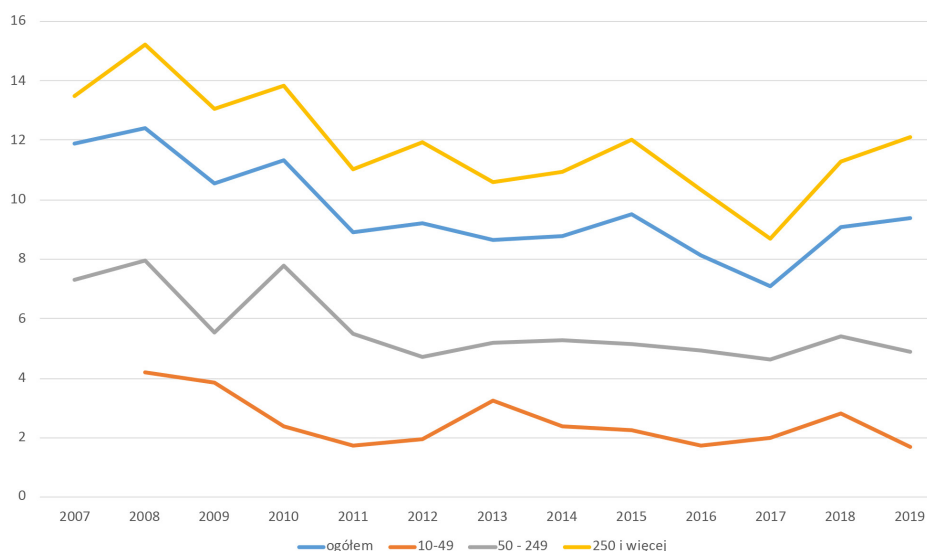
Wskaźnik 7

- Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych (nowych lub istotnie ulepszonych) w przychodach netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów w przedsiębiorstwach przemysłowych
- Cel: **10%** w 2020 roku
- Źródło danych: GUS

Udział produkcji sprzedanej wyrobów nowych/ulepszonych
w przedsiębiorstwach przemysłowych w wartości
sprzedaży wyrobów ogółem (w%)



Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych
w przychodach netto ze sprzedaży ogółem (w%)



Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną

Obszar: Rozwój innowacyjnych firm

Zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw na rynku krajowym i rynkach zagranicznych

Wskaźnik 7 – wnioski

- Zarówno udział przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych na eksport w przychodach netto ze sprzedaży ogółem, jak i udział produkcji sprzedanej wyrobów nowych/ulepszonych w przedsiębiorstwach przemysłowych w wartości sprzedaży wyrobów ogółem obniżył się w ostatnich latach w stosunku do roku 2015. Dopiero rok 2019 przyniósł poprawę.
- Szczególnie widoczny był spadek produkcji i sprzedaży produktów innowacyjnych w przypadku przedsiębiorstw największych. Tendencja ta została zatrzymana w 2018 roku.
- Niemożliwa jest ocena spełnienia celu na 2020 rok (wskaźniki do 2019 roku pozostawały poniżej tego celu, choć nie był on ambitny).

Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną

Obszar: Rozwój innowacyjnych firm

Zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw na rynku krajowym i rynkach zagranicznych

Wskaźnik 8

- Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych (nowych lub istotnie ulepszonych) w przychodach netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów w przedsiębiorstwach usługowych
 - Cel: **4%** w 2020 roku
 - Źródło danych: GUS
- Brak danych dla wskaźnika 8

Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną

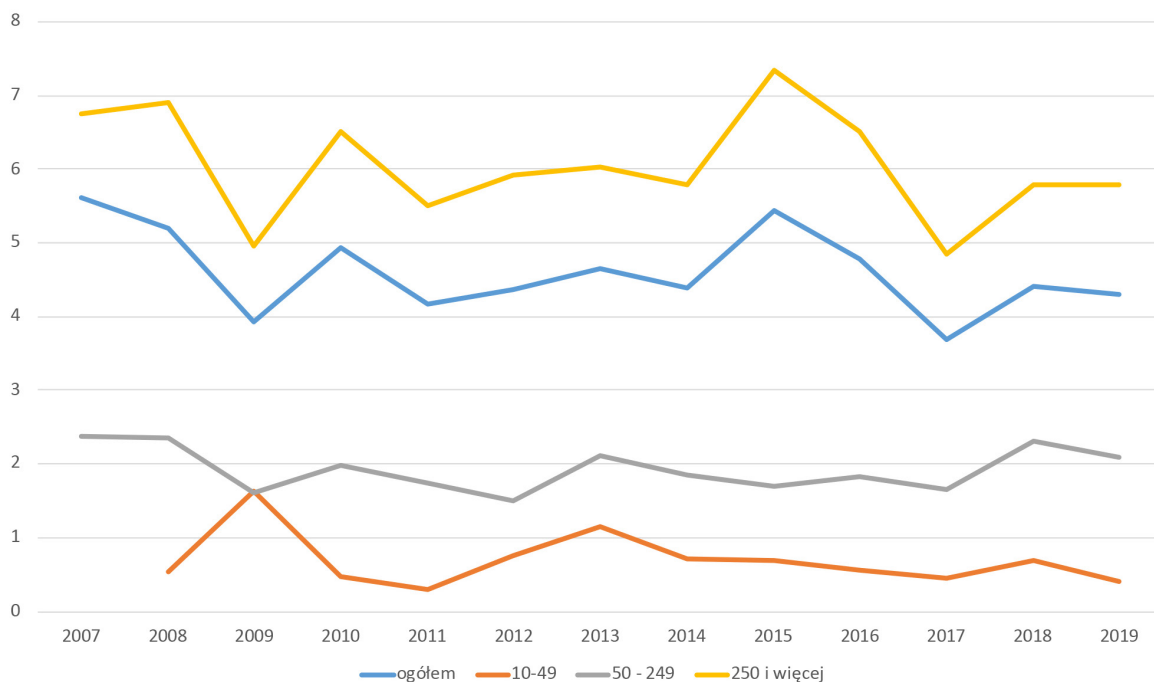
Obszar: Rozwój innowacyjnych firm

Zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw na rynku krajowym i rynkach zagranicznych

Wskaźnik 9

- Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych (nowych lub istotnie ulepszonych) na eksport w przychodach netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów w przedsiębiorstwach przemysłowych
- Cel: **5%** w 2020 roku
- Źródło danych: GUS

Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych na eksport w przychodach netto ze sprzedaży ogółem (w%)



Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną

Obszar: Rozwój innowacyjnych firm

Zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw na rynku krajowym i rynkach zagranicznych

Wskaźnik 9 – wnioski

- Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych (nowych lub istotnie ulepszonych) na eksport w przychodach netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów w przedsiębiorstwach przemysłowych po roku 2015 znacząco się obniżył.
- Tendencja ta została zatrzymana w 2018 roku, ale w 2019 roku ponownie zanotowano pogorszenie tego wskaźnika.
- Niemożliwa jest ocena spełnienia celu na 2020 rok (wskaźniki do 2019 roku pozostawały poniżej tego celu, choć nie był on ambitny).

Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną

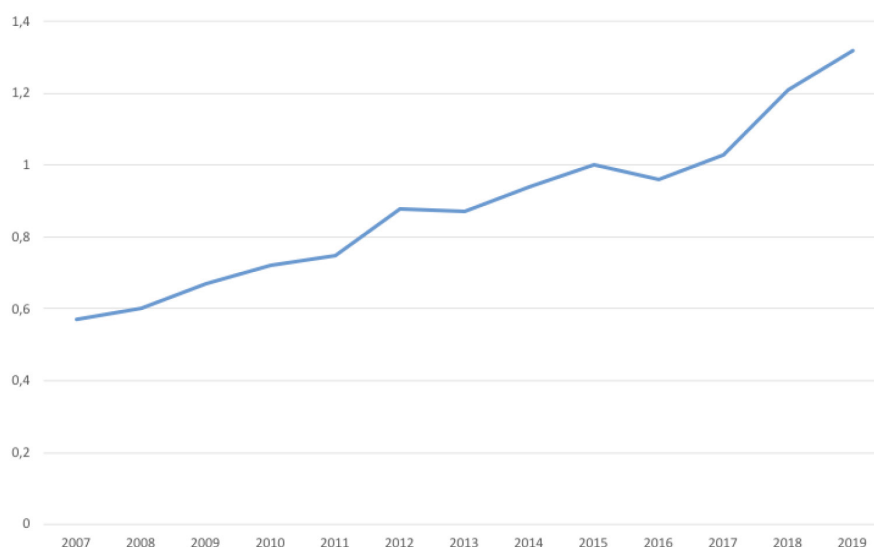
Obszar: Rozwój innowacyjnych firm

Zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw na rynku krajowym i rynkach zagranicznych

Wskaźnik 10

- Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB
- Cel: **1,7%** w 2020 roku
- Źródło danych: GUS

Nakłady wewnętrzne na działalność B+R - relacja do PKB (ceny bieżące)



Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną

Obszar: Rozwój innowacyjnych firm

Zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw na rynku krajowym i rynkach zagranicznych

Wskaźnik 10 – wnioski

- Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB rosły w trendzie obserwowanym co najmniej od 2007 roku.
- Jest to jednak tempo zbyt wolne, by osiągnąć cel 1,7% w 2020 roku.
- Wpływ pandemii także w tej dziedzinie będzie raczej negatywny.
- Generalnie można ocenić, że zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw na rynku krajowym i rynkach zagranicznych nie zostało zrealizowane.

Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną

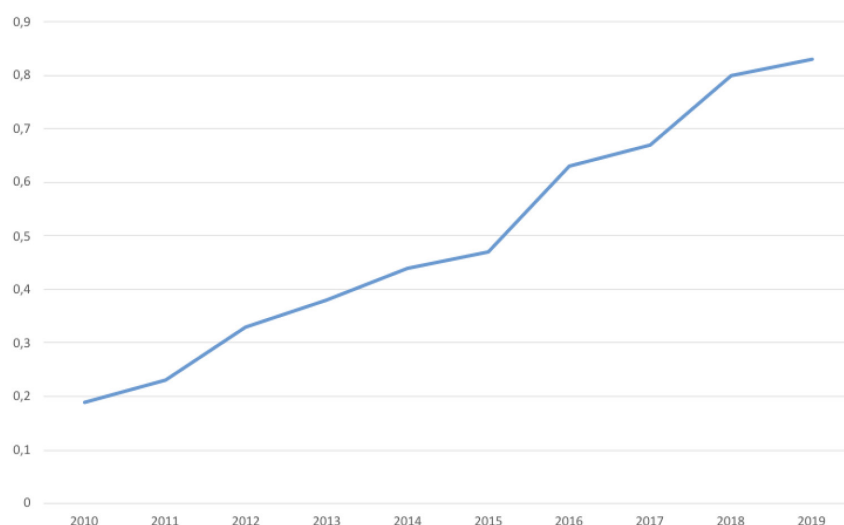
Obszar: Rozwój innowacyjnych firm

Zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw na rynku krajowym i rynkach zagranicznych

Wskaźnik 11

- Nakłady sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w relacji do PKB
- Cel: **0,8%** w 2020 roku
- Źródło danych: GUS

Nakłady wewnętrzne na działalność B+R sektora przedsiębiorstw w relacji do PKB (w%)



Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną

Obszar: Rozwój innowacyjnych firm

Zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw na rynku krajowym i rynkach zagranicznych

Wskaźnik 11 – wnioski

- Nakłady sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w relacji do PKB przyspieszyły w 2016 roku.
- Cel 0,8% w 2020 roku wydaje się możliwy do osiągnięcia (został osiągnięty w 2019 roku).
- Wpływ pandemii także w tej dziedzinie będzie raczej negatywny.

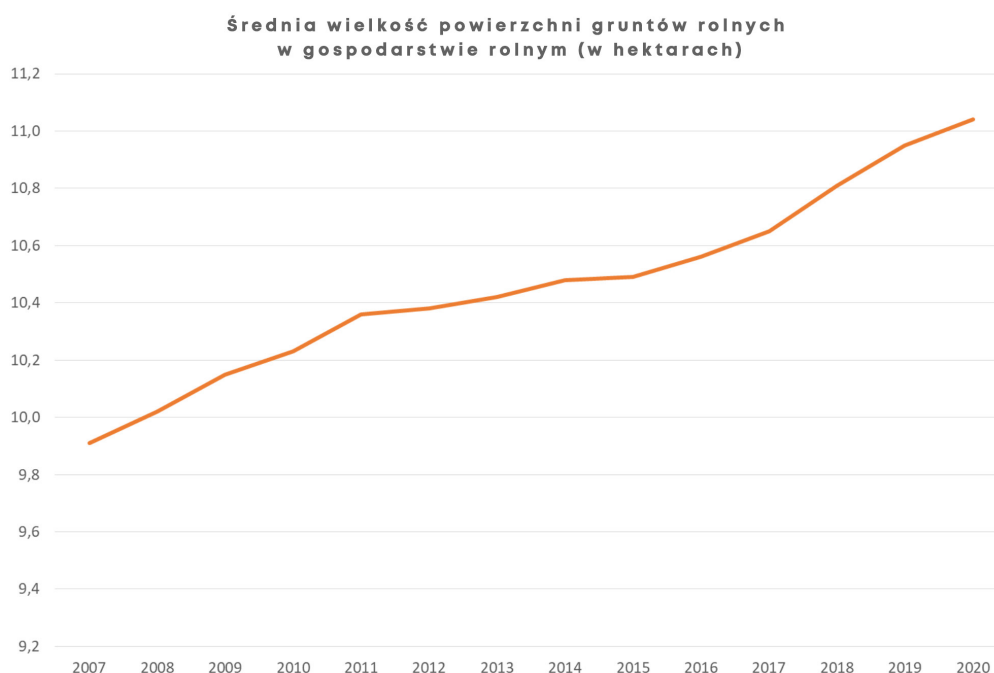
Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną

Obszar: Małe i średnie przedsiębiorstwa

Przemiany strukturalne sektora, Nowe formy działania i współpracy, Nowoczesne instrumenty wsparcia

Wskaźnik 12

- Udział gospodarstw rolnych o powierzchni 1–5 ha użytków rolnych w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych
- Cel: **46%** w 2020 roku
- Źródło danych: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi



Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną

Obszar: Małe i średnie przedsiębiorstwa

Przemiany strukturalne sektora, Nowe formy działania i współpracy, Nowoczesne instrumenty wsparcia

Wskaźnik 12 – wnioski

- Udział gospodarstw rolnych o powierzchni 1–5 ha użytków rolnych w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych nie jest publikowany przez MRiRW.
- Na podstawie danych ARiMR (wykres) można jednak wnioskować, że nie dokonała się żadna strukturalna zmiana w ostatnich latach.
- Przeciętna powierzchnia gospodarstw rolnych stabilnie zwiększa się z roku na roku od kilkunastu lat.

Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną

Obszar: Małe i średnie przedsiębiorstwa

Przemiany strukturalne sektora, Nowe formy działania i współpracy, Nowoczesne instrumenty wsparcia

Wskaźnik 13

- Dynamika przychodów ogółem dla małych przedsiębiorstw niefinansowych
- Cel: **110%** w 2020 roku
- Źródło danych: GUS

Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną

Obszar: Małe i średnie przedsiębiorstwa

Przemiany strukturalne sektora, Nowe formy działania i współpracy, Nowoczesne instrumenty wsparcia

Wskaźnik 14

- Dynamika przychodów ogółem dla średnich przedsiębiorstw niefinansowych
- Cel: **115%** w 2020 roku
- Źródło danych: GUS



Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną

Obszar: Małe i średnie przedsiębiorstwa

Przemiany strukturalne sektora, Nowe formy działania i współpracy, Nowoczesne instrumenty wsparcia

Wskaźniki 13 i 14 – wnioski

- Od 2017 roku ogólna dynamika przychodów przedsiębiorstw się obniża.
- W 2019 roku w przedsiębiorstwach małych wyniosła 102,6%, a w przedsiębiorstwach średnich – 105,4%.
- Jest to zdecydowanie mniej niż cele SOR na 2020 rok (odpowiednio 110% i 115%).
- Wyniki te są spójne ze spowalniającym w kolejnych kwartałach 2019 roku wzrostem gospodarczym.
- Pandemia pogłębia spadki dynamik wzrostu przychodów w 2020 roku.

Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną

Obszar: Małe i średnie przedsiębiorstwa

Przemiany strukturalne sektora, Nowe formy działania i współpracy, Nowoczesne instrumenty wsparcia

Wskaźnik 15

- Miejsce Polski w rankingu NES GEM dla obszaru *Polityka rządowa na rzecz przedsiębiorczości*
- Cel: **pozycja 15** w 2020 roku
- Źródło danych: Ranking Global Entrepreneurship Monitor (GEM)

Global Entrepreneurship Monitor

	2015/2016		2019/2020	
	punkty	miejsce w rankingu (z 62)	punkty	miejsce w rankingu (z 54)
Polityki rządowe: wsparcie i znaczenie	4,60	18	4,14	27
Polityka rządu: podatki i biurokracja	3,44	40	2,88	45
Rządowe programy dla przedsiębiorców	5,00	19	4,3	29
Edukacja przedsiębiorczości na etapie szkolnym	2,48	46	1,8	52
Edukacja przedsiębiorczości na etapie postszkolnym	3,87	55	3,2	54
*) punktacja od 0 (bardzo niska ocena) do 10 (bardzo dobra ocena)				
*) w raporcie 2015/2016 rankingowano 62 kraje, w raporcie 2019/2020 – 54 kraje				

Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną

Obszar: Małe i średnie przedsiębiorstwa

Przemiany strukturalne sektora, Nowe formy działania i współpracy, Nowoczesne instrumenty wsparcia

Wskaźnik 15 – wnioski

- W każdym z 5 obszarów ważnych dla rozwoju przedsiębiorczości, na które rząd ma wpływ, sytuacja Polski pogorszyła się pomiędzy 2015 a 2019 rokiem.
- Pod względem edukacji przedsiębiorczości Polska znalazła się na ostatnim miejscu w rankingu (w 2019 roku).
- Niekorzystne zmiany są potwierdzone w innych zestawieniach dotyczących praworządności i warunków prowadzenia biznesu.

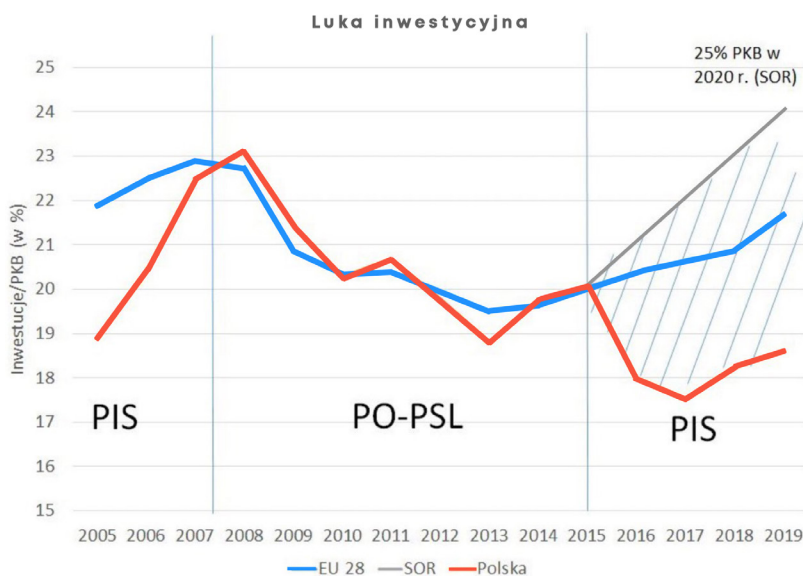
Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną

Obszar: Kapitał dla rozwoju

Trwałe zwiększenie stopy inwestycji i ich jakości w dłuższej perspektywie przy większym wykorzystaniu środków krajowych

Wskaźnik 16

- Stopa inwestycji
- Cel: **22–25%** w 2020 roku
- Źródło danych: GUS



Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną

Obszar: Kapitał dla rozwoju

Trwałe zwiększenie stopy inwestycji i ich jakości w dłuższej perspektywie przy większym wykorzystaniu środków krajowych

Wskaźnik 16 – wnioski

- Stopa inwestycji „załamała się” po 2015 roku.
- Inwestycje pozostawały znacząco poniżej dolnego progu celu SOR.
- Jednocześnie w tym okresie (lata 2016–2019) w innych krajach UE znacząco rosła stopa inwestycji.
- Oznacza to, że potencjał rozwoju Polski nie tylko w wymiarze międzyokresowym, ale też w stosunku do innych krajów się osłabiał.

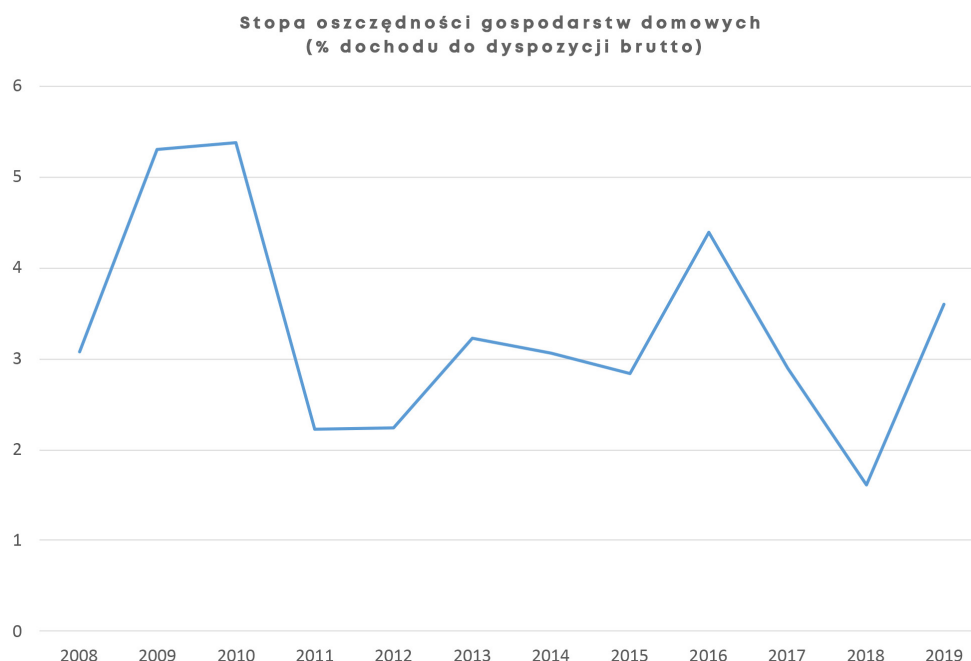
Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną

Obszar: Kapitał dla rozwoju

Trwałe zwiększenie stopy inwestycji i ich jakości w dłuższej perspektywie przy większym wykorzystaniu środków krajowych

Wskaźnik 17

- Oszczędności brutto gospodarstw domowych w relacji do PKB
- Cel: **2,2%** w 2020 roku
- Źródło danych: GUS/NBP



Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną

Obszar: Kapitał dla rozwoju

Trwałe zwiększenie stopy inwestycji i ich jakości w dłuższej perspektywie przy większym wykorzystaniu środków krajowych

Wskaźnik 17 – wnioski

- Stopa oszczędności brutto gospodarstw domowych* obniżyła się w latach 2017–2018 i wzrosła w 2019 roku (według danych Eurostatu).
- Stopa oszczędności brutto gospodarstw domowych w Polsce należy do jednej z najniższych w Europie, gdzie przeciętna stopa oszczędności wynosi około 12% (UE27).
- Trudno określić kierunek zmian stopy oszczędności w 2020 roku (motyw ostrożnościowy *versus* spadek dochodów i ujemne realne stopy procentowe).

*) Oszczędności w relacji do dochodów do dyspozycji brutto.

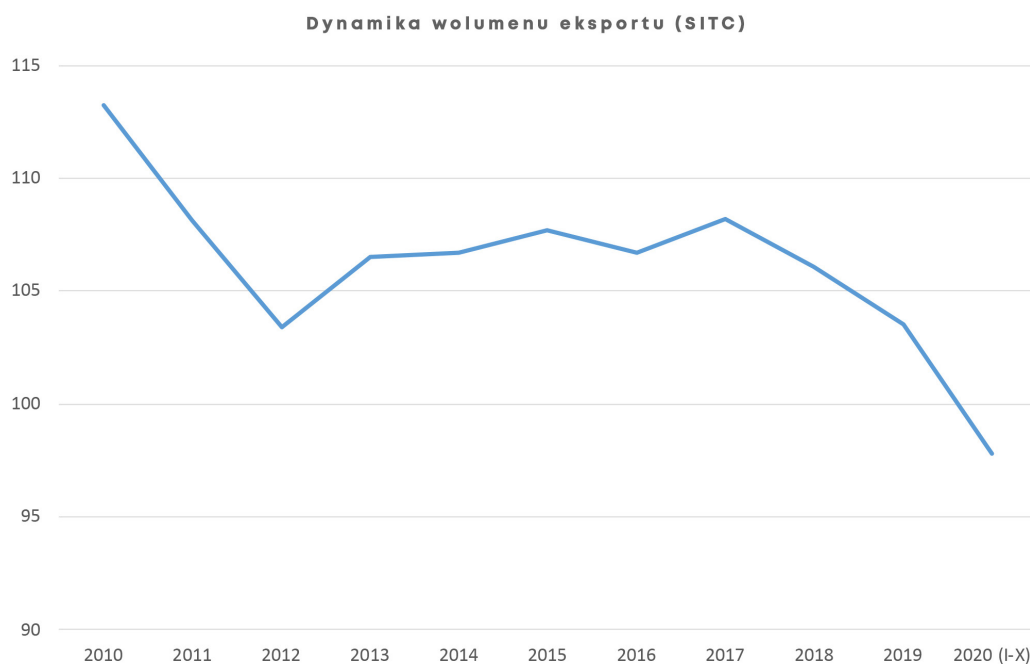
Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną

Obszar: Ekspansja zagraniczna

Zwiększenie umiędzynarodowienia polskiej gospodarki. Zwiększenie eksportu towarów zaawansowanych technologicznie

Wskaźnik 18

- Średnioroczne tempo wzrostu wartości eksportu towarów
- Cel: **7,2%** w latach 2015–2020
- Źródło danych: GUS



Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną

Obszar: Ekspansja zagraniczna

Zwiększenie umiędzynarodowienia polskiej gospodarki. Zwiększenie eksportu towarów zaawansowanych technologicznie

Wskaźnik 18 – wnioski

- Średnioroczne tempo wzrostu wartości eksportu towarów utrzymywało się w ostatnich latach na poziomie około 7%.
- W 2019 roku nieznacznie się obniżyło.
- Cel SOR na poziomie 7,2% w latach 2015–2020 nie zostanie jednak osiągnięty – będzie bliższy 5% (ze względu na kryzys COVID-19).

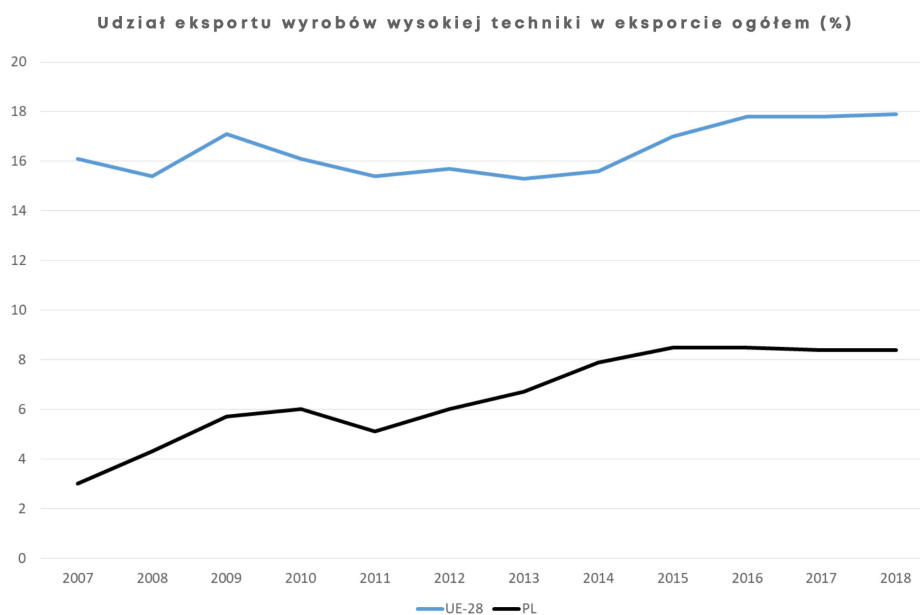
Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną

Obszar: Ekspansja zagraniczna

Zwiększenie umiędzynarodowienia polskiej gospodarki. Zwiększenie eksportu towarów zaawansowanych technologicznie

Wskaźnik 19

- Udział eksportu wyrobów wysokiej techniki w eksporcie ogółem
- Cel: **10%** w 2020 roku
- Źródło danych: Eurostat



Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną

Obszar: Ekspansja zagraniczna

Zwiększenie umiędzynarodowienia polskiej gospodarki. Zwiększenie eksportu towarów zaawansowanych technologicznie

Wskaźnik 19 – wnioski

- Udział eksportu wyrobów wysokiej techniki w eksporcie ogółem przestał się zwiększać od 2015 roku.
- W latach 2015–2018 kształtował się na poziomie około 8,5%.
- Informacje te pozwalają przypuszczać, że cel 10% nie zostanie osiągnięty.

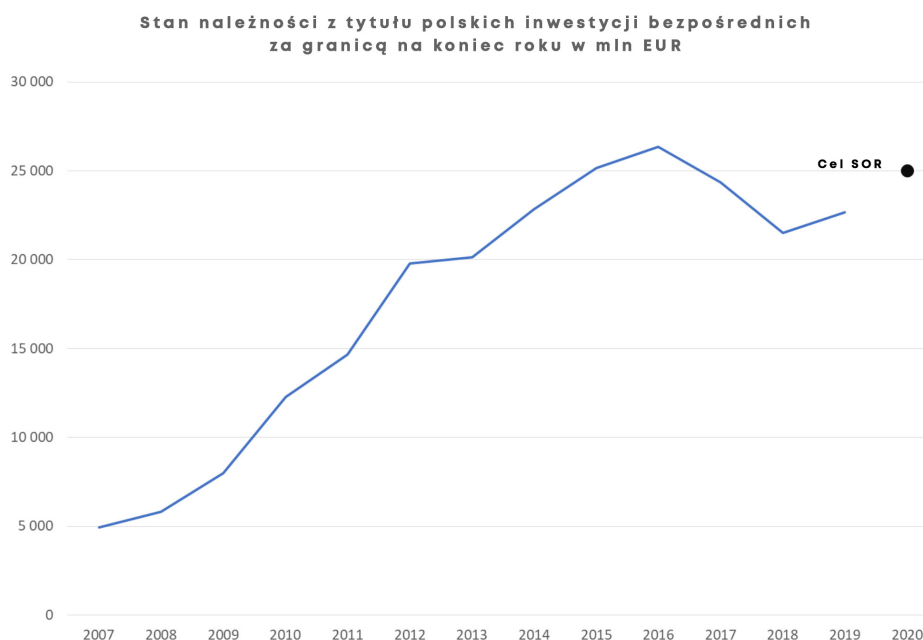
Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną

Obszar: Ekspansja zagraniczna

Zwiększenie umiędzynarodowienia polskiej gospodarki. Zwiększenie eksportu towarów zaawansowanych technologicznie

Wskaźnik 20

- Stan należności z tytułu polskich bezpośrednich inwestycji zagranicznych
- Cel: **około 25 mld EUR** w 2020 roku
- Źródło danych: NBP



Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną

Obszar: Ekspansja zagraniczna

Zwiększenie umiędzynarodowienia polskiej gospodarki. Zwiększenie eksportu towarów zaawansowanych technologicznie

Wskaźnik 20 – wnioski

- Należności z tytułu polskich bezpośrednich inwestycji zagranicznych obniżyły się w ostatnich latach, choć można zaobserwować niewielki wzrost (około 5,4%) w 2019 roku.
- Cel zrealizowano jedynie w latach 2015 i 2016, jednak w 2017 roku, po raz pierwszy od dziesięciu lat, należności te się obniżyły. W 2018 roku zanotowano dalsze pogorszenie tego wskaźnika.
- W związku z sytuacją w końcu 2019 roku należy przyjąć, że cel wyznaczony na rok 2020 nie zostanie zrealizowany – należności z tytułu polskich BIZ musiałyby wzrosnąć o ponad 10%, co wydaje się mało prawdopodobne.

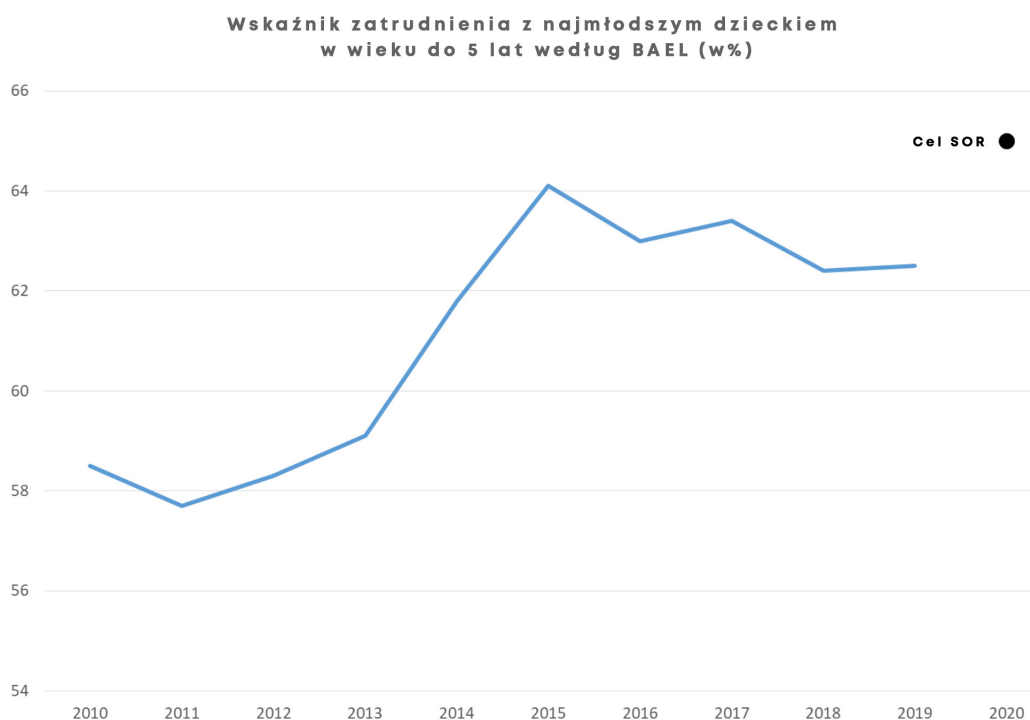
Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie i terytorialnie równoważony

Obszar: Spójność społeczna

Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne. Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału ludzkiego na rynku pracy

Wskaźnik 21

- Wskaźnik zatrudnienia kobiet z najmłodszym dzieckiem w wieku do 5 lat, według BAEL
- Cel: **65%** w 2020 roku
- Źródło danych: GUS



Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie i terytorialnie równoważony

Obszar: Spójność społeczna

Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne. Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału ludzkiego na rynku pracy

Wskaźnik 21 – wnioski

- Udział pracujących kobiet z najmłodszym dzieckiem w wieku do 5 lat w ogólnej liczbie kobiet z najmłodszym dzieckiem w wieku do 5 lat obniżał się po 2015 roku.
- Oznacza to, że kobiety z małymi dziećmi nie mają warunków do powrotu na rynek pracy po przerwie z tytułu urodzenia dziecka i opieki nad nim.
- Pozostawanie tych kobiet poza rynkiem pracy jest złe dla nich i złe dla polskiej gospodarki.
- Cel SOR nie zostanie osiągnięty.

Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie i terytorialnie równoważony

Obszar: Spójność społeczna

Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne. Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału ludzkiego na rynku pracy

Wskaźnik 22

- Stopa ubóstwa skrajnego
- Cel: **5,5%** w 2020 roku
- Źródło danych: GUS

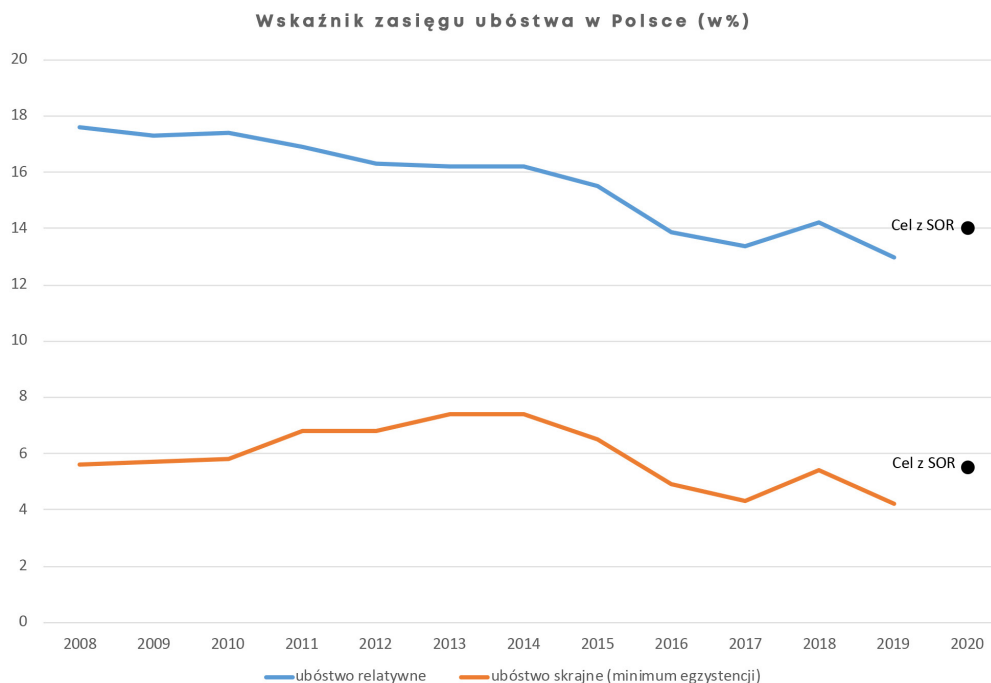
Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie i terytorialnie równoważony

Obszar: Spójność społeczna

Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne. Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału ludzkiego na rynku pracy

Wskaźnik 23

- Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym (po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych)
- Cel: 14% w 2020 roku
- Źródło danych: GUS



Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie i terytorialnie równoważony

Obszar: Spójność społeczna

Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne. Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału ludzkiego na rynku pracy

Wskaźniki 22 i 23 – wnioski

- Skrajne ubóstwo obniżało się w ostatnich latach (od 2014 roku), z wyjątkiem roku 2018.
- Cel SOR został osiągnięty w 2016 roku (czyli *de facto* przed przyjęciem SOR przez Radę Ministrów (2017).
- W ubóstwie relatywnym pozostawało 13% Polaków, choć obniża się ono co najmniej od 2008 roku.
- Najbardziej zagrożone ubóstwem są gospodarstwa domowe utrzymujące się głównie ze świadczeń społecznych, gospodarstwa z co najmniej trojgiem dzieci, mieszkańcy wsi i małych miast.

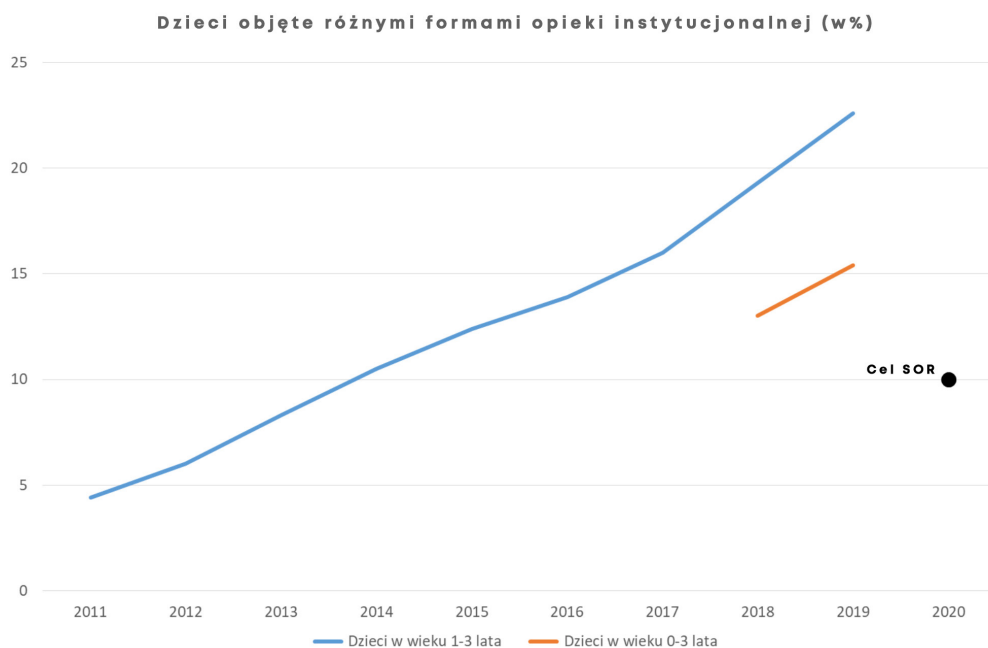
Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie i terytorialnie równoważony

Obszar: Spójność społeczna

Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne. Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału ludzkiego na rynku pracy

Wskaźnik 24

- Odsetek dzieci w wieku 0–3 lata objętych różnymi formami opieki instytucjonalnej
- Cel: 10% w 2020 roku
- Źródło danych: GUS



Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie i terytorialnie równoważony

Obszar: Spójność społeczna

- Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne. Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału ludzkiego na rynku pracy

Wskaźnik 24 – wnioski

- Odsetek dzieci w wieku 0–3 lat (w tym w wieku 1–3 lat) objętych różnymi formami opieki instytucjonalnej znacząco wzrósł od 2011 roku (pierwsze dostępne dane).
- Cel SOR należy uznać za bardzo mało ambitny – został prawdopodobnie spełniony już w 2017 roku (roku przyjęcia SOR).

Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie i terytorialnie równoważony

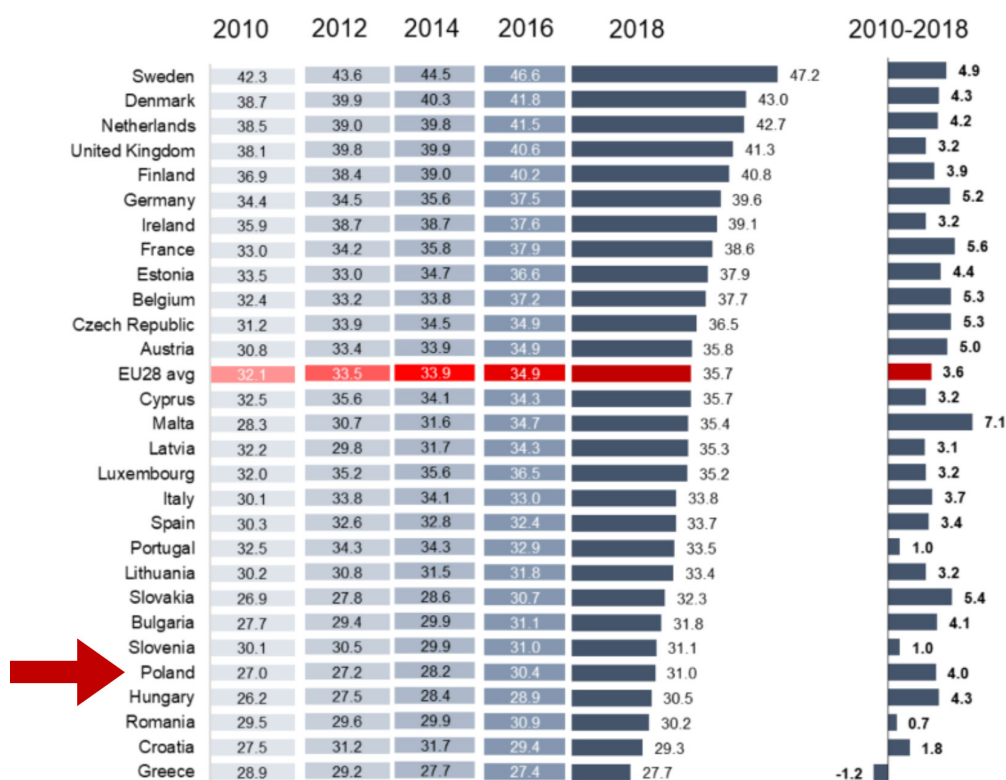
Obszar: Spójność społeczna

Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne. Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału ludzkiego na rynku pracy

Wskaźnik 25

- Wskaźnik aktywnego starzenia się (AAI)
- Cel: **30** w 2020 roku (wskaźnik syntetyczny)
- Źródło danych: Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej

Wskaźnik aktywnego starzenia się (AAM)



Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie i terytorialnie równoważony

Obszar: Spójność społeczna

Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne. Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału ludzkiego na rynku pracy

Wskaźnik 25 – wnioski

- Wskaźnik aktywnego starzenia publikowany przez UNECE poprawiał się od 2010 roku.
- Mimo to Polska pozostaje jednym z kilku krajów w UE z najniższym wskaźnikiem.
- Cel SOR na rok 2020 został osiągnięty w 2016 roku i należy go uznać za bardzo mało ambitny (SOR zakłada osiągnięcie średniego wskaźnika w UE w 2018 roku dopiero w 2030 roku).

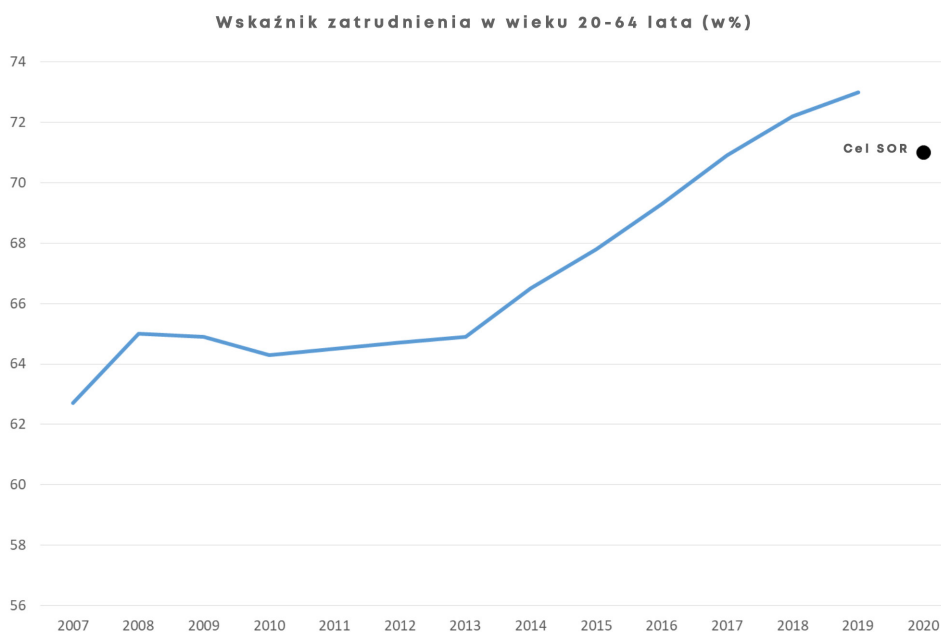
Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie i terytorialnie równoważony

Obszar: Spójność społeczna

Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne. Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału ludzkiego na rynku pracy

Wskaźnik 26

- Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20–64 lata, według BAEL
- Cel: **71%** w 2020 roku (wskaźnik syntetyczny)
- Źródło danych: GUS



Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie i terytorialnie równoważony

Obszar: Spójność społeczna

Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne. Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału ludzkiego na rynku pracy

Wskaźnik 26 – wnioski

- Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20–64 lata według BAEL rósł od 2011 roku, najbardziej dynamicznie w latach 2014–2018.
- Cel SOR został osiągnięty w 2017 roku. Należy przyjąć, że mógł być bardziej ambitny.
- Spowolnienie wzrostu wskaźnika można wiązać ze słabnącą koniunkturą w 2019 roku oraz jego wysokim poziomem w 2018 roku.

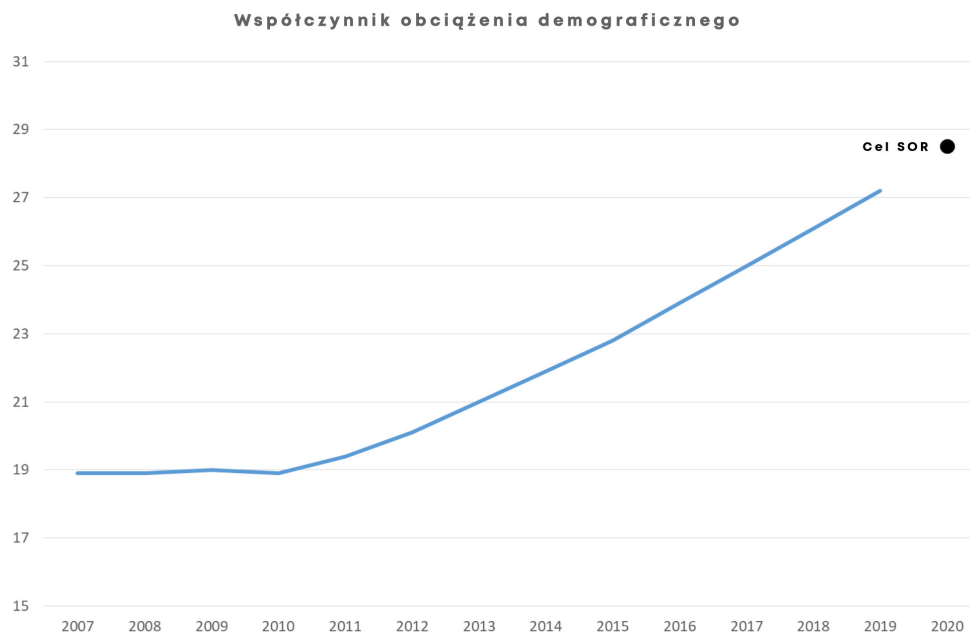
Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie i terytorialnie równoważony

Obszar: Spójność społeczna

Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne. Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału ludzkiego na rynku pracy

Wskaźnik 27

- Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi
- Cel: **28,5%** w 2020 roku
- Źródło danych: GUS



Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie i terytorialnie równoważony

Obszar: Spójność społeczna

Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne. Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału ludzkiego na rynku pracy

Wskaźnik 27 – wnioski

- Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi jest zdeterminowany na wiele lat, dlatego w krótkim okresie bardzo trudno na niego wpłynąć.
- Cel SOR zostanie osiągnięty, przy czym można ocenić, że wzrost tego współczynnika jest negatywny dla gospodarki i społeczeństwa.
- Wysokość tego współczynnika pokazuje, jak wielkim problemem staje się starzenie się polskiego społeczeństwa.

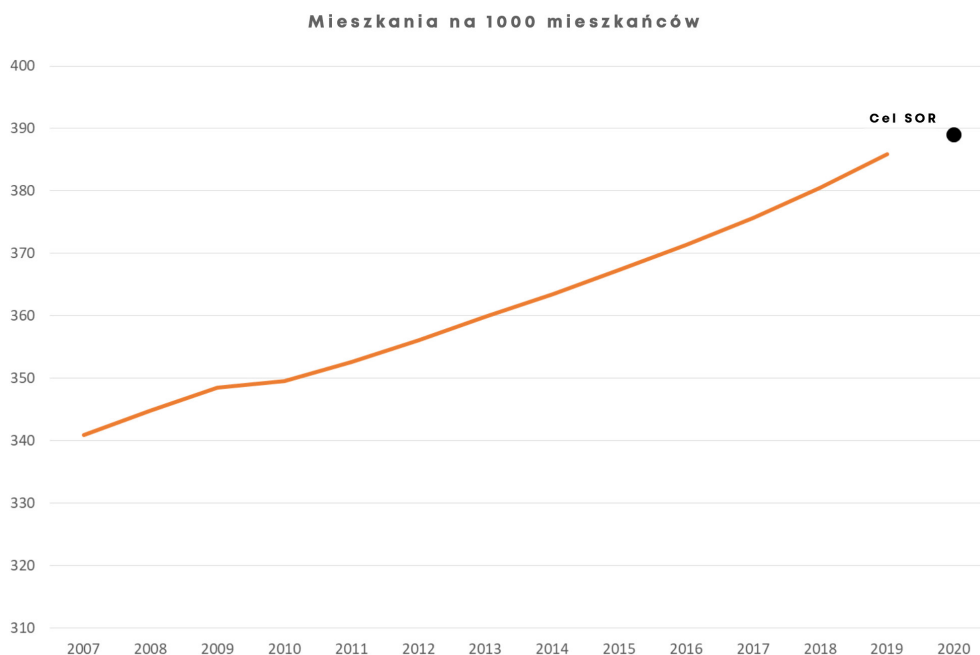
Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie i terytorialnie równoważony

Obszar: Spójność społeczna

Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne. Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału ludzkiego na rynku pracy

Wskaźnik 28

- Liczba mieszkań przypadająca na 1000 mieszkańców
- Cel: **389** w 2020 roku
- Źródło danych: GUS



Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie i terytorialnie równoważony

Obszar: Spójność społeczna

Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne. Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału ludzkiego na rynku pracy

Wskaźnik 28 – wnioski

- Liczba mieszkań przypadająca na 1000 mieszkańców rośnie co najmniej od 2007 roku.
- Wzrost ten jest stabilny (jego tempo średnioroczne to około 1–1,5%).
- Cel SOR na 2020 rok powinien zostać osiągnięty, choć trudno to przypisywać polityce rządu PiS.
- Problemem w Polsce nie jest liczba mieszkań, a raczej ich dostępność cenowa oraz wielkość i jakość – średnia powierzchnia mieszkania na jedną osobę (gorzej jest tylko w Bułgarii, na Litwie i w Rumunii).
- Program Mieszkanie Plus nie przyniósł spodziewanych (zapowiadanych) rezultatów.

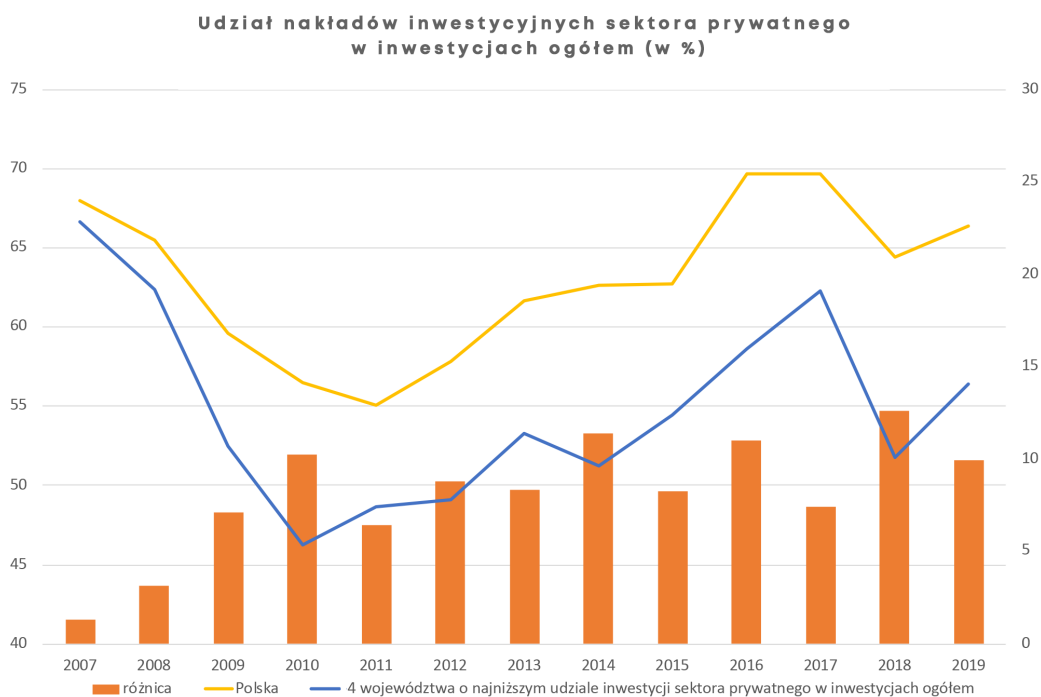
Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie i terytorialnie równoważony

Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie

Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych w oparciu o specjalizacje gospodarcze i nowe nisze rynkowe wskazane na poziomie krajowym i regionalnym. Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Wskaźnik 29

- Udział nakładów inwestycyjnych sektora prywatnego w inwestycjach ogółem
- Cel: **zbliżenie poziomu wybranych województw do poziomu średniej krajowej** w 2020 roku
- Źródło danych: GUS



Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie i terytorialnie równoważony

Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie

Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych w oparciu o specjalizacje gospodarcze i nowe nisze rynkowe wskazane na poziomie krajowym i regionalnym. Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Wskaźnik 29 – wnioski

- Udział nakładów inwestycyjnych sektora prywatnego w inwestycjach ogółem, po wzroście w latach 2010/2011–2017, obniżył się w 2018 roku.
- Nie nastąpiła zakładana w SOR konwergencja udziałów w wybranych województwach do poziomu ogólnokrajowego.

Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie i terytorialnie równoważony

Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie

Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych w oparciu o specjalizacje gospodarcze i nowe nisze rynkowe wskazane na poziomie krajowym i regionalnym. Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Wskaźnik 30

- Zróżnicowanie wartości dodanej brutto na 1 pracującego na poziomie województw
- Cel: **utrzymanie poziomu z 2014 roku** w 2020 roku
- Źródło danych: GUS



Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie i terytorialnie równoważony

Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie

Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych w oparciu o specjalizacje gospodarcze i nowe nisze rynkowe wskazane na poziomie krajowym i regionalnym. Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Wskaźnik 30 – wnioski

- Zróżnicowanie wartości dodanej brutto na 1 pracującego na poziomie województw zmniejszyło się w całym okresie, dla którego są dostępne dane (4 lata).
- Ze względu na brak danych dla okresu po 2017 roku nie można ocenić realizacji celu SOR.

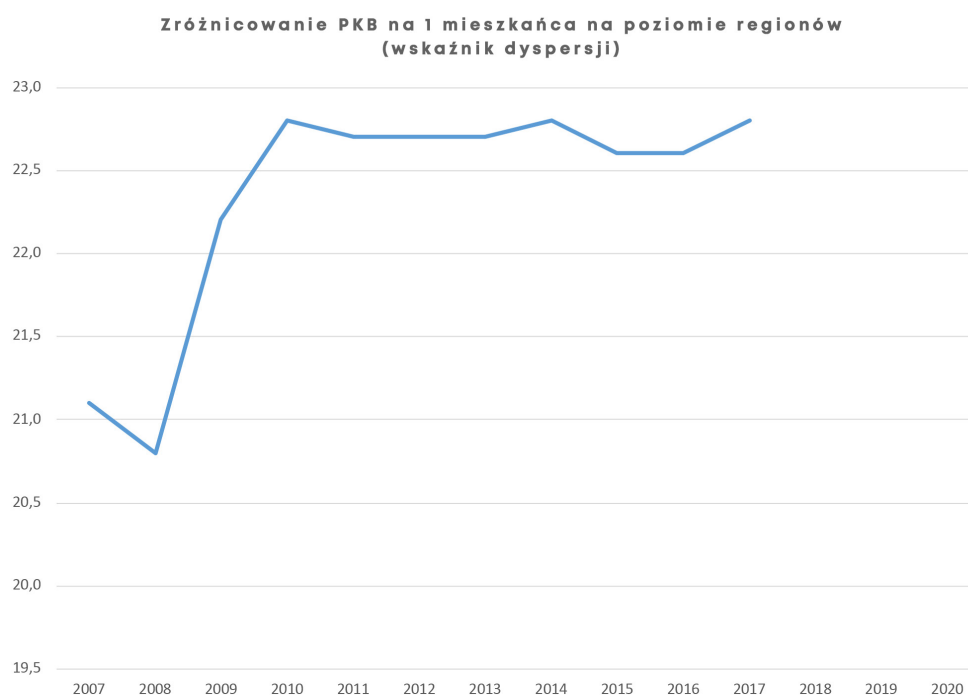
Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie i terytorialnie równoważony

Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie

Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych w oparciu o specjalizacje gospodarcze i nowe nisze rynkowe wskazane na poziomie krajowym i regionalnym. Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Wskaźnik 31

- Zróżnicowanie PKB na 1 mieszkańca na poziomie podregionów
- Cel: **utrzymanie poziomu z 2014 roku** w 2020 roku
- Źródło danych: GUS



Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie i terytorialnie równoważony

Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie

Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych w oparciu o specjalizacje gospodarcze i nowe nisze rynkowe wskazane na poziomie krajowym i regionalnym. Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Wskaźnik 31 – wnioski

- Zróżnicowanie PKB na 1 mieszkańca na poziomie podregionów nie zmieniało się znacząco w latach 2010–2017.
- Ze względu na brak danych dla okresu po 2017 roku nie można ocenić realizacji celu SOR.

Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie i terytorialnie równoważony

Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie

Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych w oparciu o specjalizacje gospodarcze i nowe nisze rynkowe wskazane na poziomie krajowym i regionalnym. Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Wskaźnik 32

- Relacja przeciętnych rocznych dochodów do dyspozycji netto na 1 osobę w gospodarstwie domowym na wsi do miasta
- Cel: **72%** w 2020 roku
- Źródło danych: GUS



Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie i terytorialnie równoważony

Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie

Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych w oparciu o specjalizacje gospodarcze i nowe nisze rynkowe wskazane na poziomie krajowym i regionalnym. Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Wskaźnik 32 – wnioski

- Relacja przeciętnych rocznych dochodów do dyspozycji netto na 1 osobę w gospodarstwie domowym na wsi do miasta zmieniała się w ostatnich latach.
- Była blisko celu SOR już w 2016 roku, choć w 2017 roku znacząco się obniżyła. Powróciła w okolice 72% w 2018 roku.
- Trudno jednoznacznie ocenić, czy w 2020 roku będzie ona powyżej czy poniżej 72%.

Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu

Obszar: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce

Uproszczenie prawa zapewniające lepsze warunki dla działalności gospodarczej i realizacji potrzeb obywateli

Wskaźnik 33

- Wskaźnik globalnej konkurencyjności GCI – obciążenia regulacyjne
- Cel: **97** w 2020 roku (pozycja w rankingu)
- Źródło danych: Światowe Forum Ekonomiczne

The Global Competitiveness Report	2015	2019		
	Pozycja w rankingu wśród 140 krajów	Pozycja w rankingu wśród 141 krajów		Cel SOR
Obciążenia regulacyjne (Burden of government regulation)	122	113		97
Rząd zapewniający stabilność polityki (Government ensuring policy stability)		123		
Długoterminowa wizja rządu (Government long-term vision)		102		

Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu

Obszar: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce

Uproszczenie prawa zapewniające lepsze warunki dla działalności gospodarczej i realizacji potrzeb obywateli

Wskaźnik 33 – wnioski

- Cele SOR dotyczące uproszczenia prawa i stworzenia lepszych warunków dla działalności gospodarczej w Polsce nie zostały zrealizowane.
- Według Global Competitiveness Index Polska znajduje się wśród najmniej konkurencyjnych 20% krajów świata pod względem obciążenia biznesu regulacjami.
- Podobnie jest, niestety, ze stabilnością polityki gospodarczej rządu (123 miejsce w rankingu) i długoterminową wizją rządu (102 miejsce w rankingu).

Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu

Obszar: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce

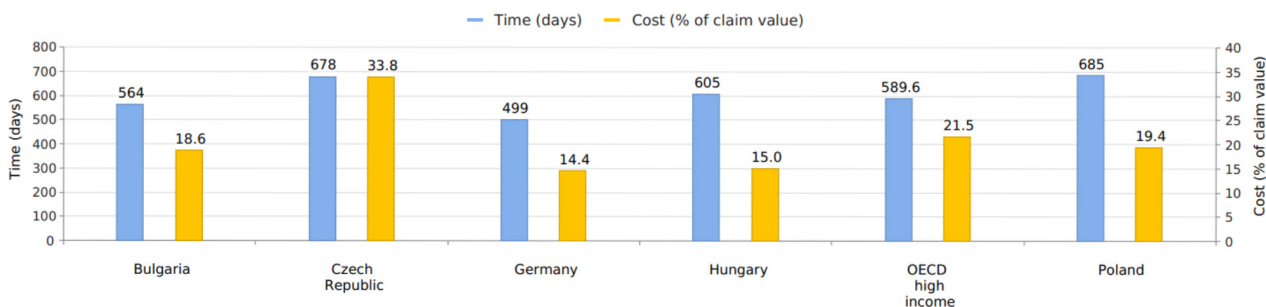
Uproszczenie prawa zapewniające lepsze warunki dla działalności gospodarczej i realizacji potrzeb obywateli

Wskaźnik 34

- Średni czas dochodzenia należności z umów drogą sądową
- Cel: **mniej niż 600** (dni) w 2020 roku
- Źródło danych: Bank Światowy

Doing Business – Bank Światowy	2015	2020		Cel SOR
Średni czas dochodzenia należności z umów drogą sądową (w dniach)	685	685		<600
Miejsce w rankingu łatwości prowadzenia biznesu	32	40		

Figure - Enforcing Contracts in Poland - Time and Cost



Cel/ szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu

Obszar: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce

Uproszczenie prawa zapewniające lepsze warunki dla działalności gospodarczej i realizacji potrzeb obywateli

Wskaźnik 34 – wnioski

- Średni czas dochodzenia należności z umów drogą sądową nie poprawił się (nie zmienił się) od 2015 roku.
- Oznacza to, że cel SOR w tym obszarze nie został zrealizowany.
- Pandemia może dodatkowo wydłużyć czas dochodzenia drogą sądową należności z umów.

Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu

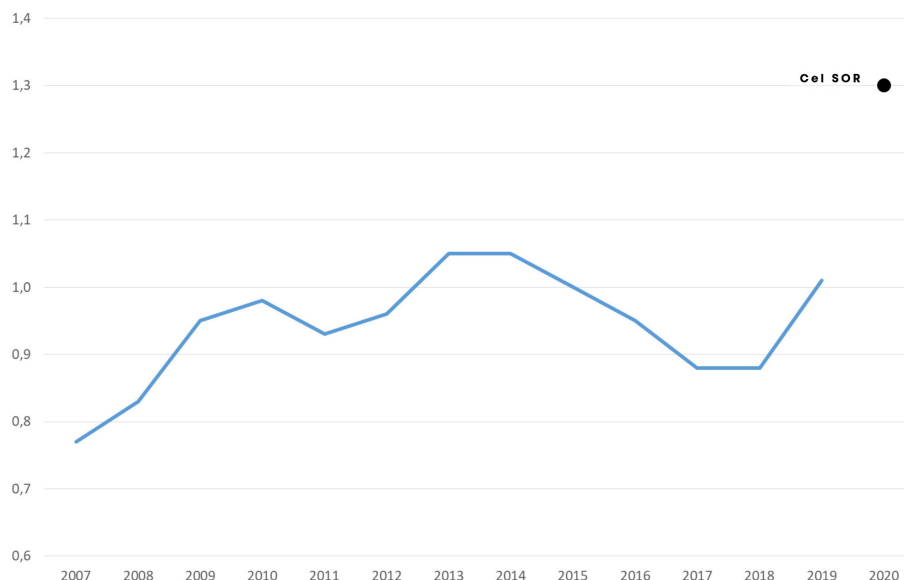
Obszar: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce

Uproszczenie prawa zapewniające lepsze warunki dla działalności gospodarczej i realizacji potrzeb obywateli

Wskaźnik 35

- Wskaźnik jakości stanowiącego prawa
- Cel: 1,3 w 2020 roku (wskaźnik przyjmuje wartości od -2,5 do 2,5)
- Źródło danych: Bank Światowy

Wskaźnik jakości stanowiącego prawa (World Bank)



Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu

Obszar: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce

Uproszczenie prawa zapewniające lepsze warunki dla działalności gospodarczej i realizacji potrzeb obywateli

Wskaźnik 35 – wnioski

- Wskaźnik jakości stanowionego prawa odzwierciedla postrzeganie zdolności rządu do formułowania i wdrażania rozsądnych polityk i przepisów, które pozwalają na rozwój sektora prywatnego i go promują.
- Wskaźnik ten osiągał najwyższe wartości w latach 2013–2014.
- Z bardzo dużym prawdopodobieństwem można powiedzieć, że cel SOR nie zostanie zrealizowany.

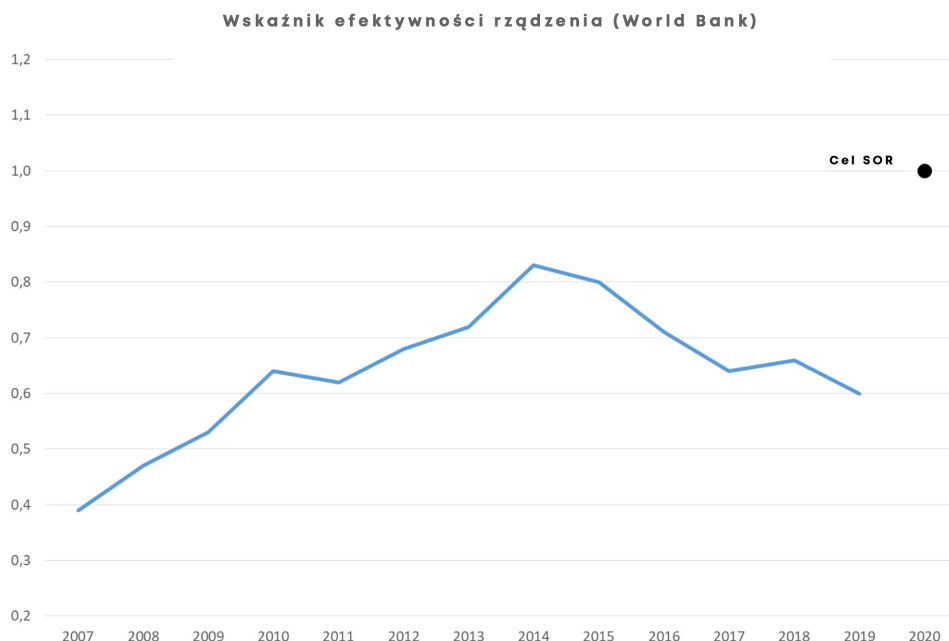
Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu

Obszar: Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem

Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne – dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorców. Budowa zintegrowanego systemu planowania w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym

Wskaźnik 36

- Wskaźnik efektywności rządzenia
- Cel: 1,0 w 2020 roku (wskaźnik przyjmuje wartości od -2,5 do 2,5)
- Źródło danych: Bank Światowy



Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu

Obszar: Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem

Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne – dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorców. Budowa zintegrowanego systemu planowania w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym

Wskaźnik 36 – wnioski

- Wskaźnik efektywności rządu odzwierciedla postrzeganie jakości usług publicznych, jakość służby cywilnej i stopień jej niezależności od nacisków politycznych, jakość formułowania i wdrażania polityki oraz wiarygodność zaangażowania rządu w taką politykę.
- Po roku 2014–2015 wskaźnik efektywności rządu w Polsce zaczął się obniżać.
- Cel SOR nie zostanie spełniony (w 2020 roku w związku z kłopotami rządu w radzeniu sobie z pandemią wskaźnik ten raczej kolejny raz się obniży).

Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu

Obszar: Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem

Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne – dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorców. Budowa zintegrowanego systemu planowania w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym

Wskaźnik 37

- Cyfrowe plany zagospodarowania
- Cel: **100%** w 2020 roku
- Źródło danych: Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa

Cyfrowe plany zagospodarowania: w 2020 roku udział powierzchni obowiązujących planów miejscowych dostępnych w postaci elektronicznej w powierzchni planów ogółem miał wynieść 100%. Minister Jadwiga Emilewicz w kwietniu br., w związku z wejściem w życie nowelizacji Prawa geodezyjnego i kartograficznego, informowała, że „**dotąd nie powstały cyfrowe bazy danych przestrzennych**, które w sposób jednolity, precyzyjny i wiarygodny prezentowałyby informacje o ustaleniach planistycznych w skali kraju. Stan ten utrudniał dostęp do informacji o planowanym zagospodarowaniu przestrzennym, a w konsekwencji spowalniał tempo procesu inwestycyjnego”. Nowelizacja Prawa geodezyjnego i kartograficznego ma ten stan zmienić. Należy jednak przyjąć, że cel SOR na rok 2020 nie zostanie osiągnięty.

Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu

Obszar: Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem

Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne – dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorców.

Budowa zintegrowanego systemu planowania w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym

Wskaźnik 38

- Maksymalny czas trwania procedury uzyskania decyzji o pozwoleniu na budowę
- Cel: **<100** (dni) w 2020 roku
- Źródło danych: Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa
- Brak informacji. Zgodnie z SOR źródłem informacji o realizacji tego celu miały być „kontrola NIK w woj. mazowieckim” oraz MliB, czyli Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa, które od 2018 roku nie istnieje.

Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu

Obszar: Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem

Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne – dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorców.

Budowa zintegrowanego systemu planowania w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym

Wskaźnik 38 – wnioski

- Maksymalny czas trwania procedury uzyskania decyzji o pozwoleniu na budowę nie jest możliwy do określenia z powodu braku systematycznie zbieranych danych dotyczących tego okresu.
- Bank Światowy bada przeciętny czas trwania uzyskania pozwolenia na budowę magazynu – ten

skrócił się z 212 dni w 2015 roku do 137 dni w 2019 roku. Pozwala to mieć nadzieję, że czas trwania procedury uzyskania decyzji o pozwoleniu na budowę w ogóle się skrócił, choć nie wiadomo o ile i nie wiadomo, czy cel SOR został zrealizowany.

Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu

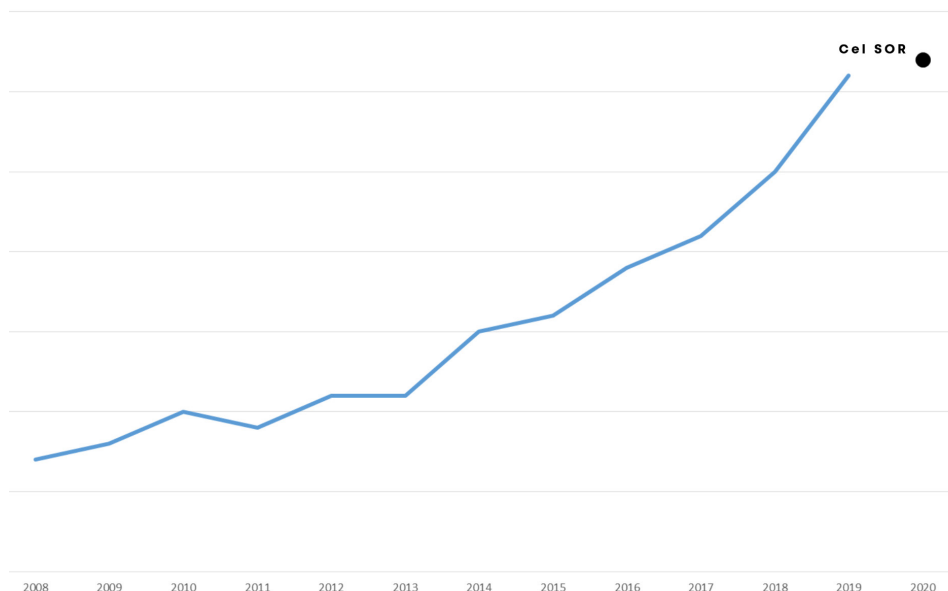
Obszar: E-państwo

Cyfrowe państwo usługowe

Wskaźnik 39

- Odsetek osób korzystających z internetu w kontaktach z administracją publiczną do przekazywania wypełnionych formularzy
- Cel: **32%** w 2020 roku
- Źródło danych: Eurostat

Odsetek osób w wieku 16-74 lata korzystających z internetu w kontaktach z administracją publiczną do przekazywania wypełnionych formularzy (w ciągu ostatnich 12 miesięcy)



Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu

Obszar: E-państwo

Cyfrowe państwo usługowe

Wskaźnik 39 – wnioski

- Odsetek osób korzystających z internetu w kontaktach z administracją publiczną do przekazywania wypełnionych formularzy wyniósł około 31% w 2019 roku.
- Pozwala to przypuszczać, że cel SOR zostanie osiągnięty w 2020 roku.
- Odsetek ten kształtował się mniej więcej 7-11 pkt. proc. poniżej średniej unijnej.

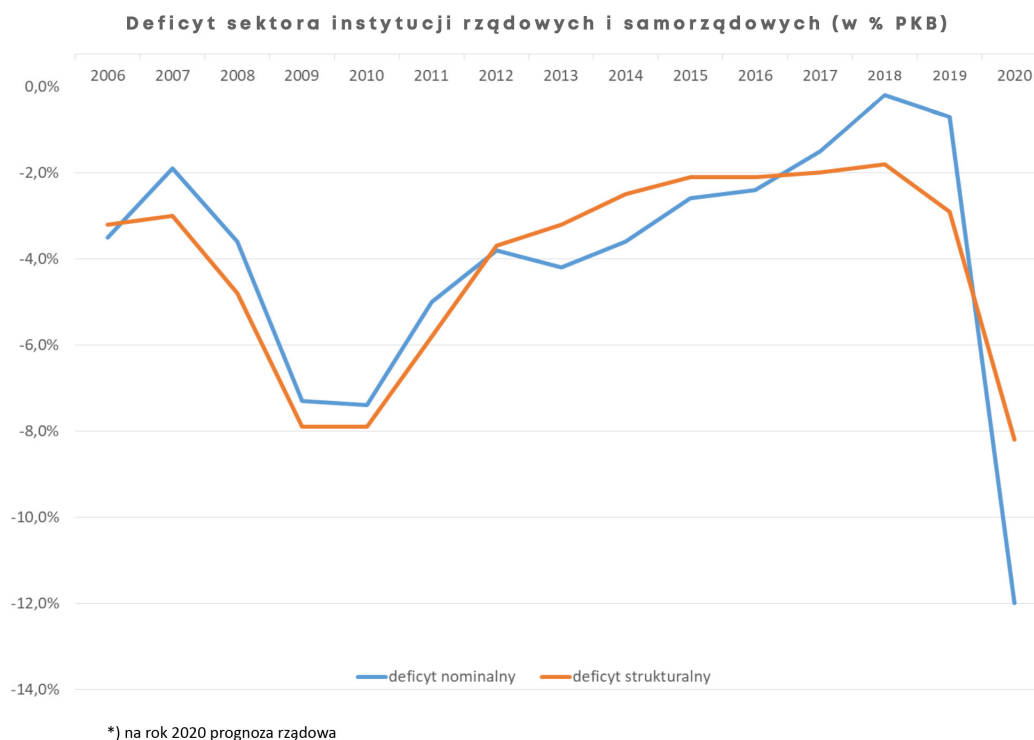
Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu

Obszar: Finanse publiczne

Stabilne, efektywne i zrównoważone finanse publiczne

Wskaźnik 40

- Deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych
- Cel: **<3% PKB** w 2020 roku
- Źródło danych: GUS



Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarstwu

Obszar: Finanse publiczne

Stabilne, efektywne i zrównoważone finanse publiczne

Wskaźnik 40 – wnioski

- Deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych z powodu pandemii nie spadnie poniżej 3% PKB w 2020 roku.
- Sytuacja finansów publicznych w ujęciu nominalnym poprawiała się w latach 2013–2018; rok 2019 był okresem wzrostu deficytu nominalnego.
- W ujęciu strukturalnym jednak sytuacja finansów publicznych od 2015 roku się nie poprawiała, a w 2019 roku znacząco się pogorszyła (deficyt wyniósł -2,9% PKB). Finanse publiczne nie były przygotowane na jakikolwiek (nawet niewielki) kryzys.

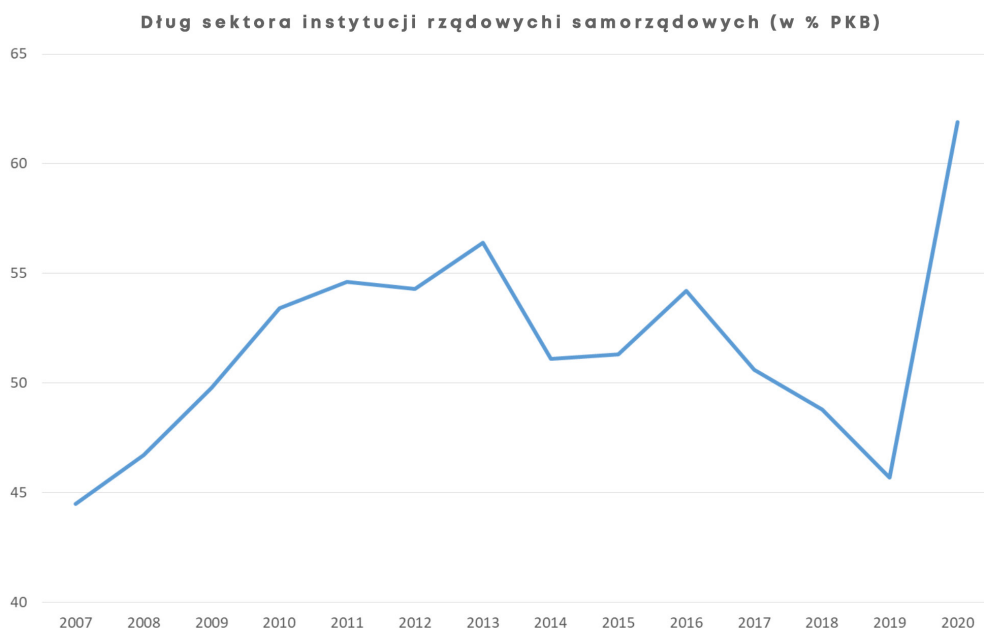
Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarstwu

Obszar: Finanse publiczne

Stabilne, efektywne i zrównoważone finanse publiczne

Wskaźnik 41

- Dług sektora instytucji rządowych i samorządowych
- Cel: **<60% PKB** w 2020 roku
- Źródło danych: GUS/Eurostat



*) na rok 2020 prognoza rządowa

Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu

Obszar: Finanse publiczne

Stabilne, efektywne i zrównoważone finanse publiczne

Wskaźnik 41 – wnioski

- Dług sektora instytucji rządowych i samorządowych, zgodnie z prognozą rządową, przekroczy 60% PKB w 2020 roku. Jest to jednak efekt pandemii.
- Przed pandemią dług publiczny zmniejszał się od 2016 roku. Był to głównie efekt stosunkowo dobrej sytuacji ekonomicznej.

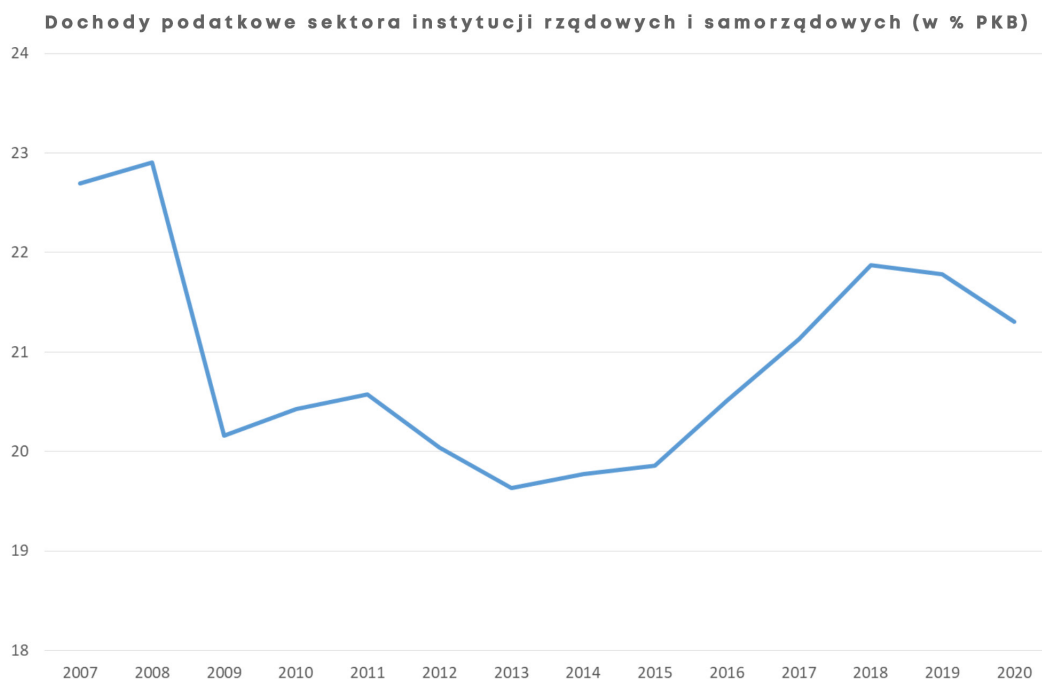
Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu

Obszar: Finanse publiczne

Stabilne, efektywne i zrównoważone finanse publiczne

Wskaźnik 42

- Dochody podatkowe sektora instytucji rządowych i samorządowych
- Cel: **>20% PKB** w 2020 roku
- Źródło danych: GUS / Ministerstwo Finansów



*) na rok 2020 prognoza KE

Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu

Obszar: Finanse publiczne

Stabilne, efektywne i zrównoważone finanse publiczne

Wskaźnik 42 – wnioski

- Dochody podatkowe sektora instytucji rządowych i samorządowych rosły w latach 2015–2018, po czym w 2019 roku nieznacznie się obniżyły w relacji do PKB.
- Sytuację relacji dochodów podatkowych do PKB można wyjaśnić procyklicznością tych dochodów.
- Cel SOR został osiągnięty już w 2016 roku (*de facto* przed przyjęciem SOR przez Radę Ministrów). Z tego punktu widzenia należy uznać ten cel za mało wymagający.

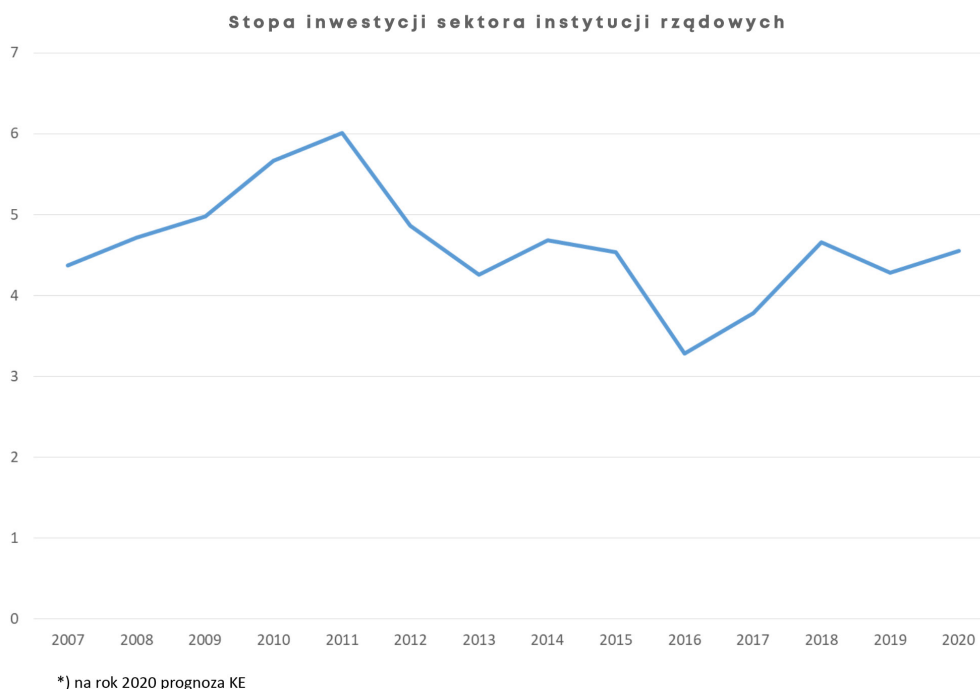
Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu

Obszar: Finanse publiczne

Stabilne, efektywne i zrównoważone finanse publiczne

Wskaźnik 43

- Stopa inwestycji sektora instytucji rządowych i samorządowych
- Cel: **powyżej średniej dla krajów UE** w 2020 roku
- Źródło danych: GUS



Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu

Obszar: Finanse publiczne

Stabilne, efektywne i zrównoważone finanse publiczne

Wskaźnik 43 – wnioski

- Po załamaniu w 2016 roku stopa inwestycji sektora instytucji rządowych i samorządowych w relacji do PKB zaczęła się zwiększać, choć nie osiągnęła poziomu z 2014 roku (nie mówiąc o latach wcześniejszych).
- Stopa inwestycji publicznych nigdy nie spadła poniżej średniej dla krajów UE (co wynika z ogromnych potrzeb inwestycyjnych Polski), więc cel SOR może zaskakiwać.

Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu

Obszar: Efektywność wykorzystania środków UE

Wykorzystanie środków z budżetu Unii Europejskiej w sposób przekładający się na trwałe efekty rozwojowe

Wskaźnik 44

- Udział wsparcia zwrotnego w finansowaniu przedsięwzięć współfinansowanych ze środków UE
- Cel: **7%** w 2020 roku
- Źródło danych: Monitoring UP

Brak dostępnych danych dotyczących udziału polskich przedsięwzięć/projektów w wartości programów zarządzanych przez KE.

Strona internetowa KPK – brak informacji.

Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu

Obszar: Efektywność wykorzystania środków UE

Wykorzystanie środków z budżetu Unii Europejskiej w sposób przekładający się na trwałe efekty rozwojowe

Wskaźnik 45

- Udział polskich przedsięwzięć/projektów w wartości programów zarządzanych przez KE
- Cel: **2,5%** w 2020 roku
- Źródło danych: KPK / Ministerstwo Finansów

Brak dostępnych danych dotyczących udziału wsparcia zwrotnego w finansowaniu przedsięwzięć współfinansowanych ze środków UE.

Sprawozdanie z postępów we wdrażaniu Umowy Partnerstwa w 2019 roku (ostatnie dostępne, z 27.07.2020) nie zawiera wprost takiej informacji.

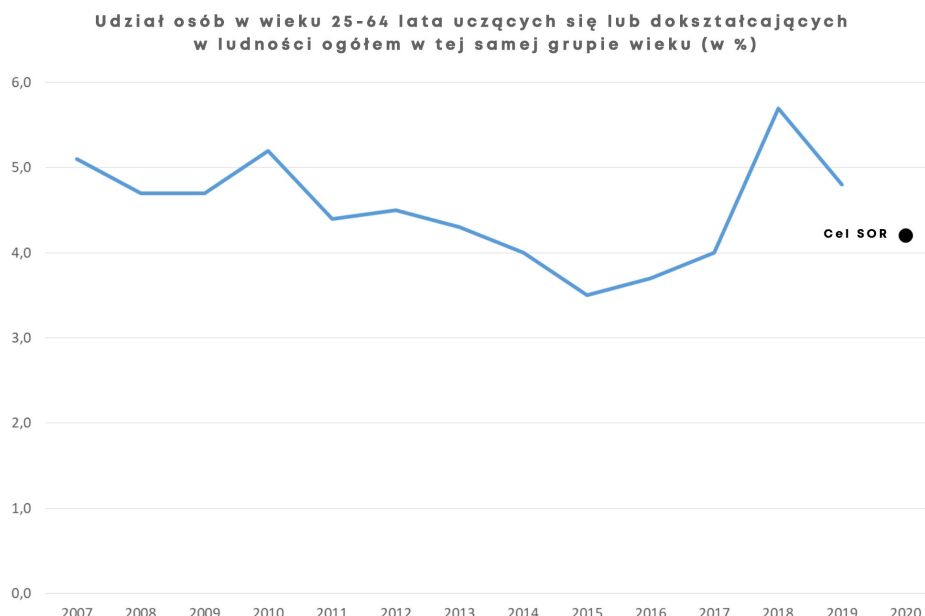
Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Kapitał ludzki i społeczny

Poprawa jakości kapitału ludzkiego. Zwiększenie udziału kapitału społecznego (w tym organizacji społeczeństwa obywatelskiego) w rozwoju społeczno-gospodarczym

Wskaźnik 46

- Osoby dorosłe uczestniczące w kształceniu lub szkoleniu (w wieku 25–64 lata)
- Cel: **4,2%** w 2020 roku
- Źródło danych: GUS



Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Kapitał ludzki i społeczny

Poprawa jakości kapitału ludzkiego. Zwiększenie udziału kapitału społecznego (w tym organizacji społeczeństwa obywatelskiego) w rozwoju społeczno-gospodarczym

Wskaźnik 46 – wnioski

- Udział osób dorosłych uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu (w wieku 25–64 lata) w latach 2016–2018 rósł, natomiast w 2019 roku gwałtownie spadł.
- W związku z pandemią (zdalne kształcenie osób dorosłych, szczególnie starszych, może nie być możliwe) cel SOR na 2020 rok może nie zostać zrealizowany.

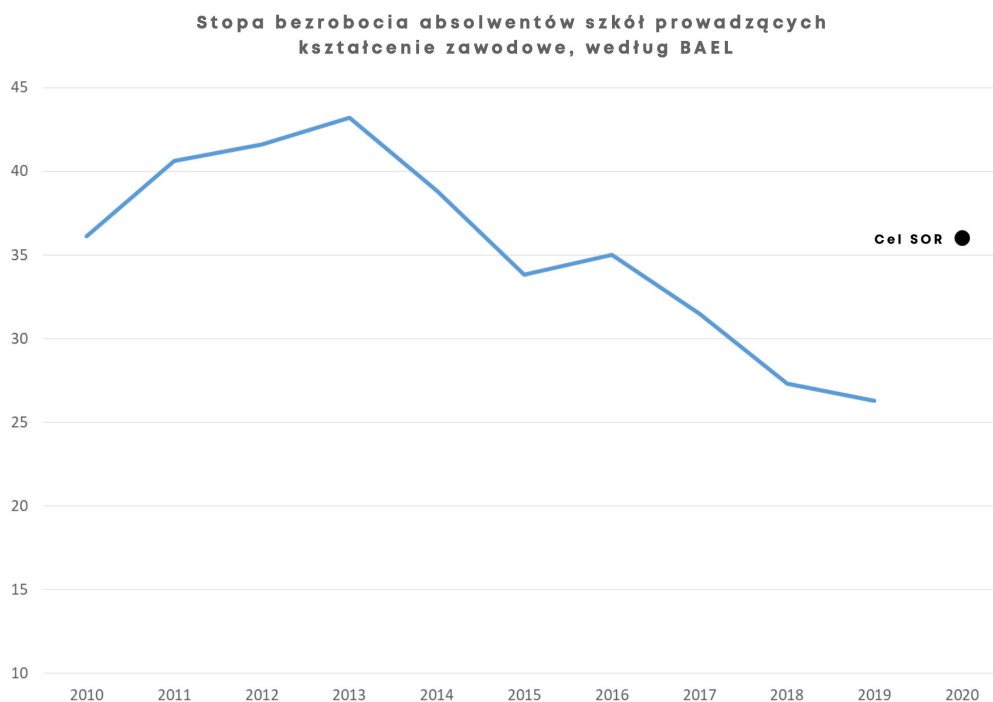
Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Kapitał ludzki i społeczny

Poprawa jakości kapitału ludzkiego. Zwiększenie udziału kapitału społecznego (w tym organizacji społeczeństwa obywatelskiego) w rozwoju społeczno-gospodarczym

Wskaźnik 47

- Stopa bezrobocia absolwentów szkół prowadzących kształcenie zawodowe, według BAEL
- Cel: **36%** w 2020 roku
- Źródło danych: GUS



Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Kapitał ludzki i społeczny

Poprawa jakości kapitału ludzkiego. Zwiększenie udziału kapitału społecznego (w tym organizacji społeczeństwa obywatelskiego) w rozwoju społeczno-gospodarczym

Wskaźnik 47 – wnioski

- Stopa bezrobocia absolwentów szkół prowadzących kształcenie zawodowe wyniosła według BAEL 26,3% (co czwarty absolwent szkoły zawodowej pozostawał bezrobotny).
- Cel SOR wydaje się w kontekście dostępnych danych zaskakujący (cel wyższy niż punkt wyjściowy z 2015 roku) – nie świadczy o zamiarze poprawy jakości i atrakcyjności szkolnictwa zawodowego ani poprawy dostosowania szkolenia i kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy (**może pomyłka w SOR**).

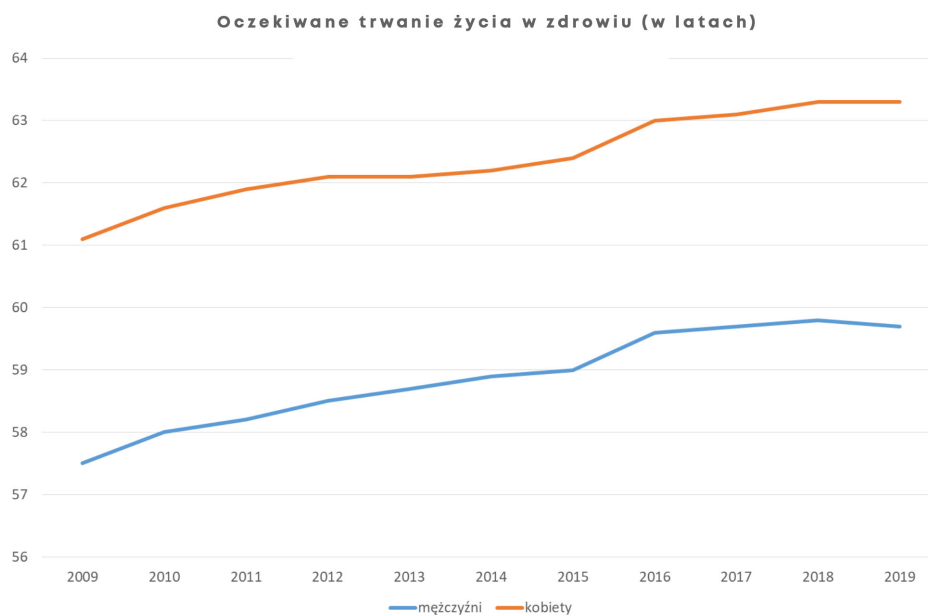
Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Kapitał ludzki i społeczny

Poprawa jakości kapitału ludzkiego. Zwiększenie udziału kapitału społecznego (w tym organizacji społeczeństwa obywatelskiego) w rozwoju społeczno-gospodarczym

Wskaźnik 48

- Przeciętne trwanie życia w zdrowiu (HLY)
- Cel: kobiety **>62,7**, mężczyźni **>59,2** w 2020 roku (w latach)
- Źródło danych: Eurostat



Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Kapitał ludzki i społeczny

Poprawa jakości kapitału ludzkiego. Zwiększenie udziału kapitału społecznego (w tym organizacji społeczeństwa obywatelskiego) w rozwoju społeczno-gospodarczym

Wskaźnik 48 – wnioski

- Przeciętne trwanie życia w zdrowiu (HLY) określa oczekiwaną liczbę lat, jaką osoba ma do przeżycia bez niepełnosprawności.
- Przeciętne trwanie życia w zdrowiu rosło zarówno dla kobiet, jak i dla mężczyzn (przy utrzymującej się różnicy około 3,5 roku pomiędzy nimi) do 2018 roku.
- Rok 2019 jest pierwszym od jedenastu lat rokiem, w którym trwanie życia w zdrowiu przestało rosnąć, a w przypadku mężczyzn nawet się nieznacznie obniżyło.
- Wpływ obecnej pandemii także może wpłynąć negatywnie na życie w zdrowiu.

Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Kapitał ludzki i społeczny

Poprawa jakości kapitału ludzkiego. Zwiększenie udziału kapitału społecznego (w tym organizacji społeczeństwa obywatelskiego) w rozwoju społeczno-gospodarczym

Wskaźnik 49

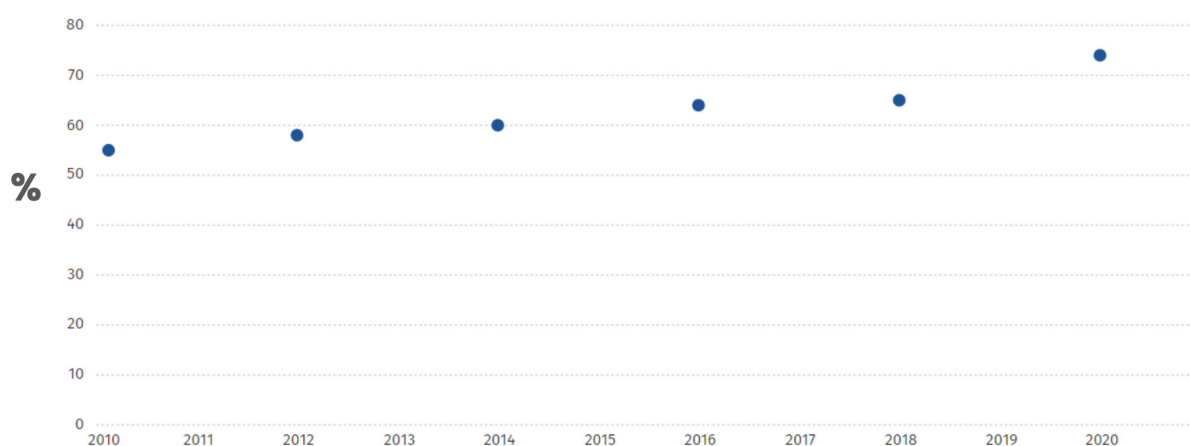
- Wskaźnik zaufania do władz lokalnych miasta/gminy
- Cel: >49,5% w 2020 roku
- Źródło danych: GUS
- Badanie spójności społecznej, jakość życia i kapitał społeczny w Polsce jest okresowym (co trzy lata) ankietowym badaniem.
- Wyniki ostatniego takiego badania (trzecia edycja) opublikowano w połowie 2018 roku.
- Jednym z pytań badania jest kwestia zaufania do ludzi i instytucji.

Zaufanie do ludzi i instytucji^a (% osób w wieku 16 lat i więcej)

Interpersonal and institutional trust^a (% of people aged 16 and over)

Zaufanie do: Trust in:	2015	2018
ludzi ogólnie rzecz biorąc people in general (in others)	78,4	79,4
instytucji: institutions:		
straży pożarnej fire brigade	93,5	95,6
pogotowia ratunkowego emergency medical services	84,1	90,0
wojska army	72,5	75,8
policji police	67,3	71,8
Kościła rzymskokatolickiego Roman Catholic Church	66,6	67,4
władz lokalnych miasta/gminy local government	49,5	56,3
sądów courts	46,7	46,6
rządu national government	27,3	34,1
Sejmu i Senatu national parliament	25,3	30,0

Odsetek osób deklarujących zaufanie do instytucji publicznych – wobec władz lokalnych miasta lub gminy (badanie CBOS)



Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Kapitał ludzki i społeczny

Poprawa jakości kapitału ludzkiego. Zwiększenie udziału kapitału społecznego (w tym organizacji społeczeństwa obywatelskiego) w rozwoju społeczno-gospodarczym

Wskaźnik 49 – wnioski

- Wskaźnik zaufania do władz lokalnych miasta/gminy (podobnie jak do innych instytucji i do ludzi (ogólnie rzecz biorąc) wzrósł według badania GUS między 2015 a 2018 rokiem.
- Podobny wniosek – na podstawie badania CBOS – można sformułować dla całego okresu 2010–2020.

Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Kapitał ludzki i społeczny

Poprawa jakości kapitału ludzkiego. Zwiększenie udziału kapitału społecznego (w tym organizacji społeczeństwa obywatelskiego) w rozwoju społeczno-gospodarczym

Wskaźnik 50

- Udział osób zatrudnionych w III sektorze w stosunku do ogółu zatrudnionych w gospodarce narodowej
- Cel: 2% w 2020 roku
- Źródło danych: GUS

Sektor non-profit w 2018 roku (ostatnie badanie, opublikowane 15.10.2020) (1/2)

- Łącznie we wszystkich organizacjach non-profit na koniec 2018 roku w ramach stosunku pracy zatrudnionych było 176,6 tys. osób (o 12,7% więcej niż w 2014 roku), w tym dla 144,6 tys. osób organizacje te były głównym miejscem pracy. Ze względu na powszechność zatrudnienia w niepełnym wymiarze czasu pracy przeciętna liczba zatrudnionych w przeliczeniu na pełne etaty w organizacjach non-profit w całym 2018 roku była niższa od liczby osób pracujących na koniec roku i wyniosła 144,5 tys. etatów. W stosunku do przeciętnej liczby osób pracujących w gospodarce narodowej zatrudnienie w organizacjach non-profit na dzień 31.12.2018 wyniosło 0,9%, a w stosunku do zatrudnienia na podstawie stosunku pracy – 1,2%.

Sektor non-profit w 2018 roku (ostatnie badanie, opublikowane 15.10.2020) (2/2)

- Z pracy płatnej w ogóle nie korzystało około 3/5 rejestrowych organizacji non-profit. Wśród pozostałych popularniejsze było korzystanie wyłącznie z pracy świadczonej w ramach umów cywilnoprawnych (25,3%) niż zatrudnianie personelu etatowego (13,9%). W porównaniu do 2014 roku zmniejszył się udział organizacji niekorzystających z pracy płatnej (z 65,4% do 60,8%) na rzecz takich, które zatrudniały wyłącznie w ramach umów cywilnoprawnych (z 21% do 25,3%).

Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Kapitał ludzki i społeczny

Poprawa jakości kapitału ludzkiego. Zwiększenie udziału kapitału społecznego (w tym organizacji społeczeństwa obywatelskiego) w rozwoju społeczno-gospodarczym

Wskaźnik 50 – wnioski

- Udział osób zatrudnionych w III sektorze w stosunku do ogółu zatrudnionych w gospodarce narodowej nie zmienił się od 2014 roku.
- Cel 2% w 2020 roku z bardzo dużym prawdopodobieństwem nie zostanie zrealizowany.

Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Cyfryzacja

Wzmocnienie cyfrowego rozwoju kraju

Wskaźnik 51

- Odsetek gospodarstw domowych w zasięgu dostępu do internetu o przepustowości co najmniej 30 Mb/s
- Cel: **100%** w 2020 roku
- Źródło danych: UKE

Raport o stanie rynku telekomunikacyjnego w 2019 roku

- Średnio na koniec 2019 roku dostęp do usługi stacjonarnego dostępu do internetu o przepustowości co najmniej 30 Mb/s miało 75% gospodarstw domowych.

Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Cyfryzacja

Wzmocnienie cyfrowego rozwoju kraju

Wskaźnik 51 – wnioski

- Odsetek gospodarstw domowych w zasięgu dostępu do internetu o przepustowości co najmniej 30 Mb/s wyniósł 75%. W porównaniu z rokiem 2018 udział takich gospodarstw wzrósł o 3,4 pkt. proc.
- Cel 100% tego odsetka (czyli wszystkie gospodarstwa domowe w Polsce) w 2020 roku z bardzo dużym prawdopodobieństwem nie zostanie zrealizowany.

Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Cyfryzacja

Wzmocnienie cyfrowego rozwoju kraju

Wskaźnik 52

- Odsetek gospodarstw domowych korzystających z dostępu do internetu o przepustowości co najmniej 100 Mb/s
- Cel: **50%** w 2020 roku
- Źródło danych: UKE

Raport o stanie rynku telekomunikacyjnego w 2019 roku

- Dostęp do usług o najwyższych, wynoszących co najmniej 100 Mb/s prędkościach ma obecnie 63,4% wszystkich gospodarstw domowych w Polsce.

Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Cyfryzacja

Wzmocnienie cyfrowego rozwoju kraju

Wskaźnik 52 – wnioski

- Odsetek gospodarstw domowych korzystających z dostępu do internetu o przepustowości co najmniej 100 Mb/s na koniec 2019 roku wyniósł około 63,4% i był o 4,8 pkt. proc. wyższy niż rok wcześniej.
- Cel SOR (50% gospodarstw domowych w 2020 roku) został zrealizowany. Co jednak ciekawe, został zrealizowany w 2016 roku, czyli przed przyjęciem SOR.

Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Transport

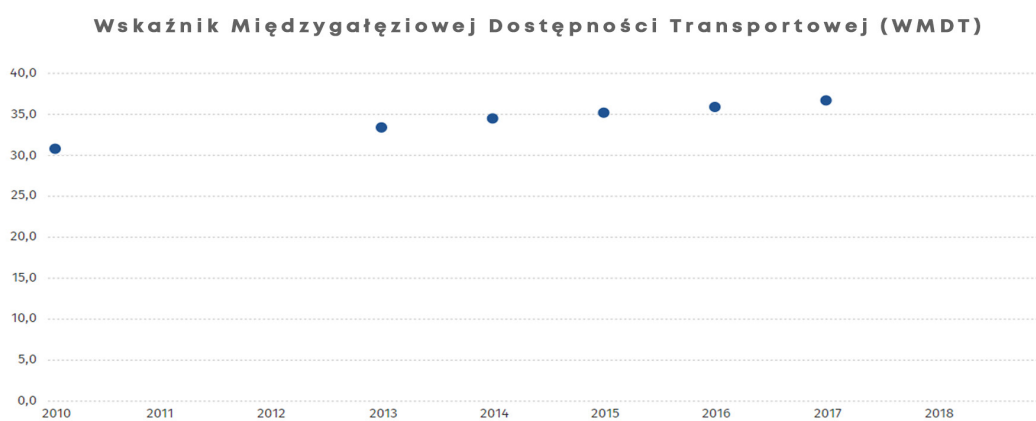
Zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawa warunków świadczenia usług związanych z przewozem towarów i pasażerów

Wskaźnik 53

- Wskaźnik Międzygałęziowej Dostępności Transportowej
- Cel: **43** w 2023 roku (wskaźnik syntetyczny)
- Źródło danych: Badanie MR-PAN

Wskaźnik Międzygałęziowej Dostępności Transportowej (WMDT)

- Wskaźnik jest syntetyczną miarą jakościową wzajemnej potencjalnej dostępności czasowej najważniejszych krajowych ośrodków osadniczych oraz węzłów transportowych (wewnętrznych i granicznych) uwzględniającą wszystkie podstawowe rodzaje transportu (w proporcji do ich udziału w pracy przewozowej) oraz ważoną poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego.
- Dane dotyczące WMDT są publikowane nieregularnie, w zależności od przeprowadzonego badania. Ostatnie dane dotyczą 2017 roku i wynoszą 36,7.
- W kwietniu br. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej ogłosiło zamówienie na aktualizację WMDT dla lat 2017, 2018 i 2019 oraz obliczone i zweryfikowane prognozy na lata 2020, 2023 i 2030.



Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Transport

Zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawa warunków świadczenia usług związanych z przewozem towarów i pasażerów

Wskaźnik 53 – wnioski

- Wskaźnik Międzygałęziowej Dostępności Transportowej wyniósł 36,7 w 2017 roku (w porównaniu z 35,9 w 2015 roku).
- Ponieważ wysokość wskaźnika zależy od inwestycji transportowych, może się okazać, że cel SOR na rok 2023 nie zostanie zrealizowany (prosta ekstrapolacja wskazuje obecnie, że wskaźnik ten pozostaje na poziomie poniżej 40).

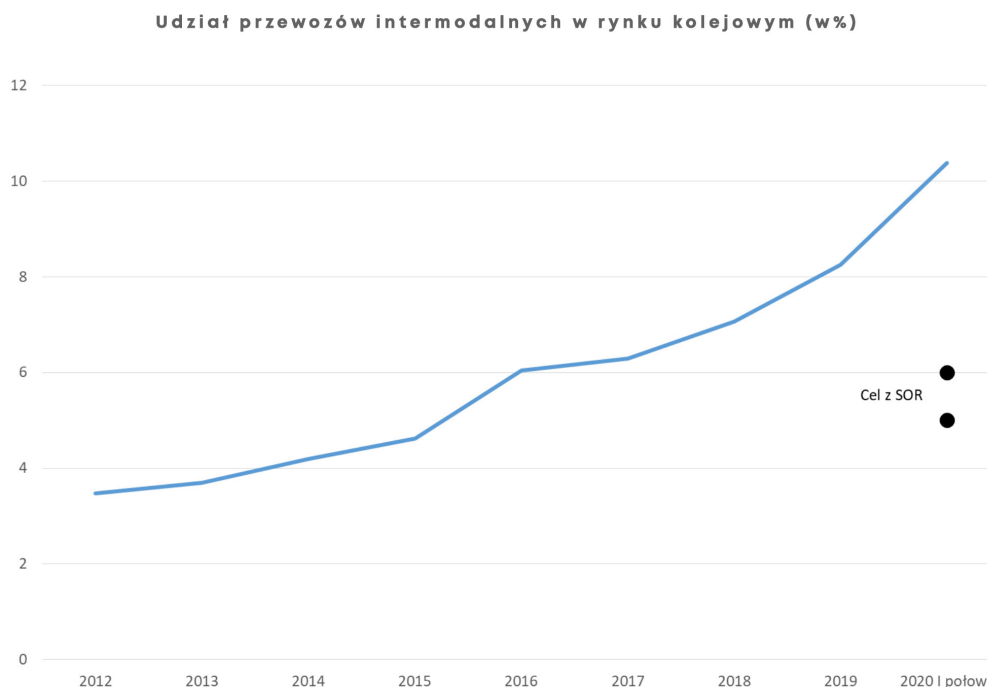
Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Transport

Zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawa warunków świadczenia usług związanych z przewozem towarów i pasażerów

Wskaźnik 54

- Udział masy ładunków transportu intermodalnego w ogólnej masie ładunków przewożonej transportem kolejowym
- Cel: **5–6%** w 2020 roku
- Źródło danych: UTK



Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Transport

Zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawa warunków świadczenia usług związanych z przewozem towarów i pasażerów

Wskaźnik 54 – wnioski

- Udział masy ładunków transportu intermodalnego w ogólnej masie ładunków przewożonej transportem kolejowym rośnie co najmniej od 2012 roku.
- Stąd może dziwić mało ambitny cel wyznaczony w SOR na poziomie 5–6% w 2020 roku. Taki udział osiągnięto już w 2016 roku, czyli przed przyjęciem SOR przez Radę Ministrów.

Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

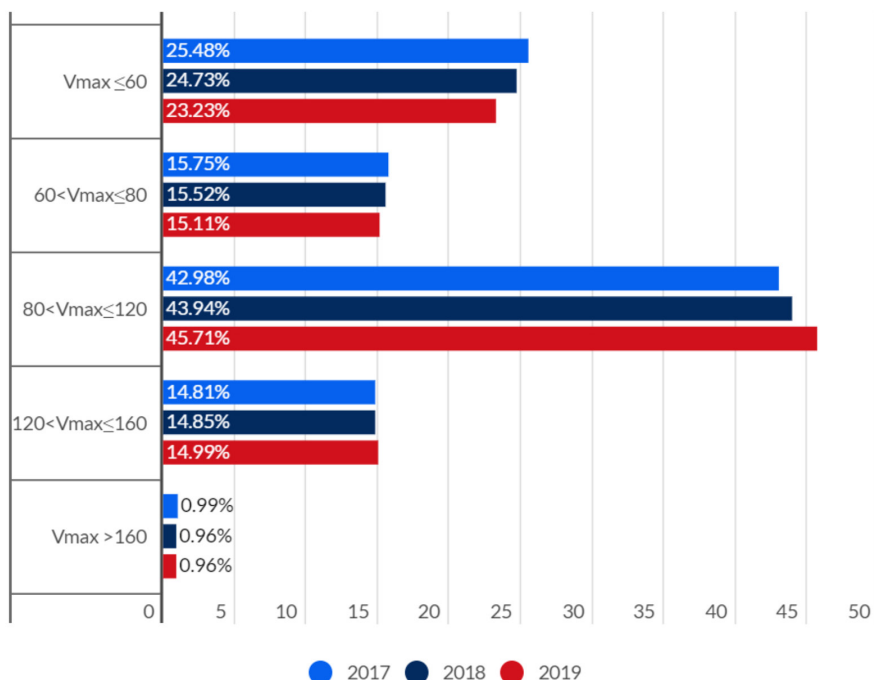
Obszar: Transport

Zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawa warunków świadczenia usług związanych z przewozem towarów i pasażerów

Wskaźnik 55

- Długość linii kolejowych pozwalających na ruch pociągów pasażerskich z prędkością techniczną powyżej 160 km/h
- Cel: **350** (km) w 2023 roku
- Źródło danych: Krajowy Program Kolejowy

Struktura torów kolejowych eksploatowanych w Polsce w latach 2017-2019 według dopuszczalnych prędkości
(Rail lines in operation by accessible speed in 2017-2019)



Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Transport

Zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawa warunków świadczenia usług związanych z przewozem towarów i pasażerów

Wskaźnik 55 – wnioski

- Na koniec 2019 roku było 19 503 km czynnych linii kolejowych w Polsce, w tym niecałe 1% to linie pozwalające na ruch z prędkością techniczną powyżej 160 km/h. Oznacza to, że długość takich linii wynosiła niecałe 190 km.
- Inne źródło wskazuje, że było to 135 km w 2018 roku.
- W związku z powyższym można przyjąć, że realizacja celu SOR wyznaczonego na rok 2023 jest bardzo poważnie zagrożona.

Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

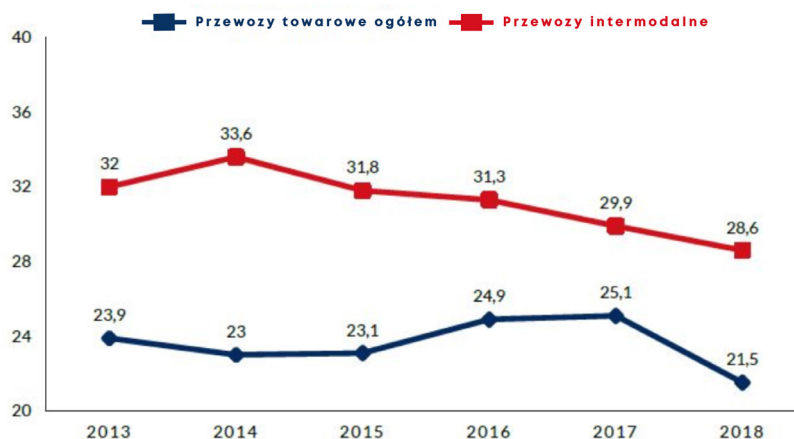
Obszar: Transport

Zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawa warunków świadczenia usług związanych z przewozem towarów i pasażerów

Wskaźnik 56

- Średnia prędkość kursowania pociągów towarowych na sieci linii PLK SA
- Cel: **40** (km/h) w 2023 roku
- Źródło danych: Krajowy Program Kolejowy

Średnia prędkość handlowa pociągów towarowych ogółem i pociągów intermodalnych w Polsce w km/h 2013-2018



Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Transport

Zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawa warunków świadczenia usług związanych z przewozem towarów i pasażerów

Wskaźnik 56 – wnioski

- Średnia prędkość kursowania pociągów towarowych na sieci linii PLK SA według ostatnich dostępnych danych obniżyła się do 21,5 km/h w 2018 roku*.
- Jest to o prawie 50% mniej niż cel SOR. Co więcej, ta prędkość spadała. Może to oznaczać, że cel wyznaczony na 2023 rok będzie trudno osiągnąć.

*) Według innego źródła prędkość ta spadła z 30 do 28,08 km/h.

Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Transport

Zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawa warunków świadczenia usług związanych z przewozem towarów i pasażerów

Wskaźnik 57

- Liczba przewozów pasażerów komunikacją miejską w przeliczeniu na 1 mieszkańca obszarów miejskich
- Cel: 200 w 2020 roku
- Źródło danych: GUS

Liczba przewozów pasażerskich w przeliczeniu na 1 mieszkańca obszarów miejskich



Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Transport

Zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawa warunków świadczenia usług związanych z przewozem towarów i pasażerów

Wskaźnik 57 – wnioski

- Liczba przewozów pasażerów komunikacją miejską w przeliczeniu na 1 mieszkańca obszarów miejskich powróciła w 2019 roku do poziomu z 2013 roku.
- Cel SOR nie zostanie wykonany, ale jego wykonanie będzie bardzo duże.

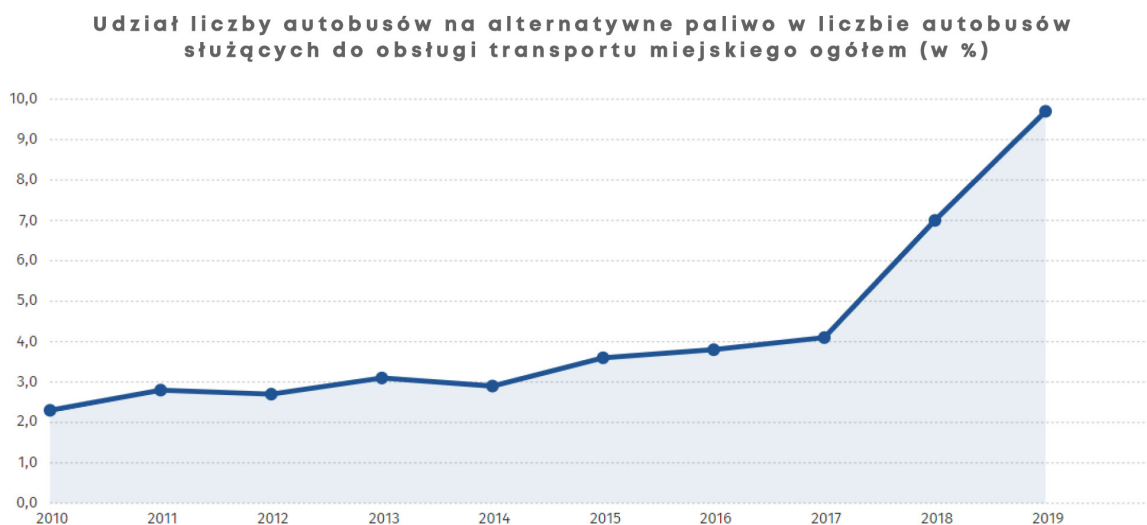
Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Transport

Zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawa warunków świadczenia usług związanych z przewozem towarów i pasażerów

Wskaźnik 58

- Udział autobusów na alternatywne paliwo w ogólnej liczbie autobusów służących do obsługi transportu miejskiego
- Cel: **4,2%** w 2020 roku
- Źródło danych: GUS



Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Transport

Zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawa warunków świadczenia usług związanych z przewozem towarów i pasażerów

Wskaźnik 58 – wnioski

- Udział autobusów na alternatywne paliwo (paliwo gazowe lub elektryczne) w ogólnej liczbie autobusów służących do obsługi transportu miejskiego wyraźnie wzrósł w latach 2018–2019.
- Cel wyznaczony w SOR na poziomie 4,2% w 2020 roku można uznać za bardzo mało ambitny. Osiągnięto go w 2017 roku (roku przyjęcia SOR przez Radę Ministrów).

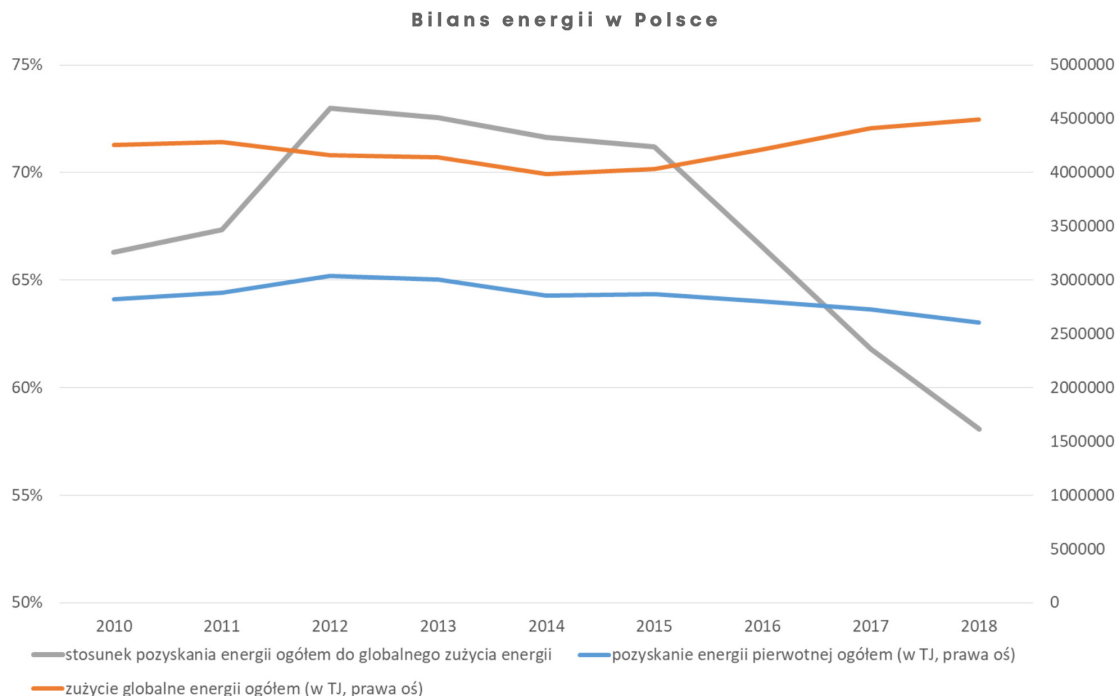
Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Energia

Zapewnienie powszechnego dostępu do energii pochodzącej z różnych źródeł

Wskaźnik 59

- Stosunek pozyskania energii ogółem do globalnego zużycia energii
- Cel: **utrzymanie powyżej poziomu 60%** w 2020 roku
- Źródło danych: Ministerstwo Energii



Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Energia

Zapewnienie powszechnego dostępu do energii pochodzącej z różnych źródeł

Wskaźnik 59 – wnioski

- Stosunek pozyskania energii ogółem do globalnego zużycia energii bardzo się obniżył w latach 2016–2018
- Utrzymanie tej relacji powyżej poziomu 60% w 2020 roku wydaje się zagrożone, chociaż pandemia (i recesja w 2020 roku) może spowodować, że zużycie energii obniży się bardziej niż jej pozyskanie.
- Powyższe może mieć krótkookresowy charakter i po pandemii stosunek pozyskania i zużycia energii dalej będzie się obniżał.

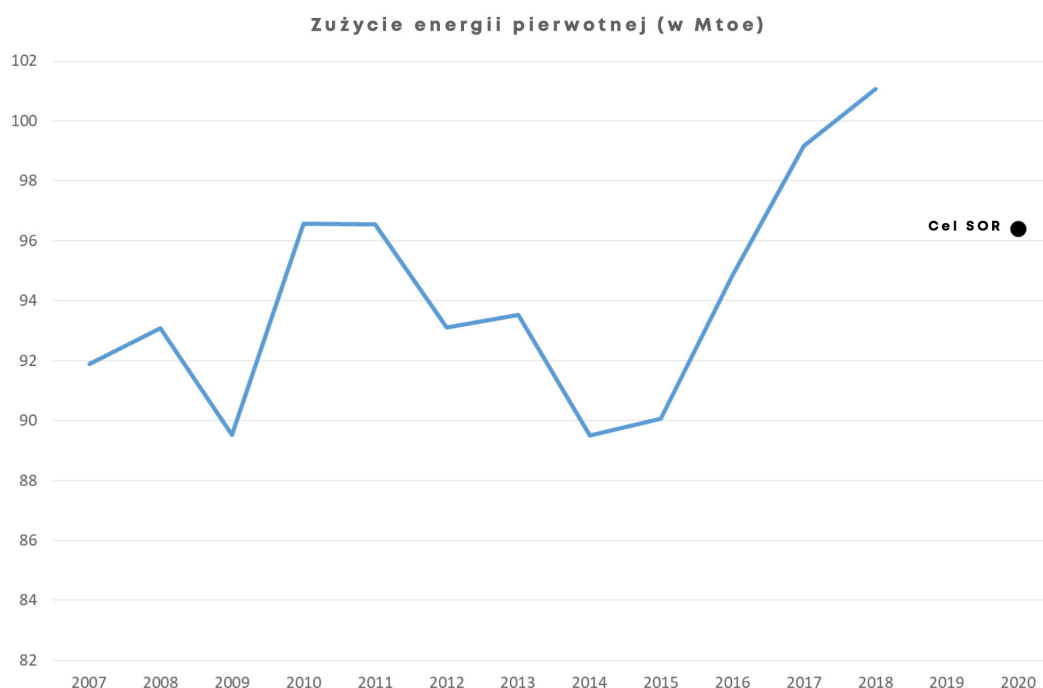
Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Energia

Zapewnienie powszechnego dostępu do energii pochodzącej z różnych źródeł

Wskaźnik 60

- Zużycie energii pierwotnej
- Cel: **96,4** (Mtoe) w 2020 roku
- Źródło danych: Eurostat



Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Energia

Zapewnienie powszechnego dostępu do energii pochodzącej z różnych źródeł

Wskaźnik 60 – wnioski

- Zużycie energii pierwotnej wyniosło w 2018 roku 101,06 Mtoe.
- Cel SOR wynoszący 96,4 Mtoe w 2020 roku może nie zostać osiągnięty.
- W krótkim okresie obniżenie zużycia energii pierwotnej może wynikać z recesji wywołanej pandemią.

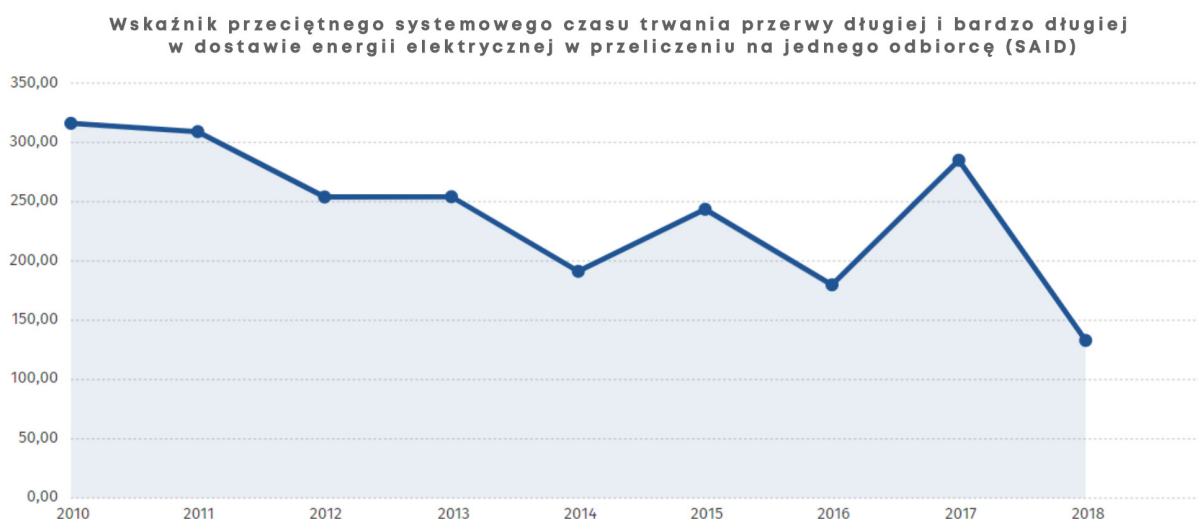
Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Energia

Zapewnienie powszechnego dostępu do energii pochodzącej z różnych źródeł

Wskaźnik 61

- SAIDI
- Cel: **150** (min.) w 2020 roku
- Źródło danych: Ministerstwo Energii



Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Energia

Zapewnienie powszechnego dostępu do energii pochodzącej z różnych źródeł

Wskaźnik 61 – wnioski

- Wskaźnik **SAIDI** (System Average Interruption Duration Index), wyrażony w minutach na odbiorcę na rok, to suma iloczynów czasu trwania przerwy długiej (3 min. – 12 h) i bardzo długiej (12 h – 24 h) w dostawie energii elektrycznej i liczby odbiorców narażonych na skutki tej przerwy w ciągu roku podzielona przez łączną liczbę obsługiwanych odbiorców. Informuje o całkowitym czasie trwania przerw w zasilaniu w energię elektryczną (w minutach), jakiego może się spodziewać odbiorca średnio w ciągu roku.
- Wskaźnik SAIDI wyniósł 133 minut w 2018 roku, czyli poniżej celu SOR.

Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Energia

Zapewnienie powszechnego dostępu do energii pochodzącej z różnych źródeł

Wskaźnik 62

- Liczba punktów szybkiego ładowania pojazdów elektrycznych
- Cel: **400** w 2020 roku
- Źródło danych: Ministerstwo Energii

Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Energia

Zapewnienie powszechnego dostępu do energii pochodzącej z różnych źródeł

Wskaźnik 63

- Liczba punktów wolnego ładowania pojazdów elektrycznych
- Cel: **6000** w 2020 roku
- Źródło danych: Ministerstwo Energii

Punkty ładowania pojazdów elektrycznych

- Pod koniec września 2020 roku w Polsce funkcjonowały 1 282 stacje ładowania pojazdów elektrycznych (2 445 punktów).
- Z tego 863 sztuk (33%) to szybkie stacje ładowania prądem stałym DC, natomiast 419 sztuk (67%) to wolne ładowarki prądu przemiennego AC o mocy mniejszej lub równej 22 kW.

Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Energia

Zapewnienie powszechnego dostępu do energii pochodzącej z różnych źródeł

Wskaźniki 62 i 63 – wnioski

- Liczba punktów szybkiego ładowania pojazdów elektrycznych przekroczyła 400 już w 2019 roku (ten cel SOR został wykonany), natomiast liczba punktów wolnego ładowania nie przekraczała 1700 punktów, co oznacza, że cel SOR 6000 punktów wolnego ładowania nie zostanie wykonany.
- Na jeden punkt ładowania przypadają nieco ponad trzy całkowicie elektryczne samochody osobowe (co wynika ze stosunkowo niewielkiej liczby samochodów elektrycznych w Polsce).

Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Energia

Zapewnienie powszechnego dostępu do energii pochodzącej z różnych źródeł

Wskaźnik 64

- Liczba obszarów zrównoważonych energetycznie na poziomie lokalnym (klastry energii, spółdzielnie energetyczne itp.)
- Cel: **300** w 2020 roku
- Źródło danych: ?

Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Energia

Zapewnienie powszechnego dostępu do energii pochodzącej z różnych źródeł

Wskaźnik 64 – wnioski

- Brak danych dotyczących aktualnej liczby obszarów zrównoważonych energetycznie na poziomie lokalnym (klastry energii, spółdzielnie energetyczne itp.).
- W Krajowym planie na rzecz energii i klimatu na lata 2021–2030 cel 300 obszarów zrównoważonych na rok 2030 został powtórzony.

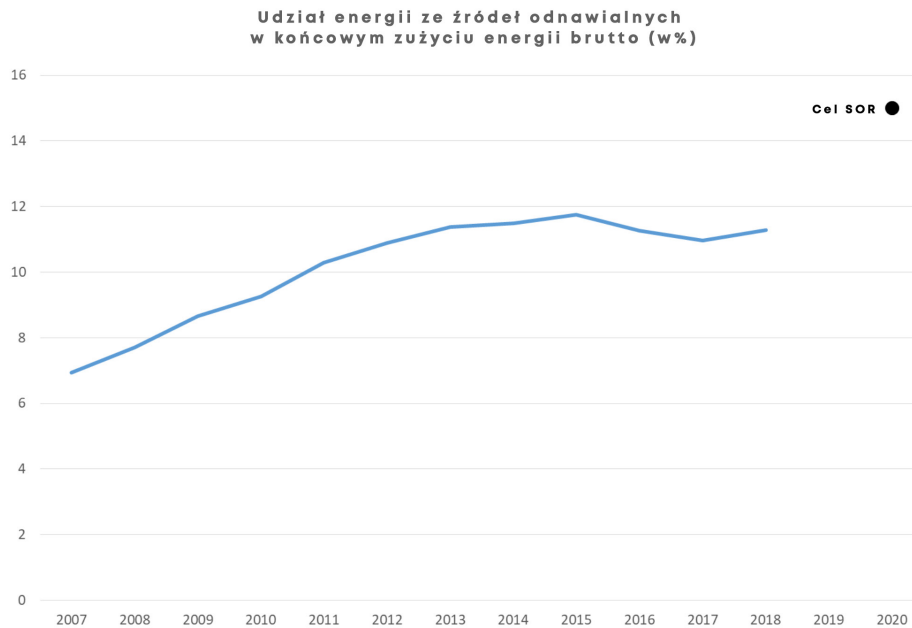
Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Energia

Zapewnienie powszechnego dostępu do energii pochodzącej z różnych źródeł

Wskaźnik 65

- Udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto
- Cel: **15%** w 2020 roku
- Źródło danych: Eurostat



Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Energia

Zapewnienie powszechnego dostępu do energii pochodzącej z różnych źródeł

Wskaźnik 65 – wnioski

- Udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto w 2018 roku wyniósł 11,3% i był to jeden z najniższych udziałów w UE.
- Cel SOR na 2020 rok z dużym prawdopodobieństwem nie zostanie zrealizowany.

Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Energia

Zapewnienie powszechnego dostępu do energii, pochodzącej z różnych źródeł

Wskaźnik 66

- Liczba punktów wyposażonych w moduły inteligentnego opomiarowania
- Cel: 1000 w 2020 roku
- Źródło danych: Ministerstwo Energii

Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Energia

Zapewnienie powszechnego dostępu do energii, pochodzącej z różnych źródeł

Wskaźnik 66 – wnioski

- Zarządzeniem Ministra Energii z dnia 24 października 2018 roku powołano Zespół do spraw wprowadzenia w Polsce inteligentnego opomiarowania.
- Brak danych dotyczących aktualnej liczby punktów wyposażonych w moduły inteligentnego opomiarowania.

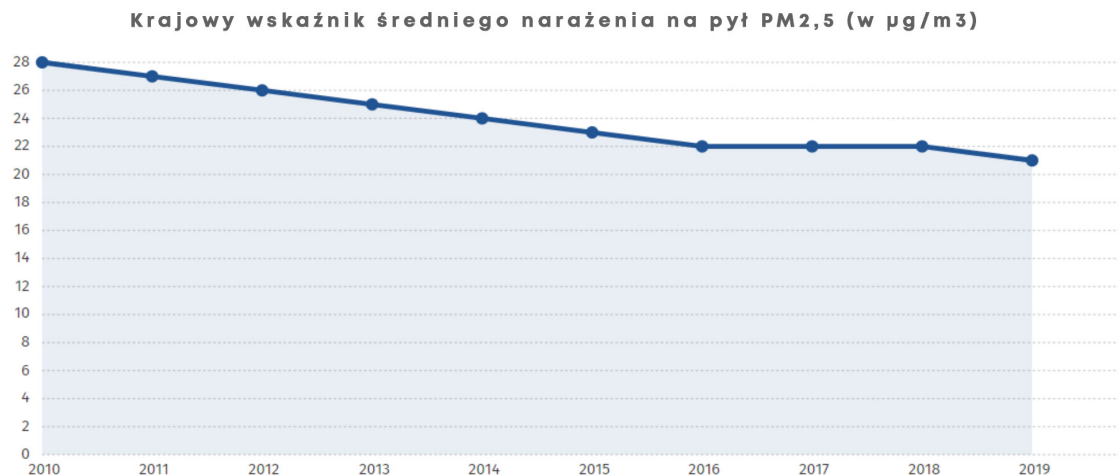
Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Środowisko

Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców

Wskaźnik 67

- Krajowy wskaźnik średniego narażenia na pył PM_{2,5}
- Cel: **18** (µg/m³) w 2020 roku
- Źródło danych: GIOŚ



Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Środowisko

Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców

Wskaźnik 67 – wnioski

- Krajowy wskaźnik średniego narażenia zdrowia i środowiska na pył PM_{2,5} wyniósł w 2019 roku 21 µg/m³.
- W latach 2016–2018 wskaźnik się nie zmieniał, w szczególności się nie zmniejszał.
- Oznacza to, że cel SOR nie zostanie zrealizowany w 2020 roku (cel jest średnią z trzech lat, czyli 2018–2020).

Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Środowisko

Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców

Wskaźnik 68

- Wskaźnik jakości powietrza = (liczba stref z przekroczeniami poziomu dopuszczalnego pyłu PM_{10/46} stref, w których dokonuje się pomiaru)·100%
- Cel: **max. 45%** w 2020 roku
- Źródło danych: GIOŚ

Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Środowisko

Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców

Wskaźnik 68 – wnioski

- Na stronach internetowych GIOŚ nie ma obecnie danych dotyczących wskaźnika jakości powietrza.
- W związku z powyższym nie jest możliwe określenie stopnia wykonania celu SOR.

Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Środowisko

Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców

Wskaźnik 69

- Osiągnięty poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła z odpadów komunalnych
- Cel: **50%** w 2020 roku
- Źródło danych: Ministerstwo Środowiska

Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Środowisko

Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców

Wskaźnik 69 – wnioski

- Brak publicznie dostępnych danych dotyczących osiągniętego poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła z odpadów komunalnych.
- W związku z powyższym nie jest możliwe określenie stopnia wykonania celu SOR.

Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Środowisko

Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców

Wskaźnik 70

- Procent obszarów Natura 2000 posiadających planistyczne instrumenty zarządzania
- Cel: **50%** w 2020 roku
- Źródło danych: GDOŚ

Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Środowisko

Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców

Wskaźnik 70 – wnioski

- Polska sieć Natura 2000 składa się obecnie z 987 obszarów.
- Każdy obszar Natura 2000 musi posiadać dokument planistyczny w postaci planu zadań ochronnych lub planu ochrony. Sporządza je odpowiednio regionalny dyrektor ochrony środowiska, dyrektor parku narodowego albo urzędu morskiego. Plany zadań ochronnych ustanawiane są w formie zarządzeń wydawanych przez regionalnych dyrektorów ochrony środowiska, a plan ochrony ustanawia rozporządzeniem minister środowiska.
- Brak informacji publicznej, czy każdy obszar (ewentualnie jaka część liczby obszarów Natura 2000) posiada planistyczny instrument zarządzania.

Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Bezpieczeństwo narodowe

Poprawa odporności państwa na współczesne zagrożenia i zdolności przeciwdziałania im. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego, jako warunek dla rozwoju kraju

Wskaźnik 71

- Udział wydatków na obronę narodową w PKB
- Cel: **2,2%** w 2020 roku
- Źródło danych: Ministerstwo Obrony Narodowej

USTAWA z dnia 25 maja 2001 r. o przebudowie i modernizacji technicznej oraz finansowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej

- Art. 7.1. Na finansowanie potrzeb obronnych Rzeczypospolitej Polskiej przeznaczają się corocznie wydatki z budżetu państwa w wysokości nie niższej niż: 1) 2,0% Produktu Krajowego Brutto – w latach 2018 i 2019; **2) 2,1% Produktu Krajowego Brutto – w roku 2020**; 3) 2,2% Produktu Krajowego Brutto – w latach 2021–2023; 4) 2,3% Produktu Krajowego Brutto – w latach 2024 i 2025; 5) 2,4% Produktu Krajowego Brutto – w latach 2026–2029; 6) 2,5% Produktu Krajowego Brutto – w roku 2030 i latach kolejnych.
- Art. 7.1a. Wartość Produktu Krajowego Brutto, o którym mowa w ust. 1, ustala się w oparciu o wartość określoną w założeniach projektu budżetu państwa na dany rok i dotyczy tego samego roku, na który są planowane wydatki, o których mowa w ust. 1.

Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Bezpieczeństwo narodowe

Poprawa odporności państwa na współczesne zagrożenia i zdolności przeciwdziałania im. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego, jako warunek dla rozwoju kraju

Wskaźnik 71 – wnioski

- Udział wydatków na obronę narodową w PKB w 2020 roku został zmieniony z 2,2% na 2,1% w nowelizacji ustawy o przebudowie i modernizacji technicznej oraz finansowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.
- Rzeczywiste wydatki na MON to około 98% planowanych w ustawie budżetowej.
- Nie zmienia to faktu, że zaplanowane wydatki na obronę narodową w 2020 roku były rekordowe (prawie 50 mld zł).

Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Bezpieczeństwo narodowe

Poprawa odporności państwa na współczesne zagrożenia i zdolności przeciwdziałania im. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego, jako warunek dla rozwoju kraju

Wskaźnik 72

- Udział wydatków z budżetu państwa na badania naukowe i prace rozwojowe w dziedzinie obronności państwa w wydatkach budżetu państwa na obronę narodową ogółem
- Cel: **2,5%** w 2020 roku
- Źródło danych: Ministerstwo Obrony Narodowej

Wydatki na badania naukowe i prace rozwojowe w dziedzinie obronności państwa

- W budżecie państwa na rok 2020 na badania naukowe i prace rozwojowe w dziedzinie obronności zarezerwowano 1.246.047 tys. zł.
- To około 2,5% wydatków na obronę narodową.

Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Bezpieczeństwo narodowe

Poprawa odporności państwa na współczesne zagrożenia i zdolności przeciwdziałania im. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego, jako warunek dla rozwoju kraju

Wskaźnik 72 – wnioski

- Udział wydatków z budżetu państwa na badania naukowe i prace rozwojowe w dziedzinie obronności państwa w wydatkach budżetu państwa na obronę narodową ogółem w budżecie państwa na 2020 rok wyniósł około 2,5%.
- Można więc ocenić, że cel SOR został zrealizowany na etapie planowania wydatków. Etap ich realizacji trwa i będzie możliwy do oceny w połowie przyszłego roku.

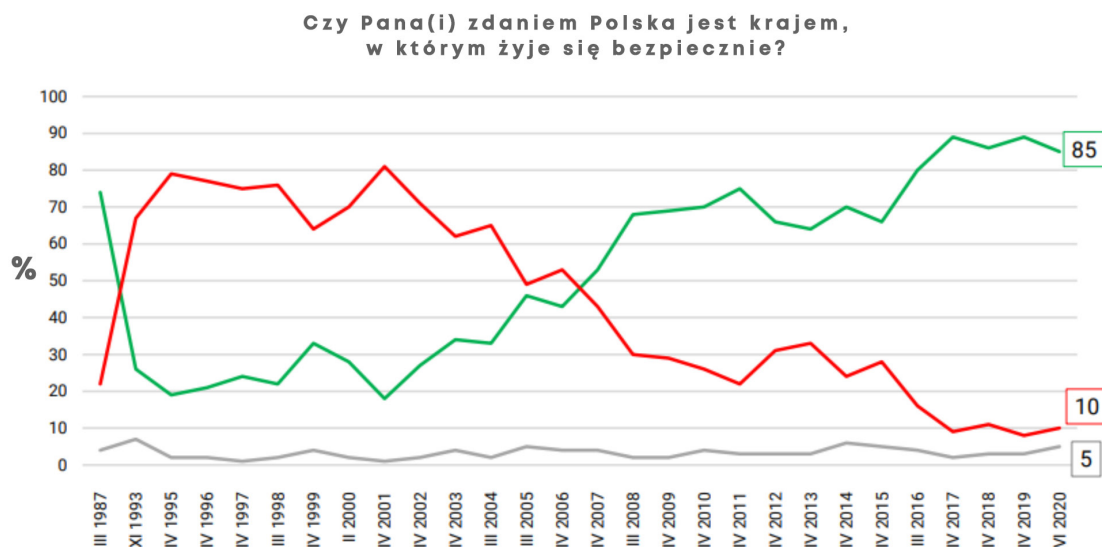
Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Bezpieczeństwo narodowe

Poprawa odporności państwa na współczesne zagrożenia i zdolności przeciwdziałania im. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego, jako warunek dla rozwoju kraju

Wskaźnik 73

- Odsetek Polaków, którzy oceniają Polskę jako kraj bezpieczny
- Cel: 75% w 2020 roku
- Źródło danych: CBOS



Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Bezpieczeństwo narodowe

Poprawa odporności państwa na współczesne zagrożenia i zdolności przeciwdziałania im. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego, jako warunek dla rozwoju kraju

Wskaźnik 73 – wnioski

- 85% Polaków jest przekonanych, że Polska jest krajem bezpiecznym, choć odsetek odpowiedzi „tak” zmniejszył się w stosunku do zeszłego roku o 4 pkt. proc.
- Cel SOR został zrealizowany, choć należy zauważyć, że był zrealizowany już w 2016 roku, czyli przed przyjęciem SOR przez Radę Ministrów.

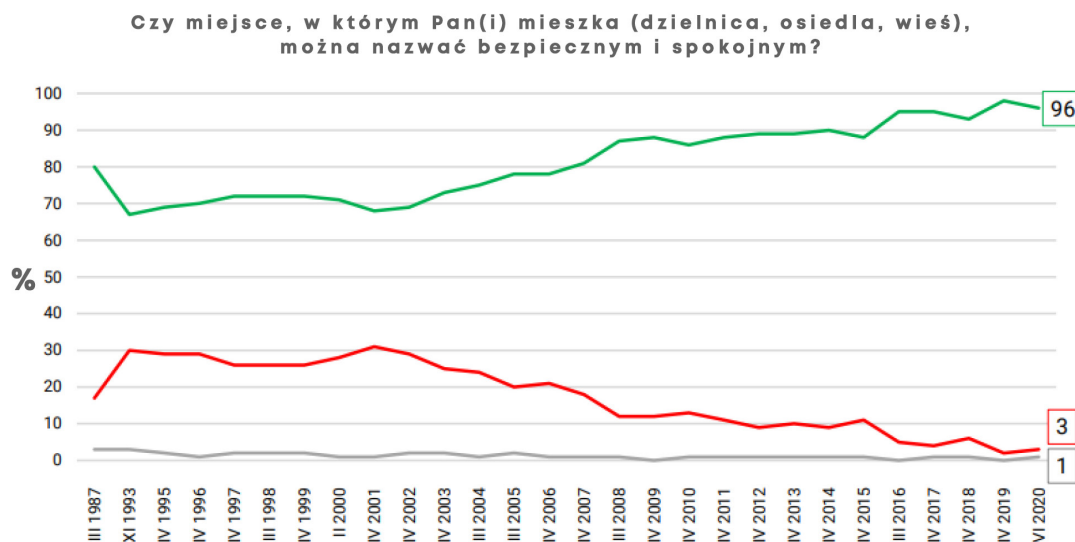
Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Bezpieczeństwo narodowe

Poprawa odporności państwa na współczesne zagrożenia i zdolności przeciwdziałania im. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego, jako warunek dla rozwoju kraju

Wskaźnik 74

- Odsetek Polaków, którzy deklarują poczucie bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania
- Cel: 92% w 2020 roku
- Źródło danych: CBOS



Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii

Obszar: Bezpieczeństwo narodowe

Wskaźnik 74 – wnioski

- Odsetek osób uważających, że ich najbliższa okolica jest miejscem bezpiecznym i spokojnym, od lat utrzymuje się na bardzo wysokim poziomie i w tym roku sięga 96% (choć to o 2 pkt. proc. mniej niż rok wcześniej).
- Jednocześnie do 36% (o 3 pkt. proc.) wzrósł udział respondentów, którzy obawiają się, że padną ofiarą przestępstwa.
- Mimo to cel SOR jest spełniony od 2016 roku (jeszcze przed przyjęciem SOR przez Radę Ministrów).